

Más szerszámmal
a csalánba –
az önkormányzatok
finanszírozásáról

8 - 11. oldal

Virtuális
kétnyelvűség –
a helyzet változatlan

12 - 14. oldal

Az elmaradt régiók
támogatási
rendszere

48 - 52. oldal

www.onkormanyzas.sk

IX. ÉVFOLYAM 3. SZÁM, 2019. OKTÓBER

ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE

18 - 38. oldal

Középiszkoláink helyzete

ÖNKORMÁNYZATI
SZABADEGYETEM

Nagymegyeri Városi
Művelődési Központ,

Nagymegyer,
Komáromi út 18.

2019. október 17-19.

Tartalom

Közigazgatási reform újratöltve	4
Jelentés az átruházott feladatokról	6
Más szerszámmal a csalánba	8
Virtuális kétnyelvűség – a helyzet változatlan	12
A civilek és az önkormányzati munka	15
Körkép a Nyitra megyei középiskolákról	18
Iskola a szórványban: Alsóbodok	23
Új igazgatók a dunaszerdahelyi középiskolákban	27
Átalakítás után a szenci középiskolai oktatás	31
Interjú Andruskó Imrével, a Selye Gimnáziumról	35
Interjú Cziprusz Zoltán, megyei képviselővel	39
Interjú Furik Csaba, megyei képviselővel	43
Az elmaradt régiók támogatási rendszere	48
Lévárt kis település, nagy eredményekkel	53
Kiskövesd: kistelepülés nagy emberekkel	58

A parlamenti választások tartják izgalomban a szlovákiai közbeszédet. Gombamód szaporodnak a pártok-mozgalmak, melyek választási lehetőséget akarnak kínálni azoknak, akik már kiábrándultak mind a 150 (?) létező politikai erőből, s valami egészen újat akarnak.

Új és régi politikai arcok, ismert és kevésbé ismert közéleti szereplők igyekeznek a nagypolitikába.

Vannak azonban más, kisebb-nagyobb asztaltársaságok, FB-csoportok, klubok, de érdekképviseleti szervezetek is, amelyek ki akarják mozdítani sarkaiból a szlovákiai állagépézetet. A legmarkánsabb közülük a Szlovákiai Városok Uniója, mely a társadalmi-gazdasági érdekegyeztető tanács tagjaként eddig elég fajsúlyos Szlovákiai Városok és Falvak Társulását mellőzve, maga akar élére állni egy új közigazgatási reformnak, mely átírná a nehezen tető alá hozott – és sok szempontból vitatható – területi-adminisztratív országfelosztást, megszüntetve a megyéket, egyszintű – municipiumnak nevezett – nagy területi önkormányzati egységeket hozva létre helyettük, 16 – 22 nagy vagy nagyobb város vonzaskörzeteként.

Nekünk itt, Szlovákia déli, határmenti régiójában többszörös okunk van rá, hogy alaposan odafigyeljünk, mi is készül. Az elmúlt harminc évben a mi igényeinkkel nem nagyon foglalkoztak kormányzati szinten, ha születtek is régiófejlesztési programok, vagy elhaltak, vagy egy kormányváltással lekerültek a napirendről. Alamizsna a parlamenti választások előtti hónapokban jutott csak, de ebből jelentős felzárkózást elérni nem lehet. Különösen, hogy az infrastrukturális fejlesztésekből sem jut vidékeinkre. Nem mindegy hát, hogy egy következő kormány következő közigazgatási reformjának milyen következményei lesznek ránk nézve.

Déli régióink érdekében magunknak, dél-szlovákiai önkormányzati vezetőknek és politikusoknak is meg kell szerveznünk önmagunkat, meg kell fogalmaznunk elvárásainkat és terveinket-programjainkat, s magunknak is lobbierővé kell válnunk. Függetlenül attól, lesz-e a parlamentben régiós magyar/vegyes politikai képviseletünk, a szakterületünk és településszerkezetünk problémáinak megoldása érdekében fel kell vállalnunk a többletmunkát magunknak is. Ha nem akarjuk, hogy rólunk úgy szülessen döntés, hogy annak meghozatalában, kidolgozásában részt sem vehetünk, legfőbb ideje, hogy érdekvédelmi szervezeti formát adjunk választott településvezetőink, helyi önkormányzati és megyei képviselőink együttműködésének, s magunk fogalmazzuk meg, számunkra hogyan is kellene változnia a közigazgatási rendszernek.

Óry Péter

Ahogy Richard Rybníček és a Városok Uniója képzelel Közigazgatási reform újratöltve

Megszüntetnék a megyéket, összevonják a kis falvakat és kisvárosokat, megváltoztatnák a választójogi törvényt. Dán mintára szerveznék át az országot 16-22 muncipiummá Elképzelésüket, melyen már dolgoznak, felkínálják a jövő évi parlamenti választásokon induló pártoknak, s szeretnék, ha 2020-ban megkezdődne a területi önkormányzati szféra alapos reformja.

Richard Rybníček, Trenčín város polgármestere a ZMOS kongresszusán még csak jelezte, hogy kiválik a szervezetből és a Szlovákiai Városok Uniójának égisze alatt reformmozgalmat indít, azóta már elnökvé választotta őt a szervezet, melynek gyarapodik a tagsága is. Őszi-re a két még hiányzó megyejogú város – Kassa és Zsolna – átlép hozzájuk, a tagvárosok száma eléri majd a negyvenet, ami egyben azt is jelzi: mintegy 1,8 millió ember nevében szállnak ringbe az új közigazgatási reformért.

Falu kontra város

Amit a sajtóból és médiából tudni lehet Rybníček elképzeléséről, annak a lényege, hogy Szlovákiában a városok és a falvak közös érdekképviseleti szervezetében nem lehet véghez vinni az újabb közigazgatási reformot, amire nagy szükség lenne. Rybníček szerint a Szlovákiai Városok és Falvak Tár-

sulása (ZMOS) ugyan védte az önkormányzatok jogköreit, de „egy rosszul megalkotott rendszeren belül” és nem vállalta a konfliktusokat a kormánnyal a rendszerszintű változások bevezetése érdekében. A Városok Uniója szerint radikálisan megváltozott a korszellem, új trendekre kell reagálni, ami az eddigi szerkezetben nem megy. Az érdekképviseletben sem, mert a városok és a falvak legfontosabb feladatai is különböznek, s új frontot kellene nyitni ezen a téren is, amihez bátorság kell, mert kemény érdeksérelmekkel járna az újabb reform. Szlovákiában van 140 város és 2800-nál több falu. A településszerkezet szerinti megoszlás tehát rendkívül aránytalan. A ZMOS tanácskozásain mindenki a saját gondoljaival volt elfoglalva, a falvak képviselőit nem érdekelték a nagyvárosok, a kerületi székhelyek tömegközlekedési, oktatásügyi vagy szociális szolgáltatásokkal kapcsolatos gondoljai, a városkéit meg falvakéi, mert nekik olyan kérdéseket, amilyenek az övéik, nem kellett

megoldaniuk soha. A szervezet városi kamarája ezért döntött úgy, hogy kilép a ZMOS-ból, s a jövőben maga száll harcba azért, hogy neki kedvező változásokat érjen el. A ZMOS meg maradjon meg a falvak érdekképviseleti szervezetének. Ha arra szükség lesz, esetenként akár össze is foghatnak, hiszen minden városnak van szatellitövezete, mely a régió természetes központjához kapcsolódva működik.

... centralizáció következik?

A decentralizáció nem sérülne, csak az adminisztratív felosztási rendszer változna meg, jobban közelítene a kétszintű öngazdálathoz. Dániát tekintve példának a Városok Uniójának elnöke, ahol muncipiumok vannak, legalább 30 000 lakossal (egy város vagy több összevont település). Rybníček elképzelései szerint a jövőben megszűnnének a megyék. Helyettük városi régiók (muncipiumok) lé-

választási rendszerek – kombinálttá válnának, a létrejövő municipiumok számának megfelelően – és teljesen megújulna a regionális politika is. A kétszintűség azt jelentené, hogy az államigazgatás közvetlenül a municipiumokkal kommunikálna, a régiós önkormányzati jogköröket és pénzügyi jogköröket a municipium gyakorolná. Példának Rybníček a saját városát, Trenčént említi. Úgy képzeli, a Trenčén régióhoz harminc község tartozna, mintegy 82 ezer lakossal. A nagyobb településeken megmaradhatna néhány polgármester – a municipiumnak is tagja lenne – és bizonyos jogköröket is gyakorolhatnának, de alapvetően a régió központi városa szolgáltatná az egészségügyi, oktatásügyi, pénzügyi, sport- és kulturális szolgáltatásokat. Közös lenne a régiós kassza, egységes döntések születnének, ami Trenčén szempontjából ideális lenne a gazdaság- és adópolitika meg a fejlesztések esetében.

Rybníček elképzelhetőnek tartja, hogy falvakból is alakulhasson municipium, de a 30-ezres lakosságszámot tekinti ideálisnak. (Ahol az a településszerkezet – pl. hegyvidéki tanyavilág – miatt ésszerű lenne, 10-ezer lakossal is megalkulhatna.) Mert az elaprózottságot nagy gondnak tartja, főleg ökonómiai-gazdasági szempontból. Gyakran hangsúlyozza, hogy a látszat ellenére nem centralizáció az elképzelése, mert minden józanul mérlegelő embernek be kell látnia, hogy nem lehet minden faluban mindent – minden áron – megtartani. Ha egy faluban csökken például a gyerekszám az óvodában vagy a diáklétszám az iskolában, akkor az óvoda-iskola megszűnik, de ott lesz helyette a régiós központ intézménye. Nem kell erőn felül költeni a pénzt a fenntartha-

atlan iskolára. Rybníček szerint semmilyen párt vagy politikus nem lépne meg egy ilyen népszerűtlen lépést, ezt csak az érdekképviseleti kamara teheti meg. Az állam is mentesülne a problémától, mert az alap- és középiskolák tőle függetlenül működnének, önálló tankörzetekkel, melyeket szakemberek alakítanának ki, nem politikusok.

Speciális kérdésekkel, például a nemzetiségi iskolahálózatokkal egyelőre nem foglalkozik a készülő reform. A szlovákiai szokások ismeretében ez nem meglepő, bár az lehetne, ha figyelembe vesszük, hogy a Dzurinda-kormány közgazdasági reformjának atyamestere az a Viktor Nižňanský volt, aki szakértőként a Városok Uniójának készülő reformját is jegyzi, valamint hogy a szervezetnek tagja például Komárom, Somorja, Gúta, Érsekújvár, Ógyalla, Zseliz, Losonc, Rozsnyó vagy Tiszacsernyő és Kassa városa is. Csak bizakodhatunk abban, hogy amikor már ténylegesen is formát ölt a reform, az ő előjáróik is megszólalnak a sajátos kérdések egyedi kezelése érdekében.

Pártok kerestetnek a reform mögé

Richard Rybníček még a parlamenti választások előtt szeretné megvitatni elképzeléseit a parlamenti bejutásra esélyes pártokkal. Elsősorban az újjakkal, a Progresszív Szlovákia-Együtt-tel, a Szabadság és Szolidaritással, a Kiska-féle Emberekérttel, a Kereszténydemokrata Mozgalommal és mindenkivel, aki a gyökeres változást hajlandó felvállalni, támogatni és kormányprogramba emelni, ha a csillagok állása úgy hozza.

(-ts-)

Jelentés az átruházott feladatokról

A ZMOS ellenőrizte a delegált jogköröket

A Szlovákiai Városok és Falvak Társulása a Helyi Önkormányzat modernizációja című nemzeti projekt keretében ellenőrzést végzett az államigazgatás átadott/átruházott teljesítményéről/feladatairól. Ez egy rendkívül fontos dokumentum, amely a városok és falvak által az állam számára tett intézkedésekkel foglalkozik, vagyis az úgynevezett delegált jogkörökkel.

Az ellenőrzést a nemzeti projekt első céldokumentumaként készítették elő, és a kompetenciák átruházott teljesítményének teljesítésével és finanszírozásával foglalkozik. A dokumentumban a delegált kompetenciák feltérképezésére és azok finanszírozásának leírására összpontosítanak, ezek az oktatás, az építési-építkezési szabályok, helyi- és közutak, valamint egy speciális építési hatóság a helyi- és közutak, valamint az épületek számára, anyakönyvi hivatalok, a nyilvántartások, a népség nyilvántartások, a választások és népszavazások, az állami vízügyi igazgatóságok működése, a levegővédelem, a természet- és tájvédelem és az árvízvédelem.

Az anyag bevezetőjében, a felhatalmazáson alapuló hatáskörök hatékonyságáról és a szisztematikus változások tervezéséről írnak. A hatékonyságról és a szisztematikus változtatásokról szóló átfogó nyilatkozatát csak a nemzeti projekt végleges összefoglaló anyaga fogja tartalmazni, figyelembe véve a többi V4-es országok megoldási javaslatait és tapasztalatait, amelyek elemzése és a szlovákiai helyzettel való összehasonlítása a projekt harmadik szakaszának tárgya.

Részletes elemzés

A kompetenciák megtárgyalása után az ellenőrzésről szóló jelentés részletesen foglalkozik az egyes delegált jogkörökkel és feladatokkal, amelyeket a városok és falvak látnak el. Ezeknek a fejezeteknek alapvetően hasonló felépítése van, még úgy is, hogy az elemzett kompetenciák teljesen mások, és más-más szakterületet érintenek. Az egy-egy kompetenciát tárgyaló fejezetek bevezetőjében az államigazgatás adott területének rövid leírását olvashatjuk, az önkormányzatok által delegált hatáskörök teljesítése szempontjából. A következő rész a jogszabályokat: elsősorban a törvény nevét (vagyis a törvények, illetve az egyéb rendeletek nevét) tartalmazza, amely az átruházott hatáskörök gyakorlását szabályozza egy adott szakaszban, valamint a törvény azon részeinek rövid leírását, amelyek alapján az átruházott feladatot gyakorolják. Ezt általában figyelmeztetés követi a törvény egyes szakaszaira vonatkozóan, amelyek a delegált jogköröket szabályozzák egy rövid kommentárral, hogy az a gyakorlatban mit jelent. Ez a szakasz egy megjegyzést is tartalmaz

azokról a hatáskörökről, amelyekre a törvény kifejezetten hivatkozik, mint az államigazgatás delegált feladataira.

Ehhez a részhez szorosan kapcsolódik a következő fejezet tartalma és tárgya is, amely a vonatkozó szakaszban a felhatalmazáson alapuló hatáskörök szervezeti biztosításának néhány aspektusával foglalkozik. Megmutatja, hogyan néz ki a kompetenciák gyakorlása a közös önkormányzati hatóságok szempontjából, ha azt az adott területen alkalmazzák.

Finanszírozás

Természetesen külön fejezetet szánunk a dokumentumban a feladatokhoz rendelt pénzeszközöknek. Ez a része a tanulmánynak az átruházott felelősség gyakorlásával járó költségek finanszírozásának módjáról szól, illetve, a szabályokat határozza meg, amelyek alapján a területet finanszírozzák, és hogyan biztosítják a finanszírozást. Rendszerint felsorolja azokat a pénzügyi eszközöket is, amelyeket az elmúlt években a terület számára elkülönítettek.

Teljesítményparaméterek

Az egyes fejezetek utolsó két szakaszát az adott területen felhatalmazott hatáskörök teljesítményparamétereire, valamint az e területre vonatkozó felhatalmazáson alapuló hatáskörökkel kapcsolatos következtetésekre és ajánlásokra fordítják.

A dokumentum egyes fejezeteiben szerepelnek a közvetlenül a területen szerzett információk, tapasztalatok is, amelyek megsokszorozzák az elemzés, tanulmány értékét.

E célból reprezentatív felmérést végeztek, amelyben 270 önkormányzat kapcsolódott be. A felmérés a következő területeket érintette: az építkezési szabályzat, a lakossági nyilvántartás, és a környezetvédelem. Más szakterületeken a megfelelő információkat munkaértekezleteken, személyes találkozókon gyűjtötték be a tanulmány készítői. A részletek a vonatkozó fejezetekben találhatóak.

Fő megállapítások

Az anyag legmegdöbbentőbb és valószínűleg a legsúlyosabb megállapítása, hogy az az elképzelés, amely szerint az állam fizeti az átruházott hatalomgyakorlást, vagyis az átruházott feladatok költségeit, amit még a Szlovák Köztársaság alkotmánya is megkövetel, fikció. Az államnak gyakorlatilag egyik szakterületre sincsenek olyan konkrét adatai, amelyből konkrétan meg lehetne határozni, vagy meg tudná határozni, hogy mekkora a szükséges pénzösszeg az államigazgatás által átadott feladatok biztosításához.

Sőt, a decentralizáció óta (azaz kb. 15 éve) a szakterületek nagy részénél, az állam nem változtatta meg a források összegét, nem emelte azt a keretösszeget, ami az államigazgatásból átadott feladatok költségeinek fedezéséhez szükséges. Tehát ebben a kulcsfontosságú elemben - a finanszírozásban - az egész rendszer mondjuk így, vékony jégen táncol.

Az anyag legmegdöbbentőbb és valószínűleg a legsúlyosabb megállapítása, hogy az az elképzelés, amely szerint az állam

fizeti az átruházott hatalomgyakorlást, vagyis az átruházott feladatok költségeit, amit még a Szlovák Köztársaság alkotmánya is megkövetel, fikció.

Egy ilyen rendszer arra kényszeríti az önkormányzatokat, hogy az állami finanszírozás hiánya ellenére is bebiztosítsa az államigazgatás delegált feladatait, és fedezze a költségeket saját forrásból, ami azt jelenti, hogy folyamatosan megsértik a területi önkormányzatok költségvetési szabályairól szóló törvényt. Az említett jogszabály értelmében pedig, az önkormányzat nem fordíthatja forrásait olyan tevékenységek elvégzésére, amelyek nem az adott önkormányzat feladatai. Erre a tényre az Állami Számvevőszék már 2015-ben is felhívta a figyelmet.

A második fontos megállapítás az, hogy különösen a legdrágább területeken, mint például az oktatás, számos tevékenység merül fel az önkormányzatoknál, például az alap iskolák alapító funkciójának átruházásával az önkormányzatokra, és ezeket a tevékenységeket egyáltalán nem finanszírozza az állam.

E tekintetben a vonatkozó jogszabályok hiányosságai szintén erősen kiütözköznek, mivel az államigazgatási feladatok átruházásának eredményeként számos olyan tevékenységet/feladatot is megkaptak az önkormányzatok, amelyeket a jogszabályokban nem államigazgatási feladatként fogalmaznak meg, ezért az alkalmazandó szabályok értelmében önkormányzati kompetenciának tekintik.

Az oktatási ágazat kapcsán a dokumentum rávilágít arra a tényre is, hogy az ESO közigazgatási reformjának (Efektívna, Spofahlivá a Otvorená verejná správa - Hatékony, megbízható és nyílt közigazgatás) eredményeként bekövetkezett változások nyilvánvalóan negatív következményekkel jártak ezen a területen. Ezek eredményeként csökkent a regionális oktatás irányításának és finanszírozásának hatékonysága. A harmadik megállapítás az, hogy az összes önkormányzatra történő egyetemes átruházás (kivéve azokat a különleges eseteket, mint az anyakönyvi hivatalok és az építésügyi hivatalok), méretüktől vagy a teljesítményre való felkészültségüktől függetlenül, automatikusan meg-

hozza a rendszer hibáinak forrását. Ha ismét megemlítjük a legdrágább területet: az oktatást, akkor a jogszabály nem válaszol arra a kérdésre, hogy az egyes települések kötelesek-e alap iskolát létrehozni (ami értelmetlen), vagy ez csak a joga.

Záró nyilatkozat

2001-ben, abban az időben, amikor a decentralizációs folyamattal kapcsolatos jogalkotási munka a csúcspontjánál járt, azt tervezték, hogy a decentralizált kompetenciák gyakorlását nyomon követik és értékelik, majd később a hibákat kijavítva, igyekeznek a legjobban működőképesé tenni. De ez sajnos nem történt meg. A helyi közigazgatásban, önkormányzatoknál dolgozók pedig a fejlődés helyett azt tapasztalják, hogy a fejlődés, a fejlesztése helyett a rendszer stagnált és leromlott egyes területeken.

A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa kezdeményezésére a helyi önkormányzatok decentralizált hatásköreinek ellenőrzését csak 2013-ban hajtották végre. Ennek eredményei azonban jelentősen problematikusak, megkérdőjelezhetők, és az ellenőrzés alapján semmi változás nem történt. Minden változatlan maradt - a szisztematikus megközelítés nem találta meg a helyét, és a dolgokat ad hoc, vagyis esetileg kezelik. Bízni kell benne, hogy egy nemzeti projekt eredményei, beleértve ezt az anyagot is, nem merülnek feledésbe.

A delegált államigazgatási feladatok ellenőrzését a ZMOS az Európai Szociális Alap támogatásával hajtotta végre a Hatékony közigazgatás operatív program keretében, a teljes ellenőrzés szövege elérhető a Szlovákiai Városok és Falvak Társulása weboldalán.

www.zmos.sk, vnsc

Más szerszámmal a csalánba

Az ország ipari teljesítménye már lecsökkent, fékez a gazdaság, lassan beköszönt a válság. Közeledik a parlamenti választás, a koalíciós pártok ezerrel nyomják a szociális közérzetjavító intézkedéseiket, emelnék a minimálbért, amin csak azok a vállalatok és önkormányzatok háborognak, akikkel ezt végül megfizették.

Peter Kazimír mielőtt felállt a pénzügyminiszteri bársonyszékből, hogy felüljön a Szlovák Nemzeti Bank kormányzói trónusára, leadta utolsó költségvetési javaslatát. Ezt nemes egyszerűséggel különlegesnek nevezte, mert Szlovákia hosszú történelme során először fordul elő, hogy kiegyensúlyozottra tervezték. Tervezték, merthogy mi is lesz az év végén, azt csak néhány kiválasztott látja előre.

Kazimír hetedik alkalommal nyújtotta be a parlament elé az ország költségvetését, s ezúttal valóban minimálisra sikerült a hiány, amit a kormányfő javaslatára el is tüntettek. Innen elvettek, onnan hozzáadtak, hiszen politikailag szebben mutat a nulla, mint az egytizednyi deficit, és a papír amúgy is mindent elbír, és a polgár a felelősségteljes politikust láthatja, aki gondos gazda-

ként terelgeti Szlovákia nyáját. Mind ezt úgy, hogy több ágazat is nyertesnek érezhette magát, sőt a közszolgáltatban is beígérték 10%-os béremelést. Megtehették, hiszen a válság utáni visszaesés óta folyamatosan bővül a szlovák gazdaság. Elsősorban a kisebb adóalanyoknak köszönhetően az adó- és járulékbefizetések viharos tempóban emelkedtek. A költségvetésre komoly hatással van, hogy a bérek növekedése gyorsabb a vártnál, és jött is a béremelkedést a közszférában és a magánvállalatoknál, elsősorban az ipar területén.

Be is ígérték a 4,5%-os gazdaság bővülést, miközben nem foglalkoztak azzal, hogy a növekedést lefelé korrigálhatja az USA és Kína, illetve Európa között kialakult kereskedelmi háború, a Brexit hatása, vagy a lassuló német gazdaság, melyre ezer szállal kötődünk.

A teljes közszférában 37 161 millió euró bevétellel számolnak, ami az előző évi tervhez képest 2 729 milliós, vagyis 7,3%-os növekedést jelent. Ez elég durva emelkedésnek mutatkozik, főleg ha belegondolunk, hogy ennek zömét a mi adó- és járulékbefizetéseink teszik ki. Tavaly a tervezetthez képest egymilliárral többet tudtak beszedni,

így az idei emelkedés a 2018-as való-sághoz viszonyítva csak 5% (1 773 millió euró). A kiadások bővülését viszont csak 3,7%-kal 37 258 millió euróra tervezték.

Ennyit a kiegyensúlyozott költségvetésről.

Mindenesetre a nulla százalékos hiányt azért árnyaltabban kell szemlélni, mert ez a teljes közszféráról szól, az önkormányzatokkal, a biztosítókkal és a különböző intézetekkel egyetemben. A kormányzat számai azért már nem ennyire szépek, hiszen a hiánya 165 millió euróval, azaz 8,3%-kal tervezik növelni, 2 138 millió euróra. Mégpedig úgy, hogy a 15 498 millió eurós bevételknél 1 515 millió eurónyi (10,9%) növekedést, a 17 636 milliós kiadásoknál pedig 1 680 millió eurónyi (10,5%) emelkedést terveznek.

Sokatmondó az az adat, hogy míg a kormány saját kiadásainak 10 százalékos növekedést tervezett, addig az önkormányzatok és a megyék kiadásainak csupán 1,9-2,6%-os emelkedést szánt, ami jócskán alatta marad az ország gazdasági teljesítményének bővülésétől.

Az önkormányzatok megszorításának, az alapoknál képződő többleteknek, illetve még egyéb tényezőknek köszönhetően tudja elkövetni a kormányzat azt a mestercsejt, hogy míg a saját büdzséjében növekszik a deficit, addig az összképben egy szép nullát tud kimutatni – papíron.

A lassulás pedig a júniusi számokban már megjelent. A válság első jelei a nehéziparban, ott is az acélgéiparban jelentkeztek. Az olcsó kínai termelés kiszorította a hazai acélt a piacról. Ezt követte az építőipar, amely már az év eleje óta csökkenést kénytelen elszenvedni. Viszont a júniusi adatok már a szlovák gazdaság zászlóshajójánál, az ipari termelésnél, ezen belül is az autógyártásnál mutattak ki jelentős visszaesést. Ha csak az ipari teljesítményt vizsgáljuk, az év első 5 hónapjában 4,9 százalékkal emelkedett, majd júniusban 2,1%-kal csökkent az előző évihez képest, ami a legrosszabb adat 2017 áprilisa óta. Az autógyártás maga 7,6 százalékkal csökkent, ami magával rántotta az egész szlovák ipart.

A szlovák gazdaság nyitott, jelentősen kötődik a német gazdasághoz, hiszen a kivitelünk ötöde oda irányul. Ha Németország gyengélkedik, sajnos azt mi is megérezzük. Hogy sérülékeny a szlovák ipar az már az év eleje óta látszódott. Főleg az autógyártásban, hiszen a befektetők nem igazán a termelés további fejlesztésére törekedtek, sőt a termelés egy részét elvitték más országokba. Amikor a termelést már érdemes Németországba telepíteni Szlovákiából, azt komoly veszélyesnek kellene tekinteni. A vállalatok elkezdtek óvatosabban beruházni, vagy elhalasztani a beruházásaikat. Az ipar az utóbbi hónapokban már nem igazán vett fel új munkaerőt, sőt az ipar területén júniusban már bércsökkenést kellett tapasztalunk.

Bár több egyedi hatással is magyarázhatjuk, de a közeljövőben nem igazán várhatjuk a szlovák gazdaság látványos felívelését. Inkább a további lassulásra számíthatunk, mivel Szlovákia gazdasága nyitott, erőteljesen exportorientáltak vagyunk. Az éves GDP növekedési becsléseiket a bankok elemzői 2,5-3,4 százalékra csökkentették. Azzal számolnak, hogy a szlovák gazdaságra rosszabb idők várnak, amelyekre nem igazán készült fel. Hiányoznak az elmaradt beruházások. A gazdasági növekedést elsősorban az új munkaerő

csatasorba állítására alapozták és nem a munkatermelékenység növelésére. Ez folyamatos bérnövekedéshez is vezetett, ami nem tett jót a szlovák versenyképességnek.

Szlovákia az utóbbi években jelentősen elmarad az innovációk tekintetében is, és megmaradt a manuális munkánál, az összeszerelésnél, ahol a versenyképességre jelentősen hat a bérköltség. A szakértői oldalról bírálják a jelenlegi koalíciót, hogy nem jól használta ki a „jó időket”. Szlovákia nem tudta konszolidálni a közkiadásait, illetve az ekkor keletkezett gazdasági extrateljesítményét szó szerint felette.

Tavaly november elején az Euractiv hasábjain így számolt be Peter Kažimír a szlovák gazdaság kilátásairól: „Az Európai Bizottság prognózisa alátámasztja gazdaságunk növekedésének egészséges struktúráját. Szlovákia 2019-ben és 2020-ban a harmadik leggyorsabban növekvő országa lesz az eurozónának, amely kétszer akkora sebességgel fog növekedni, mint az eurót használó országok átlaga. A kilátások az elkövetkező két évre nagyon jók...”.

A kincstári optimizmuson túl viszont kevesen foglalkoztak azzal a ténnyel, hogy a válság utáni fejlődésünk nagyon hasonlatos volt a periféria, Spanyolország, Portugália, Görögország vagy Írország 2001 és 2008 közötti gyors növekedéséhez. A gazdasági növekedésük kétszer akkora volt, mint az eurozóna maradékának. Ebben az időszakban például Görögország az eurozónába való belépésétől számítva évente hét százalékkal tudta növelni a gazdaságát. A gyors növekedés után viszont gyors visszaesés következett. A periféria országai a mai napig nem ocsúdtak fel a világválságból, és az elmúlt hét évben csupán feleakkora növekedést produkáltak, mint a magországok.

Mi lehet az oka, hogy a periféria országainak gazdasági modellje csődöt mondott? Ha az adósság szemszögéből vizsgáljuk, akkor könnyű úgy növekedni, ha az ország közben eladósodik. Például Görögország államadóssága 2001-ben 254 milliárd eurót számlált. 2008-ig ez az adósság további 284 milliárd euróval nőtt. Az ország gazdasági teljesítménye viszont csupán 90 milliárd euróval növekedett. A görögök tehát egy európai gazdasági növekedésre három eurót kölcsönöztek. Az adósság

csupán akkor jó, ha hatékonyan használják fel, ha növeli a termelékenységet. Viszont, ha az időleges életszínvonal emelésére használják, akkor az ország hamar a görög úton találhatja magát.

Ha a 2010-es évet tekintjük az európai adósságválság mélyének, akkor elmondhatjuk: az azóta eltelt időszakban, az európai országok közül egyértelműen Szlovákia növelte leginkább az adósságállományát. A szlovák magánszektor (vállalatok és a lakosság) az adósságállománya 2017-re 80 százalékkal növekedett, 81 milliárd euróra. A szlovák kormány az államadósságát 87 százalékkal növelte, 43 milliárd euróra. Így Szlovákia teljes adósságállománya megkétszereződött 124 milliárd euróra. Az adósságállomány tehát 2010-2017 között 56 milliárd euróval növekedett, míg a bruttó hazai termék csupán 17 milliárd euróval. Azaz egy európai gazdasági növekedésre három eurót kölcsönöztünk. Hasonlóan, mint a görögök 2001-2008 között.

Persze nem kell úgy végeznünk, mint a görögöknek. Az államadósság 50 százalékos körüli GDP arányos szintje kényelmes és fenntartható. Aggodásra nem a teljes adósság nagysága, hanem az adósságállomány növekedésének sebessége adhat okot.

A hatályos szabályozás szerint mind a megyei, mind a helyi önkormányzatoknak a személyi jövedelemadóból származik a legtöbb bevétele.

Hogy miért érdekes ez az önkormányzatok számára? Mert a hatályos szabályozás szerint mind a megyei, mind a helyi önkormányzatoknak a személyi jövedelemadóból származik a legtöbb bevétele. Az ebből befolyó pénzt szétja szét az állam részadó formájában egy-egy település népességének függvényében, vagyis a városok és falvak szempontjából egyáltalán nem mindegy, mekkora a felszeletelésre kerülő torta. Ha lassul a gazdaság, kevesebbet adóznak az emberek, akkor az önkormányzatok is kevesebb pénzből tudják finanszírozni kötelező feladataikat. És láthatóan az önkormányzatok költségvetését így is feszítette tervezték.

Az alábbiakban vizsgáljuk meg a fenti állítások igazságtartalmát a Pro Civis

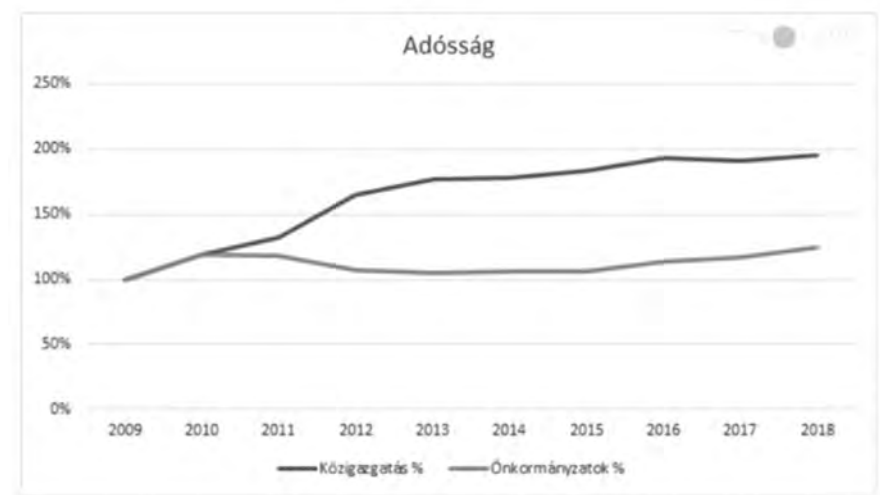
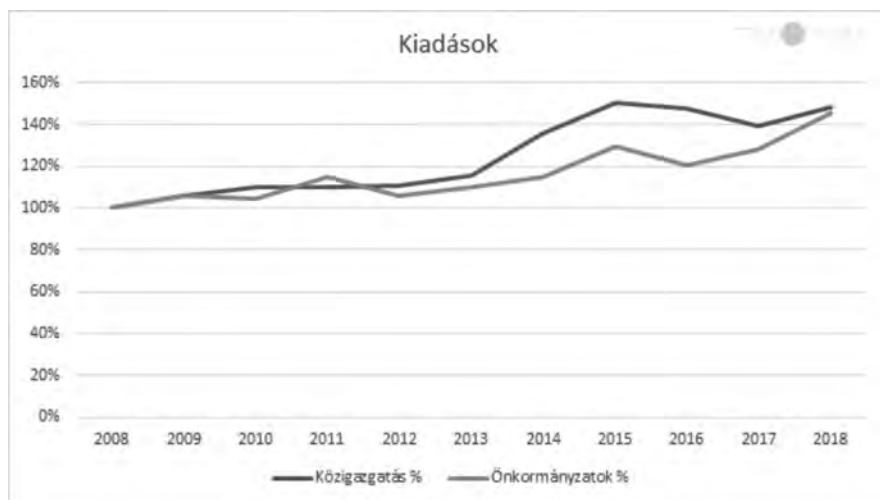
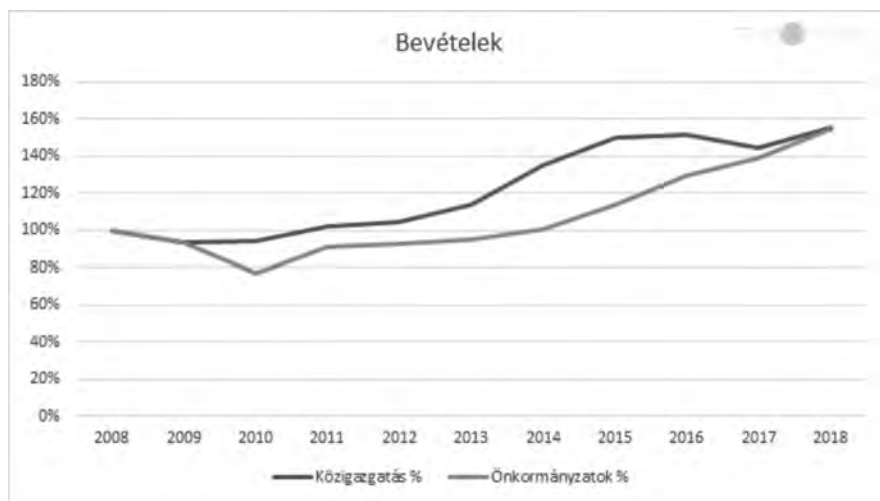
polgári társulás grafikonjainak segítségével. Az első táblán láthatóak a közigazgatás és az önkormányzatok bevételei az elmúlt tíz évben. Kiténik belőle, hogy az önkormányzatok jócskán megéreztek a 2008-as válságot, hiszen bevételeik 2010-re több mint 20 százalékkal csökkentek 2008-as válság előtti évhez viszonyítva. A válság súlyosságát jellemzi, hogy önkormányzatainknál hat évig tartott az az idő, amíg újra elérték a 2008-as bevételek szintjét. Mindezen a közigazgatás könnyebben átlendült

Azért látható, hogy a kormány nagyon kreatívan (adósság) emelni tudta a bevételeit, így a teljes közszféra bevételeinél nem igazán csapódott le a válság. Persze az életnek folynia kell tovább, a feladatokat el kell látni, így tehát látványos megszorításokat nem láttunk a kiadások területén, viszont a 2. táblából kiténik, hogy a válságból való kilábalás után az önkormányzatok nem kezdték el feleslegesen szórni a pénzt, csak egy kicsit engedtek a nadrágszíjon.

Persze minden önkormányzat egyedi eset, de ha mint egészre tekintünk, a válság utáni önmérsékletnek meg is lett az eredménye. Elég a harmadik ábrára tekinteni, és láthatjuk, hogy az önkormányzatok adósságállománya minimálisan emelkedett, míg a teljes közszféráé megduplázódott.

Az adósságállomány nagyságát nem szívesen emlegeti a kormány, hiszen jobban mutat a GDP arányos adósságráta. Hogy 2012 után az adósság nem emelkedett ebben az ütemben, az csak az akkor bevezetett adósságfék intézményének köszönhető, amely 50% feletti rátánál komolyan szankcionálja a kormányt. Tapasztalhattuk is tavaly, hogy volt szándék az adósságfék eltörlésére, amit az alacsony kamatokkal és az infrastrukturális beruházások gyorsításával indokoltak. Mivel a költségvetés összeállításakor 4,5 százalékos bővüléssel számoltak, ezért az adósságráta tovább csökkenhet, a GDP 47,3 százalékára – ami látva a folyamatokat, szinte biztosan nem lehet betartani. Valójában az idén 45,7 milliárdra, további 1,75 milliárd euróval növekszik a közszféra adósságállománya.

Tény az, hogy az önkormányzatoknak a személyi jövedelemadóból származó jövedelme, 2013 második negyedévétől kezdett meredeken emelkedni, min-

den évben 10-15 százalékos mértékben. Azaz a gazdasági válságból való kilábalással, rögtön emelkedtek az önkormányzatok ilyen irányú bevételei. Ez azt is mutatja, hogy az ÁFA-, vagy a jogi személyek nyereségadó bevételeinél a személyi jövedelemadó érzékenyebben, sokkal gyorsabban reagál a gazdasági lassulásra, esetleg a recesszióra.

De nem csak ezért veszélyes az önkormányzatok bevételeinek szoros

kapcsolódása a személyi jövedelemadóhoz. Természetesen a választások közeledtével, a kormánykoalíció pártjai sem maradtak tétlenek, és mindegyikük előállt a maga közérzetjavító csomagjával. Az intézkedések közül a legnagyobb vitát a Most-Híd javaslata váltotta ki, ami az adómentes alap emelésével csökkentené a jövedelemadót. Mondhatjuk ügyes, hiszen nem a maga vagy a kormány pénzét osztotta, hanem az önkormányzatoknak szánt

adóbevételekből kíván lecsipenteni. Látva az önkormányzatok 2013 második negyedétől tapasztalható „merek” emelkedését – ami tulajdonképp csak kompenzálása volt az azt megelőző éveknek – teret látott a maga közérzetjavító csomagjának egyik forrására.

A Híd törvényjavaslatának fő célja, hogy az alacsonyabb jövedelmű rétegek, illetve az alsó középosztály kevesebbet adózzon.

A Híd törvényjavaslatának fő célja, hogy az alacsonyabb jövedelmű rétegek, illetve az alsó középosztály kevesebbet adózzon. Ivan Švejna (Híd), a munkaügyi minisztérium államtitkára szerint az Európai Bizottság is rámutatott arra, hogy Szlovákiában ezek a társadalmi csoportok túl sokat adóznak, illetve túl magas a járulékfizetési kötelezettségük. Ezt orvosolandó azt javasolják, hogy emeljék meg a személyi jövedelemadó adómentes részét a jövő évtől. Ez az összeg most a létminimum 19,2-szereseként van meghatározva, a Híd viszont fokozatosan 22,7-szeresére emelné. Ez az alacsonyabb jövedelműek számára jelentene segítséget, nagyobb lenne az az összeg, ami után nem kell adózniuk, több pénzük maradna, így emelkedne az életszínvonaluk – indokolja a kormánypárti Híd az elképzelés helyességét. Hangoztatják, hogy javaslatuk csupán az önkormányzatok bevételeinek 4 százalékát érinti, és az ebből adódó pénzkiesést takarékoskodással vagy más forrásból fedezhetik a falvak és városok.

Bevételekiesés 2020-ban	Euró
Komárom	592 058
Dunaszerdahely	442 167
Érsekújvár	679 134
Somorja	281 139
Párkány	201 660

Maga a hidas javaslatban az a legszörnyűbb, hogy ellentétet szít a polgárok és az önkormányzatok között. A párt eljátszása a jófiút, az önkormányzatok pedig hadd vakarják a fejüket, miből fogják kigazdálkodni azt a 149 millió euró. Vagy összehúzzák magukat, vagy megemelik a helyi adókat. Persze inkább a másodikat várhatjuk, azaz ugyanúgy beszedik polgároktól azt, amit eddig, csak már nem az adóhivatal, hanem az önkormányzat.

A polgármesterek arra is figyelmeztetnek, hogy az elmúlt két évben egy sor más törvényt és intézkedést hoztak a törvényalkotók, melyekkel feladatokat és további költségeket „varrtak az önkormányzatok nyakába”.

Ilyen például a kedvezményes ebéd bevezetése, ami jelentősen növeli az iskolában étkező gyerekek számát. Vagyis iskolakonyhákat kellett felújítani, majd fenntartani – erre viszont nem kaptak pénzt a települések.

A szelektált hulladék arányának növelését célzó törvény is további többletkiadásokat jelenthet – ha nem sikerül változásokat elérni a hulladék-gazdálkodásban.

A végrehajtásokkal kapcsolatos amnesztia is költséget jelent az önkormányzatoknak, mivel nekik így is állniuk kell a leállított végrehajtásokkal kapcsolatos illetekeket és díjakat.

További költségeket jelent az üdülési utalványok bevezetése, a köztisztviselők bérének 10 százalékos emelése, illetve a minimálbér növekedése – és mindezek nemcsak a városi hivatalnokokat érinti, de az összes önkormányzati fenntartású intézmény dolgozóját is, például az iskolák alkalmazottait.

Pluszkiadást jelent az is, hogy az új tör-

vény értelmében a járdák téli takarítása már nem a lakosokat, hanem az önkormányzatokat terheli. És a példákat még lehetne tovább sorolni.

Maga a javaslat több mindenre rámutat. Az önkormányzatok finanszírozásának ez a rendszere egyben bebetonozza a jelenlegi adórendszert. Nem ad mozgásteret az adócsökkentésre, ami pedig járható út lenne, és a költségvetés bevételi oldala sem sínylené meg. Nem ad mozgásteret akár egy családot segítő adókedvezmény bevezetésére. Talán jobb volna a költségvetés bevételeinek bizonyos százalékához kötni az önkormányzatok finanszírozását, hiszen ez a rendszer a mindenkori kormányzat kezéből kiveszi azokat az eszközöket, amelyekkel nagyobb lendületet adhatna különböző közpolitikai célok elérésére.

De a javaslat arra is rámutat, hogy a kormányzat nem igazán partnerként kezeli az önkormányzatokat. Úgy tűnik, a jelenlegi kormányzati agytröszt csak toldozgatásokra képes, nem egy általános reformra, indokolt, valós adócsökkentésre. Valószínű igazat kell adnunk Ivan Miklósnak, a valamikori legendás pénzügyminiszterünknek, aki szerint még mindig a 12-15 évvel ezelőtti őtala bevezetett reformok viszik tovább a mai Szlovákiát. Csak a lendület már fogyóban van.

Matus Tibor

Virtuális kétnyelvűség – a helyzet változatlan

A huszonegyedik században az információszerzés és -szolgáltatás, valamint az ügyintézés egyik legtermészetesebb, leggyorsabb és leginkább kényelmesebb módja az internet használata. Természetesen nem képeznek ez alól kivételt a községi és városi önkormányzatok sem, ebből kiindulva végezzük el 2012-től minden évben a weboldalak kétnyelvűségére vonatkozó felmérésünket. Az informatika és az internet használata a közigazgatásban nemcsak korigény és korparancs, hiszen egyes szlovákiai törvények egyenesen kötelezővé teszik az államigazgatási és közigazgatási szféra szervei részére – beleértve az önkormányzatokat is – meghatározott adatok közzétételét a webhelyükön.

A fentiek tudatában nem mellékes tehát, hogy a magyarok által lakott községek önkormányzatai élnek-e a lehetőséggel, betartják-e kötelezéseiket és lehetővé teszik-e a polgárok számára, hogy anyanyelvükön is tájékozódhassanak az életüket érintő fontos döntésekről. Az információk korszerű közlésén túl ez azért is

fontos, hogy a felvidéki magyarok szabadon élhessenek nyelvi jogaikkal.

A felmérésünk célja elsősorban tehát nem a weboldalak tartalmának azon célból való vizsgálata, hogy teljesítik-e a törvény által előírt közzétételeket, hanem az, hogy az érintett községek lakossága vajon hozzájut-e (és ha igen, milyen formában) az őt érintő adatokhoz, dokumentumokhoz, rendeletekhez és információkhoz az államnyelv mellett az anyanyelvén is.

A felméréseink tárgyát azon 512 magyarlakta község hivatalos weboldalai alkotják, amelyek polgárai a vonatkozó kormányrendelet értelmében jogosultak a hivatali érintkezésben az anyanyelvüket (esetünkben a magyar nyelvet) használni.

Mit vizsgáltunk?

A nemzeti kisebbségek nyelvének használatáról szóló törvény elsősorban lehe-

tőséget teremt csak a kisebbségi nyelvhasználatra és nem kötelez arra, míg az információsabadságról szóló törvény, jelentős kötelezéseket ró az önkormányzatokra. Többek között ebből is kiindulva állítottuk össze, hogy felmérésünk során elsősorban a weboldalak mely tartalmi egységeire fogunk figyelmet fordítani. Az így felállított kategóriák a következők: alapvető információk, közérdekű információk, kérvényminták, önkormányzati rendeletek, jegyzőkönyvek és határozatok, számlák és szerződések, területrendezési terv, virtuális temető, szálláslehetőségek.

Az alapvető információk kategóriájába olyan adatokat soroltunk, mint a község megnevezése, a polgármester neve, az önkormányzati képviselők nevei, elérhetőségeik, az önkormányzati hivatal címe, a hivatal felépítése és telefonos, illetve internetes elérhetősége, az ügyfelfogadási napok.

A közérdekű információk közé az önkormányzati intézmények bemutatását,

Vizsgáltuk továbbá az önkormányzati ülések jegyzőkönyveit és az itt elfogadott határozatokat, hisz elsődlegesen ezekből a dokumentumokból tájékozódhat a polgár a település közügyeiről, valamint az információs szabadságról szóló törvény értelmében ezeknek a szövegét is kötelező kisebbségi nyelven közzétenni.

Egy lépésre a teljes körű elektronizációtól

A 2019-es felmérésünk azt mutatja, hogy a helyzet az utóbbi időben gyakorlatilag nem változott: az említett 512 magyarok által lakott községből 2018-ban és 2019-ben is 491-nek volt saját honlapja (2012-ben ez a szám még 80 volt). Viszont magyar nyelvű weboldallal már kevesebb, mint a községek fele rendelkezik csak.

Járás	2012		2018		2019	
	szlovák	magyar	szlovák	magyar	szlovák	magyar
Aranyosmaróti	1	1	1	0	1	0
Dunaszerdahelyi	65	40	66	43	66	42
Érsekújvári	31	22	34	23	34	23
Galántai	21	15	21	16	21	16
Kassa-vidék	21	8	24	11	24	11
Komáromi	32	14	36	24	36	24
Lévai	37	10	50	14	51	11
Losonci	20	2	25	2	25	2
Nagykürtösi	23	10	27	12	27	11
Nagymihályi	15	5	15	5	15	5
Nagyőrcei	11	3	16	1	16	1
Nyitrai	15	3	15	4	15	4
Rimaszombati	56	26	64	22	63	23
Rozsnyói	26	7	30	7	30	8
Szenci	13	1	15	5	15	7
Töketeresesi	29	6	35	13	35	14
Vágsellyei	11	6	11	8	11	8

elérhetőségét, az önkormányzati szolgáltatások helyét, idejét és árát (például a személtelordás napja, a helyi adók és illetékek mértéke, befizetési feltételek, stb.), valamint a községek múltját és érdekességeit, a civil szervezeteket és rendezvényeiket tartalmazó magyar tartalmat soroltuk be.

Mint az a nemzeti kisebbségek nyelvének használatáról szóló törvényből kiderül, a polgároknak lehetőségük van anyanyelvükön fordulni a hivatalokhoz. Megvizsgáltuk azt is, hogy ennek a lehetőségnek a biztosítását milyen mértékben teljesítik a hivatalok kétnyelvű kérvényminták, nyomtatványok által.

Külön kategóriába soroltuk az önkormányzati rendeleteket, amik valójában a községek életét, működésének szabályait leginkább és legközvetlenebbül szabályozó törvények. Az információs szabadságról szóló törvény értelmében ezeknek a szövegét már kötelező kisebbségi nyelven is közzétenni a község saját weboldalán.

1. sz. táblázat: Szlovák és magyar nyelvű weboldalak száma és aránya 2012-ben, valamint 2018-ban és 2019-ben.

Tartalmi szempontból a honlapok nagy többsége közzéteszi az alapinformációk kategóriájába tartozó tényeket. A 491 községi honlap közül 485 tartalmazta ezeket az információkat, magyar nyelven azonban csak 210 weboldal nyújtott ilyen szolgáltatást. Abszolút számokban a legtöbb magyar nyelven is tájékoztató honlap a Dunaszerdahelyi járásban volt tavaly is, idén is, viszont az idei évben ez a szám eggyel csökkent.

Természetesen mást mutatnak az abszolút számok és mást az arányok. Mást a tömbmagyarság községeiben, és mást a szórványban.

Felméréseink azt mutatják, hogy hagyományosan legjobb a helyzet a Galántai, Komáromi vagy a Vágsellyei járásban, ahol a községi weboldaloknak nagyjából a háromnegyede rendelkezik magyar nyelvű oldallal. Jónak mondható a helyzet az Érsekújvári járásban is (35 község, 34 weboldal), magyar megfelelő viszont itt is csak 25-ben található. A Nagyőrcei járás 16 magyarok által lakott községében mindenütt van weboldal, ám ezeknek mindössze kevesebb, mint egynegyedében (3) van magyar

tartalom. A Nyitrai járás 15 magyarok lakta községéből 15-nek van weboldala, ám magyarul mindössze 6-nak. Meglehetősen lehangoló a helyzet a Rimaszombati járásban, ahol a 72 községből ugyan 66 rendelkezik saját weboldallal, ebből azonban csupán 21-en találunk magyar tartalmat. Semmivel sem kedvezőbb a helyzet a Rozsnyói járásban (32 község, 30 honlap), ahol a meglévő weboldalak mindössze egyharmada (10) rendelkezik magyar megfelelővel is. A Szenci járásban a helyzet javuló tendenciát mutat, jelenleg a 15 weboldalból 9-en tájékoztatják a lakosokat magyarul is, míg például a Lévai járás 53 községéből az 51 weboldalból csak 16-nek van magyar tartalma. A leglesújtóbb a helyzet a Losonci járásban, ahol a 28 község 25 weboldalából mindössze 3-nak van magyar megfelelője.

Alapvető információk

A magyarlakta községek weboldalain a szlovák, illetve magyar nyelvű alapvető információk száma az utóbbi két évben az alábbiak szerint alakult (összehasonlítva 2012-vel):

Járási bontásban, abszolút számokban a Dunaszerdahelyi járás községei állnak az élen, az arányokat tekintve viszont az Érsekújvári és a Vágsellyei járásokban kedvezőbb a helyzet, de 50% feletti magyar tartalommal rendelkezik még a Galántai, illetve a Komáromi járás is. A többi esetében csak a weboldalak kevesebb, mint fele teszi közzé az alapvető információkat magyarul. Ezen a téren, országos szinten alig történik javulás a vizsgált időszakban.

Közérdekű információk

A közérdekű információk terén szinte semmilyen mozgás nem figyelhető meg. Míg 2012-ben államnyelven 226 weboldal tartalmazott néhányat ezek közül, magyar nyelven csak 81, addig 2019-ben 282 és 86 volt az arány (itt a 2018-as 97-hez képest nagy visszaesést figyelhetünk meg). Míg az arányokat tekintve a Komáromi járás tavaly 50% fölötti eredményt, a Galántai és a Vágsellyei járások pedig 40% fölötti eredményt hoztak, idén ez utóbbi számot egyik járás sem éri el. Tizenkét járásban a vizsgált weboldalak negyede sem közvetít ilyen jellegű információkat a lakosoknak.

Év	Települések száma	Szlovák nyelvű weboldal		Magyar nyelvű weboldal	
		száma	aránya	száma	aránya
2012	512	432	84,38%	186	36,33%
2018	512	491	95,89%	232	47,25%
2019	512	491	95,89%	233	47,45%

2. sz. táblázat: Alapinformációk szlovák és magyar nyelven járási bontásban 2012-ben, valamint 2018-ban és 2019-ben

Kérvényminták

Azt is megvizsgáltuk, hogy mennyire használják ki az önkormányzatok a weboldalak nyújtotta lehetőséget a hivatali ügyintézés meggyorsításának és hatékonyabbá tételének terén. Míg 2012-ben 432 weboldal közül 120 tartalmazott külföldi kérvénymintát, magyar nyelven az eredmény lehangoló volt, mindösszesen 4 oldalon szerepeltek magyar nyelvű kérvények. 2019-re ez az arány a meglévő 491 weboldal esetében 217:20-ra módosult. Ez az arány egészen lesújtó, egyben azt is mutatja, hogy a polgárok nem élnék nyelvhasználati jogukkal és nem kéri ki anyanyelvükön a kérvényeket, kényszerítve ezzel az önkormányzatokat némi előrelépésre.

Önkormányzati rendeletek, határozatok és jegyzőkönyvek

Mint fentebb szó volt róla, az információhoz való szabad hozzáféréstől szóló törvény értelmében a községeknek az önkormányzati ülésein elfogadott rendeleteket, határozatokat és jegyzőkönyveket kisebbségi nyelven is közzé kell tenniük, amennyiben államnyelven megjelentetik a weboldalukon. Annak ellenére, hogy a törvény e rendelkezése nem csupán lehetőséget biztosít a kisebbségi nyelvhasználat terén, hanem egyenesen köteleességet ró az önkormányzatokra, a kérvényekhez hasonlóan itt is csak alacsony számban találunk magyar nyelvre fordított dokumentumot. Az önkormányzatiság legfőbb eszközét, vagyis önkormányzati rendeletet a vizsgált weboldalak közül 2012-ben a 253 szlovák mellett 2 tartalmazott magyarul, 2019-ben 399 mellett mindösszesen 9, ami az államnyelvűekhez hasonlítva 2,3%-os arányt jelent. Hasonlóan lesújtó a helyzet, ha az önkormányzati ülésekről készült jegyzőkönyveket és az azokon elfogadott határozatok megjelentetését vizsgáljuk. A 491 weboldal közül 290 tartalmaz jegyzőkönyvet vagy határozatot (2018-ban 271 volt), ez a szám a ma-

gyar nyelvűek esetében 17 (2018-ban 19, vagyis itt is csökkenés figyelhető meg).

Magyar lakosság részaránya és a kétnyelvűség

Megvizsgáltuk azt is, hogy van-e összefüggés a község magyar nemzetiségű lakosságának aránya és a kétnyelvűség biztosítása között. Ez alapján az alábbi négy kategóriát hoztuk létre: 75% feletti, 50% és 75% közötti, 20% és 50% közötti, valamint 20% alatti magyarságarányú községek.

A többségében magyarok lakta községek (75% fölötti részarány) esetében 174 weboldalból mindössze 102 kétnyelvű, az alapinformációk aránya hasonló (170 közül ilyen információkat államnyelven, míg 98 magyar nyelven), a közérdekű információk tekintetében a 85 szlovák nyelvű közlés mellett a 33 magyar nyelvű (itt a 2018-as 42-höz képest ismét jelentős visszaesést láthatunk). A jegyzőkönyvek, határozatok esetében a mutatók már jelentősen aránytalanabbak: 60 szlovák – 6 magyar, míg az önkormányzati rendeletek kétnyelvűségének esetében figyelhető meg a legnagyobb aránytalanság, 132 szlovák nyelvű rendelet mellett mindössze 2 magyar nyelvű található. A kérvénymintáknál 60:6 az arány a szlovák nyelv javára.

A 163 olyan község közül, amelynek magyarságaránya 50–75% közötti, 159 rendelkezik saját weboldallal, de magyar tartalom ezek közül csak 74-en található, vagyis kevesebb, mint a felén. Az alapinformációk szlovákul 159, magyar nyelven 64 weboldal közül, a közérdekű információk aránya esetén ez a mutató 83 és 22, a kérvényminták esetén 61 és 6, az önkormányzati rendeleteknél 132 és 3, a jegyzőkönyvek, önkormányzati határozatok esetében pedig 99 és 4.

Összefoglalva tehát: még azokban a községekben is, ahol a magyarság aránya meghaladja az összlakosság felét, vagy

akár közelíti a 3/4-t, a kétnyelvűség alkalmazása messze elmarad a törvények nyújtotta lehetőségektől és az előírt köteleiségektől.

Azon településeken, ahol a magyar lakosok aránya az összlakosság felénél is alacsonyabb, vagyis 20–50% közötti, még nagyobb a különbség a szlovák és a magyar nyelvű tartalom között. 110 ilyen magyarságarányú településből 107-nek van ugyan saját honlapja, ezek kétnyelvűsége azonban alacsony, mindössze 33 weboldalnak van magyar nyelvű változata, alapinformációk csak minden negyediken találhatók meg magyar nyelven is (105:25). A közérdekű információk esetében a 73 szlovák nyelvű közlést tartalmazó oldal mellett magyar nyelven csak 8 tájékoztat, kérvénymintákból és önkormányzati rendeletekből egyet sem találtunk magyar nyelven (szlovákul 90-en), jegyzőkönyvek, határozatok elenyésző mértékben találhatók meg magyarul is (2, míg szlovák nyelven 63).

Végül következzenek azok a községek, ahol a magyarság aránya nem éri el a 20%-ot. 31 községről van szó, ezek közül 28-nak van saját weboldala. Magyar tartalommal viszont csak kettő rendelkezik, ezek is csak alapinformációkkal, sem közérdekű információkat, sem önkor-

mányzati rendeleteket, sem jegyzőkönyveket, határozatokat, úrlapokat nem talál a magyar anyanyelvű állampolgár.

Összefoglalás

Az eddigi évek gyakorlatával szemben, amikor az egyes kategóriák (alapvető információk, közérdekű információk, önkormányzati rendeletek, kérvényminták, határozatok, jegyzőkönyvek stb.) a járásonkénti eloszlását és állapotát ismertettük, 2015-től már azt is vizsgáltuk, hogy mennyire befolyásolja a weboldalak magyar nyelvű tartalmának mennyiségét az, hogy milyen az adott településen élő magyarok számaránya a teljes lakosság tekintetében. Mert míg például a jórészt tömbben (Dunaszerdahelyi, Galántai vagy a Komáromi járásban, vagyis a többségében vagy túlnyomó többségében magyar anyanyelvű településeken) élő magyarság esetében egy kis községet is kevesebb szlovák nyelvű inger ér, ami jelentősen befolyásolja a nyelvhasználatot, ezzel szemben más a helyzet, ha akár egy nagyobb község magyarjai a szórányban, vagy az olyan vegyes lakosságú járásokban élnek, ahol vannak szlovák és magyar többségű községek, esetleg olyan falvak, amelyek szlovák többségű – sőt színszlovák – falvakkal vannak körbe

véve, vagy a nyelvhatáron fekszenek.

Általánosságban leszögezhetjük, hogy a 2012-től vizsgált tendencia egyáltalán nem kedvező a magyar nyelv szempontjából, mert bár az elektronikus tájékoztatás helyzete számszerűen fokozatosan javul, a törvények által biztosított lehetőségek kihasználása a magyar nyelv hivatali használatára még továbbra is alacsony. Ha az önkormányzatok nagy része rendelkezik is magyar nyelvű honlap-verziókkal, azokon hiányos a magyar nyelven történő tájékoztatás. A kisebbségi nyelven való tájékoztatás nem csak jog, hanem egyes esetekben kötelesség is.

Végül, de nem utolsósorban fel kell hívunk a figyelmet arra a körülményre, hogy a jelentős költségeket jelentő hatáskörökkel, köteleességekkel, az államtól átruházott jogkörökkel leterhelt községek és önkormányzatok az állam részéről gyakorlatilag semmilyen támogatásban nem részesülnek a kisebbségi nyelvhasználat gyakorlati biztosítására. A községi weblapok magyarra történő fordításának költségei is az adott község költségvetését terhelik, így például a kérvények, rendeletek, határozatok, jegyzőkönyvek döntő többségben éppen a pluszköltségek miatt nem készülnek el magyarul.

Kállay András

A civilek nagyban segíthetik az önkormányzat munkáját

Idén „ünnepeljük” a rendszerváltás és azon belül annak harmincadik évfordulóját is, hogy az emberek élhetnek az egyesülési jogukkal, és szabadon hoz-

hatnak létre civil szerveződéseket.

Nemzetközi tapasztalat, hogy a jól működő önkormányzat nélkülözhetetlen

eleme a rátermett és elhivatott polgármester és képviselők, akik a lakossággal együttműködve állnak ki településük érdekeiért és folyamatosan tesznek

a település fenntartható fejlődéséért, ugyanis együtt könnyebben meg tudnak felelni a kor kihívásainak.

Egy működő társadalmat három szféra alkot, amelyeknek egyensúlyban kellene működniük.

A mai társadalom szükségletei annyira széleskörűek és változatosak, hogy az önkormányzat sok esetben nem is tud azonnal mindegyikre reagálni és megoldani azt. Egy működő társadalmat három szféra alkot, amelyeknek egyensúlyban kellene működniük. Ezek a szférák a következők:

1 – Közsféra – jellemzően a közpénzekből működik, állami hatóságok vezetik, nyilvános választások alapján születnek a döntések, és ellenőrzés alá tartozik. A „köz” szócskának köszönhetően egy szélesebb kifejezést takar, amely magába foglalja nem csak az államigazgatást, hanem az önkormányzatot is, és annak különféle formáit és alkotóelemeit.

2 – Vállalkozói szféra – jellemzően magánpénzekből történik a fenntartása, fő küldetése a fizikai és jogi személyek tevékenységének köszönhetően nyereség elérése. A harmadik szférához hasonlóan az üzleti szféra is magánjellegű, ám a gazdasági érdekek és a profitszerzés dominálnak benne.

3 - Harmadik szektor – jellemzően közpénzekből és magánforrásokból történik a finanszírozása, intézményesen elkülönül az állami és a közszektortól, nonprofit jellegű, és egyáltalán nem sorolható fő feladatai közé a profit előállítás.

A harmadik szektor tehát egy szegmens, egy működő társadalom nagyon fontos és jelentős szegmense. A valódi civil társadalomban azonban nem izoláltan működik a nonprofit vagy közösségi szervezet. Mindhárom ágazat csak akkor hoz létre valódi civil társadalmat, ha partnerként képesek együttműködni, kiegészíteni egymást, és egyensúlyba hozzák gyengeségeiket erősségeikkel, sőt ezen szektorok kapcsolatai összefonódnak, és mindegyikük tevékenysége egy – egy szelet az életünkben.

A harmadik szféra alapjai a polgárok szabad akaratából történő csoportosulá-

sa, amely nonprofit módon, a kormányzattól függetlenül, önkéntes alapon a közjó javára működik.

Immár Szlovákiában is találkozunk azal a jelenséggel, hogy egyre több ember érzi a társadalmi felelősségvállalás és a közügyekbe való részvétel szükségességét. Az emberek kapcsolatban akarnak lenni a társadalom többségével és gyakran örömmel működnek együtt a társadalmi jó érdekében. Ezeket az embereket aktivistáknak hívjuk. Ők azok, akik aktívan kívánnak részt vállalni a tervezési és döntési folyamatokban, amelyek az adott település jövőjét befolyásolják, mivel egyfajta felelősséget éreznek azért a helyért, ahol élnek. Ezek az emberek hajlandók saját meggyőződésükből és kezdeményezésükből cselekedni úgy, hogy nem várnak érte semmilyen hasznot. Ők azok, akik bevonhatók a döntési folyamatokba.

Participáció, azaz a civil – közösségi részvétel elve

Társadalmi részvételről akkor beszélhetünk, ha az olyan korai fázisában van lehetősége bekapcsolódnia az állampolgárnak a közösségi döntési folyamatba, ahol még a szereplők között elképzelhető konszenzusos megoldás létrejötte. A közösségi részvétel a gyakorlatban általában programok, tervek kidolgozásában való közvetlen részvételi lehetőséget jelent többféle társadalmi érdeket képviselő csoportok számára. A részvételnek különböző formái vannak. Ilyen a nyilvános rendezvényeken, gyűléseken való megjelenés. Az érintettek különböző bizottságok munkáiban vehetnek részt, vagy alakíthatnak ki, de kinevezhetnek szószólót is, esetleg lobbiznak a döntéshozóknál, vagy közmeghallgatáson vesznek részt. Nagyon sok lakos az önkormányzat adta lehetőségekkel a közügyekbe való bekapcsolódási lehetőségekkel nem is él, pedig egyfajta lehetősége van az ellenőrzésre, és a jogszabályok betartásának egyfajta felügyelésére is.

A helyi civil szervezetek nem csak névlegesen, de ténylegesen is a helyi társadalom képviselőjeként is felléphetnek. Ez helytől, időtől és természetesen politikai indítástól függően más és más formát ölthet, és értelemszerűen az önkormányzattal való együttműködés függ utóbbiak kezdeményező és fogadókészségétől is, hiszen az

együttműködés kereteit ők tudják elsősorban kialakítani. Gondoljunk az esetenkénti tájékoztató fórumoktól a rendszeres konzultációkig, a különböző döntés-előkészítési folyamatokba való bevonásig. Ez utóbbi is terjedhet a véleménykéréstől egészen a szakértői anyagok elkészítéséig, szakmai feladatok „kihelyezéséig”. Itt persze nem pusztán az önkormányzat demokratikus működés iránti elkötelezettsége jelenik meg, hanem anyagi érdekek is motiváló tényezők lehetnek.

Az önkormányzatok civilekkel való kapcsolattartásának típusai a civil közpolitikai participáció és a nonprofit szervezetek támogatottságának mértéke alapján lehet:

- perifériális: alacsony szintű bevonás, alacsony mértékű támogatás;
- participatív: magas szintű bevonás, alacsony mértékű támogatás;
- patrónusi: alacsony szintű bevonás, magas mértékű támogatás;
- partnerségi: magas szintű bevonás, magas mértékű támogatás.

Ebből láthatjuk, hogy a legkiegyensúlyozottabb a partnerségi viszony. Az az önkormányzati vezetés, amely felismerte, hogy szüksége van a civilekre és partnerséget alakít ki velük, továbbra is vezetésben szeretne maradni, így a légy velünk, nem lehet, ellenünk elvet alkalmazza. Az a civil szervezet, amely letette a voksát a partnerség mellett, természetesen elvárhatja és el is várja a magas mértékű támogatást. De, mint minden, ez is nézőpont kérdése, hiszen a civil és önkormányzati szféra összefogása nagyon sok pozitívumot eredményez az adott közösség számára oda – vissza, és egyfajta kontrollt is jelenthet.

A rendszer bukása után a kommunista hatalom által elfojtott szólásszabadságot vissza lehetett állítani egyik napról a másikra, de nem így a civil társadalmat.

Václav Havel „A civil társadalom és új ellenségei” című írásában ekképp fogalmaz:

„Az igazi civil társadalom a demokrácia legszilárdabb alapja. A választási kampányok hevében sokszor feledésbe merül ez az igazság. Olykor-olykor még a kommunizmus is együtt tud élni a magántulajdonnal, sőt néha a magánvállalkozással is, de sohasem a civil társadalommal. Nem véletlen, hogy mindenütt éppen a civil társadalomra mérte a legvégzetesebb csapást nyomban hatalomra kerülése után. A rendszer bukása után a kommunista hatalom által elfojtott szólásszabadságot vissza lehetett állítani egyik napról a másikra, de nem így a civil társadalmat. Sokkal bonyolultabb helyreállítani azt a sokféle párhuzamos és egymást kölcsönösen kiegészítő utat és módot, amelyek révén az állampolgárok részt vehetnek a közéletben...”

A polgárok bekapcsolásának előfeltétele a közösségi életbe, a döntési folyamatokba, az előnytelen, nem egyenlő bánásmód megakadályozásába helyi szinten az, hogy ismerjük a kapcsolatokat, a civilek és az önkormányzat közti helyzetet és viszonyokat. Ez a két réteg, különböző szférákban működik, de együtt a lakosok javára képesek a legelőnyösebb, legjobb megoldásokat megtalálni. Ezért is a társadalom helyes működéséhez nélkülözhetetlen az önkormányzat és a harmadik szektor, azaz a civil szféra együttműködése. A „civilek” különböző területeken egyének vagy közösségek, csoportok jogait képviselik, védik és rengeteg esetben közfeladatokat látnak el.

Az önkormányzat és a civil szféra együttműködése napjainkra egyre fontosabbnak bizonyul

A közösségekben uralkodó bizalomválság, az ellentmondások fokozódása és az alapvető ellátások megbiztosítása, ezek színvonalának csökkenése egyre nehezebbé teszi egy település fenntarthatóságát. Különösképpen érvényes ez a legkiszolgáltatottabbak esetében. Ennek ellensúlyozására a felelősség és az erőforrások megoszlása az önkormányzat és a harmadik szféra szereplői között nagy segítséget, adott esetben megoldást jelenthet a településfejlesztés szempontjából. Nem egy példa létezik a két szereplő közös projektjére, programjára, szolgáltatások megteremtésére. Vannak országok, ahol a közösségi tervezés jelentős hagyományokkal, harminc-negyven évre visszanyúló tapasztalatokkal rendelkezik.

Részvételi demokrácia

A részvételi demokrácia technikai világszerte terjednek: falvak, nagyvárosok, egész országok hoznak döntéseket a lakosságot megmozgató nyilvános vitafórumokra támaszkodva. Nálunk azonban a társadalmi részvétel alig érvényesül.

A lényege pedig, hogy a közösség tagjai egy tanulási folyamat során árnyaltabb képet nyerjenek egy őket is érintő döntési helyzetről - cserébe visszajuttatják környezetük elvárásait, félelmeit, reményeit, illetve javaslatait. Az úgynevezett részvételi demokrácia legintenzívebb alkalmazása mellett sem akarja vagy tudná leváltani a választott képviselőket, de kihívást jelent a zárt körben hozott döntéseket favorizáló politikai elit számára. Lehet ezért nem népszerűek a közjóról szóló viták?

A gazdasági együttműködésként létrehozott Európai Közösségek kezdetben nem igényelték a tagállamok állampolgárainak bevonásán alapuló legitimitásnak az erősítését; azonban az integráció mélyülésével egyre több életviszony került a közösségi szabályozás tárgykörébe, s ezzel párhuzamosan egyre nagyobb jelentőséget tulajdonítottak az állampolgárok minél intenzívebb részvételének a Közösségek működésében.

Tőlünk nyugatabbra már széles körben alkalmazott módszer; miszerint a különböző közérdekű döntéshozatalokhoz igénybe veszik a civil szervezetek hozzáértő képviselőinek is a véleményét, és segítik működésüket.

A részvételi demokrácia immár évek óta az európai társadalmi modell szer-

ves része. A Lisszaboni Szerződés hivatalosan is elismeri a képviseleti demokrácia és a részvételi demokrácia egymást kiegészítő jellegét. Kimondja, hogy a döntéseket a lehető legnyilvánosabban és a polgárokhoz a legközelebb eső szinten kell meghozni.

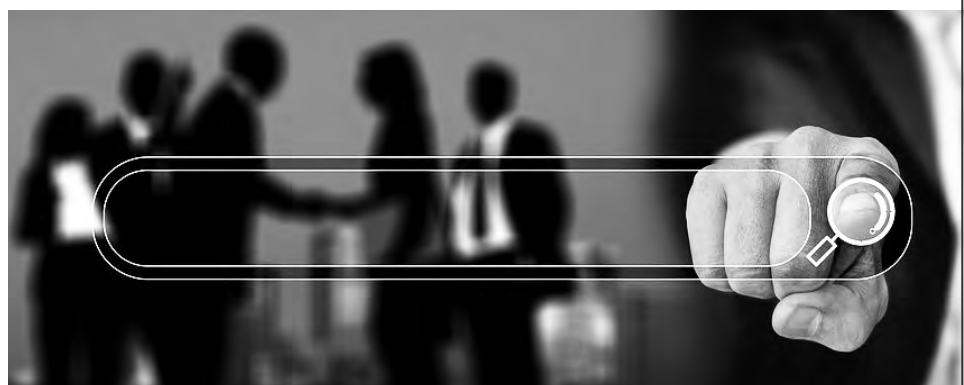
Tőlünk nyugatabbra tehát már széles körben alkalmazott módszer, miszerint a különböző közérdekű döntéshozatalokhoz igénybe veszik a civil szervezetek hozzáértő képviselőinek is a véleményét, és segítik működésüket.

Az önkormányzat a területén működő harmadik szektoros szervezeteket különböző módon segítheti. A két szféra közötti kapcsolat támogatása lehet pénzügyi és nem pénzügyi is, mint például a közbeszerzés, szektorok közötti partnerségek, civil részvétel. A civil szervezet közvetve, de akár közvetlenül is lehet dotálva. Általában a pénzeszközök folyása az önkormányzat irányából érkezik a szervezetekhez, és nem fordítva. A nonprofit szervezetek azonban másféle támogatást képesek nyújtani az önkormányzat számára. Ilyen például az önkéntes munka kifejtése, különböző szolgáltatások nyújtása (pl. szociális ellátás), politikailag aktivizálhatja magát, ezzel akár befolyásolva vagy ellenőrizve a hatalmon lévő helyi szerveket vagy tükröt tartva a döntéshozóknak.

A két szféra közti együttműködés leginkább a pályázatok elkészítésénél és lebonyolításánál érhetjük tetten, amelyeknek köszönhetően a megvalósuló tevékenységek az egész közösség számára jelentenek hasznot. Az önkormányzat által létrehozott nonprofit szervezet a két szféra legmagasabb szintű együttműködését jelenti.

(Forrás: eesc.europa.eu, publications.europa.eu, Pretty, ksh.hu)

Beke Beáta

Körkép – vagy kórkép a Nyitra megyei fenntartású iskolákról

Nyitra megye az ország többi megyéjéhez hasonlóan kétféleképpen működteti a középszintű oktatási intézményeit. A törvények szerint az eredeti jogkörök alapján működteti a kollégiumokat, az étkeztetési intézményeket (menzákat), valamint az egyéb oktatási intézményeket. Emellett az úgynevezett átruházott jogkörként a középiskolákról is gondoskodik. Gyakorlatilag a megye az összes saját középiskolát ilyen jogkör alapján működteti. Ez egy feladat átruházás az oktatási minisztérium részéről, melyhez az állam biztosítja a megyének a szükséges pénzügyi keretet.

A megyének mindamellett van némi köze a nem állami fenntartású, egyházi

és magán fenntartású oktatási intézményekhez is.

Magyar középiskolák Nyitra megyében

„Nyitra megyében az utolsó másfél évtizedben megfigyelhető az iskolák számának drasztikus csökkenése. Ennek előmozdítója a diáklétszám fogyatkozása” – nyilatkozta az Önkormányzati Szemlének **Szigeti László**, Nyitra megyei képviselő, az Oktatásügyi és Ifjúsági szakbizottság tagja. Mint elmondta 2004 és 2014 között mintegy tízezer fővel csökkent a középiskolákba beiratottak száma. Ennek függvényében változott a tanintézmények száma is. Amíg

2001-ben százegy megyei fenntartású középiskola működött a megyében, ad-

dig napjainkra a számuk lecsökkent hatvanhétre. Ugyancsak csökkenést mutat a kollégiumok és az étkezdék száma is – folytatta az elemzést.

Nyitra megye hatvanhét középiskolájából tizenöt oktatási intézmény magyar nyelvű tanintézmény. Az összlétszámból huszonhét a gimnáziumok száma, ebből öt a magyar tanítási nyelvű iskola. Név szerint a komáromi **Selye János Gimnázium**; a **Párkányi Gimnázium**, az érsekújvári **Pázmány Péter Gimnázium**, a **Zselizi Gimnázium**, valamint az ipolysági **Szondy György Gimnázium**.

A megye területén működik továbbá tíz egyházi fenntartású középiskola, ezek között is találunk magyarul oktató intézményeket. Ilyen a gútai **Nagyboldogasszony Egyházi Iskolaközpont** (amelyben jelenleg nem folyik középfokú oktatás), a komáromi **Marianum Egyházi Iskolaközpont**, a lévai **Czeglédi Péter Református Gimnázium**, illetve az ipolysági

Fegyverneki Ferenc Közös Igazgatású Katolikus Iskola. A magán fenntartású középiskolák száma tizenegy, magyar szakközépiskolák is találhatóak köztük. Ide soroljuk a gútai **Magyar Tannyelvű Magán-szakközépiskolát**, **Alsóbodoki Magyar Tannyelvű Magán-szakközépiskolát**, valamint a párkányi **Magán Szakközépiskolát**.

A magyar tanítási nyelvű, illetve a magyarul is oktató középiskolák természetesen a megye déli, a magyarok által lakott területein helyezkednek el. A gimnáziumok mellett számos nagy múltú szakközépiskolát is látogatnak magyar diákok (Komárom, Ógyalla, Érsekújvár, Ipolyság).

Épület felújítások részben megyei forrásokból

A megyei fenntartású intézmények épületei a legtöbb esetben a megye tulajdonában van. Vannak azonban kivételek,

ilyen a magyarul is oktató érsekújvári **Egészségügyi Középiskola**, mely az egyház tulajdonában álló épületben működik, valamint a **Pázmány Péter Gimnázium**, amely városi tulajdonban lévő épületben működik. Hasonló esetek a megye északi részén is előfordulnak.

„A megye egyik legfontosabb feladata a fenntartásában álló tanintézmények épületeinek fenntartása, a működtetésének a biztosítása. Ez nem kevés kiadással jár” – emelte ki Szigeti László. Mint hozzátette: a megye éves költségvetésének legnagyobb tételét teszi ki az iskolákra fordított pénzüsszegek.

Az utóbbi időszakban jelentősebb felújítások valósultak meg az egyes tanintézményekben. Más iskolákban jelenleg is folyik a felújítás, fejlesztés. Ezekkel kapcsolatban a megyei képviselő megjegyezte: ez részben politikai helyzetfüggő, jelenleg a megyei önkormányzatban a magyar képviselő megerősödött, ezáltal hatékonyabban tudjuk támogatni az iskolai épületek állagmegőrzését és felújítását.

Mint **Csenger Tibor**, a Nyitra Megyei Önkormányzat alelnöke a felújításokkal kapcsolatban kifejtette: az elmúlt hónapokban több beruházás valósult meg a megye déli térségeiben, a pénzüsszegeket a megyei költségvetés saját forrásaiból biztosítja.

Az ipolysági **Műszaki és Szolgáltatóipari Szakközépiskola** épülete is megújult a nyár folyamán. A negyvenes években emelt főépület ablakcseréje, valamint tetőszerkezetének felújítása valósult meg. Három szakaszban történt az épületkomplexum ablakainak cseréje. Mindez két évet vett igénybe. A központi épület tetőcseréje mellett a csatornázási rendszer is megújult. **Bugyi István**, a szakközépiskola igazgatója elmondta, teljes mértékben a fenntartó biztosította a pénzforrásokat. Az ablakcsere összesen közel 160 ezer euróba került. A tetőszerkezet felújítása több mint negyedmillió euró emészt fel. A tervek szerint a szeptemberi iskolakezdésre befejezik a tetőszerkezetet.

Az iskola főépületét a negyvenes években építették. Az ablakok feltehetően még az eredetiek voltak. Sok közülük már nem is volt nyitható, s hiányzott a szigetelés is. Ennek fényében még jelentősebb a felújítás.

A **Párkányi Gimnáziumban** szintén ab-

lakok és ajtók cseréje valósul meg, erre a májusi testületi ülésen hagyták jóvá a szükséges pénzüsszeget. A **Műszaki Szolgáltatások és Kereskedelmi Szakközépiskola** tornaterme is megújul. A június 24-ei ülésen további pénzüsszeget fogadtak el három műhely felújítására. A több évtizedes épület két fázisban szépül meg.

A tavasz folyamán a Karvai Szakközépiskola kazánházát újjátották fel, majd a kertészeti tanulmányokra összpontosító középiskola üvegházai kerültek sorra. Az Ógyallai Építőipari Szakközépiskola műfüves pályával gazdagodott.

„A déli térségben az elkövetkező két-három évben teljesen megújulnak a középiskolák épületei, s ennek köszönhetően huszonegyedik századi körülmények teremődnek meg az intézményekben. Így válnak vonzóbbá és életképeesebbé a tanintézményeink” – hangsúlyozta a megyei alelnök.

A jelentősebb felújítások azonban európai uniós pályázatokból valósul meg. Az Integrációs Operatív Program keretén belül két komoly felújítás valósul meg a magyar középiskolákban – jelezte Szigeti László.

Az érsekújvári **Jedlik Ányos Elektrotechnikai Szakközépiskola – Kereskedelmi Akadémia** több mint egy milliós uniós pályázat által fog megújulni. A pénzforrás egy részét az épület felújítására fordítják, Ugyanakkor az infrastruktúra fejlesztése is megvalósul. Hasonló módon szépül meg a komáromi Gépipari és Elektrotechnikai Szakközépiskola is.

Még az előző ciklus alatt fogadták el a komáromi **Selye János Gimnázium** épületének rekonstrukciós tervzetét. A műemlékvédelem alatt álló épület közel másfél milliós megyei pénzforrásból szépül meg. A munkálatok már megkezdődtek. A szintén komáromi **Gépipari és Elektrotechnikai Szakközépiskolában** két forrásból valósulnak meg a beruházások. A mintegy 1,4 milliós uniós források mellett 1,2 milliós megyei támogatással újítják fel az épületet. A teljes felújítás részeként a szigetelést és nyílászárók cseréjét valósítják meg. A város további szakközépiskolái műfüves pályával, korszerű műhelyekkel gazdagodnak.

„Igyekszünk felújítani a megye által fenntartott épületeket, legtöbbször a me-

gye költségvetéséből különítjük el erre a pénzforrásokat” – jegyezte meg a megyei képviselő.

Létszámkorlátozás

Az idén már államilag, vagyis központi határozattal meg az egyes tanintézményekben felvehető diáklétszámot Két évvel ezelőtt változott az idevonatkozó jogszabály, ezelőtt a megyei képviselők határozták meg az iskolai osztályok számát, s az osztályokba felvehető létszámot. A betervezett tervezet alapján a képviselők döntöttek a létszámokról. Ezen a menten változtattak az elmúlt időszakban. „A tavalyi iskolai évtől számítva már a képviselői testület nem dönthetett a keretszámokról. Az oktatásügyi minisztérium készítette el a tervezetet, melyet a megyei oktatásügyi osztály megpróbál megfelelően elosztani. A végső döntést egy személyben a megyeelnök hozza meg” – magyarázta Szigeti László.

Mint mondta, ez a változtatás rendkívül antidemokratikus, mivel mellőzi az iskolatanács, az oktatási autonómiát. Helytelen, hogy egy ember dönti el, hogy az intézmények hány gyermeket vehetnek fel az adott iskolai évben – emelte ki.

A jelentkező tanulók száma mindig változó, így nem lehet előre tudni, hogy mennyi gyermek jelentkezik az adott intézménybe. A szabályozás értelmében, számos iskolába sokkal kevesebb diákot tudtak felvenni, mint amennyi a tanintézménybe jelentkezők létszáma volt. Ugyanakkor előfordult olyan eset is, ahol jóval kevesebb volt a jelentkező a megszabott keretszámnál.

Szigeti László is interpellált a megyei elnöknél a témában annak érdekében, hogy változtasson a döntésén. „Kértem a megyei elnököt, hogy tegyen lépéseket annak érdekében, hogy az ide vonatkozó jogszabály módosuljon, mert gyakorlatilag a megyei képviselő testület tehetetlen ennek módosításában” – fogalmazott. A jogszabály módosítását csakis a parlament képviselői indítványozhatják.

A jogszabály módosításával kivették a döntéshozást a megyei képviselői jogkörből, a minisztériumból megadott irányszámok alapján Milan Belica, megyeelnök dönt egy személyben a keretszámokról. Ez visszalépést jelent, hiszen újra állami központosítás figyelhető meg az oktatás területén – véli.

Gond a fokozatosan csökkenő diáklétszám

Az elmúlt évtizedekben megyei szinten is sok minden tapasztalható volt az oktatásügyben. A negatív változásoknál elsőként emelte ki Szigeti László a gyermekhiányt. Az elmúlt mintegy másfél évtizedben több mint tízezer diákkal van kevesebb a középiskolákban.

A diáklétszám változása az iskolák meglétét is meghatározzák. Tavalyi iskolaévben szűnt meg a kálnai szakközépiskola. Az alacsony diáklétszám miatt idén szeptemberben már nem folyik oktatás az **Udvardi Szakközépiskolában**. Ennek megszüntetését a megye augusztus végi képviselő-testületi ülésen hagyta jóvá.

Ugyancsak az alacsony létszám miatt vonták össze pár évvel ezelőtt a zselízi magyar és a szlovák gimnáziumot egy

igazgatóság alá. A megyei fenntartású tanintézményekhez hasonlóan a megyében működő egyházi és magán közép szintű oktatási intézmények is folyamatosan küzdenek a diáklétszám csökkenésével. A diák hiány a legnagyobb problémánk – summázta Szigeti László.

Mindez nem regionális jelenség. Ezt támasztja alá **Fekete Irén**, a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségének elnökének szavai is: „Át kell gondolni a kis létszámú gimnáziumok jövőjét is. A kevesebb talán több elv alapján javasoljuk egy-egy körzeten belül a gimnáziumok összevonását, illetve több egymáshoz közeli vegyes tanítási nyelvű gimnáziumi osztályból egy magyar gimnázium létrehozását, amely szakosított tanulmányi lehetőséget kínál a diákoknak, hiszen ezen a téren nagy hiány mutatkozik. Megoldást jelenthet a gimnáziumok összevonása a helyi alapiskolával, a gimnázium és a szakközépiskola összevonása, illetve egy-egy gimnázium profilváltása (konzervatórium, két tannyelvű szakok, művészeti specializáció - grafika), pedagógiai asszisztensek képzése, de ezt mindig a helyi igények szerint kell alakítani.“

Az iskolaválasztás esetén megfigyelhető a gimnáziumok térhódítása a szakképzéssel szemben. Ennek köszönhetően a megyében folyó szakképzés nem tudja biztosítani a nemzetgazdaság számára a megfelelő munkaerőt. Ezért a kormányzat és a megye is próbálja a kicsit jobban preferálni a szakoktatást. Így alakultak ki az egyes szakközépiskolákban a szakképzési központok, ahol infrastruktúrás változásokkal, új módszerekkel és technikákkal állami dotációval próbálják

képezni a jövő szakembereit. A létrejövő központok elsősorban az autópárra összpontosítanak. Mindennek ellenére nem figyelhető meg a diáklétszám emelkedése.

Szondy György Gimnázium – egy gimnázium a megyéből

Az ipolysági **Szondy György Gimnázium** immár több mint száz éves múltira tekint vissza. Az 1913-ban alapított intézmény egyike az országban legrégebben működő magyar tanítási nyelvű gimnáziumának. Az iskola vonzáskörzete igen nagy. A Lévai járás dél-keleti szegletében lévő oktatási intézmény a járáson kívül a Nagykürtösi járásból is érkeznek diákok, ahol eleve nem működik magyar nyelvű középiskola. A tanintézmény már csak ez a tény miatt is nagy jelentőséggel bír a térségben. Ugyanakkor a városban nem egyedüli magyar gimnáziumként működik.

A diáklétszám az utóbbi időszakban száz alá csökkent, ezáltal a megyei szinten is a kis létszámú iskolákhoz tartozik. Az állami gimnázium mellett a kilencvenes évek elején megalapított egyházi alapiskola is kiépítette a gimnáziumi osztályait. A **Fegyverneki Ferenc Közös Igazgatású Katolikus Iskola** létszáma meghaladja a háromszázat, ez az óvodások, alapiskolások és a gimnazisták összlétszáma.

Petrezsél Zsuzsanna immár nyolc éve irányítja az intézményt. Középiskolaként 2002-től Nyitra Megyei Önkormányzat a fenntartó. „A fenntartóval kitűnő a kapcsolatunk. Mindenben támogatnak bennünket. Pozitívan állnak

hozzánk” – kezdte az Önkormányzati Szemle tájékoztatását az igazgató.

Az iskola működésének pénzügyi hátterét fenntartóként a Nyitra Megyei Önkormányzat biztosítja. Az iskolában folyó oktatási és nevelési tevékenységet a Nyitrai Járási Hivatal irányítja.

Mint hozzátette: a finanszírozás alapja a diáklétszámon alapuló normatív támogatás. Kis létszámú tanintézményként a minisztériumtól kapott anyagi források nem elegendőek a fenntartáshoz. A Nyitra Megyei Önkormányzat támogató segítségére szorulnak. Ha nem támogatna a megye, a normatív dotációból nem lennének képesek fennmaradni – hangsúlyozta.

A megye vegyesen lakott déli térségeiben a nemzetiségi összetételből kifolyólag is kisebb létszámú tanintézmények működnek. Mindemellett jellemzőek a regionális sajátosságok. Sajnos e sajátosságokkal nem mindig vannak tisztában a megyei szinteken – fogalmazott Petrezsél Zsuzsanna. Ez alól kivételt képeznek a térségből származó, az itt járatos magyar nemzetiségű megyei képviselők. A kistelepülések kisiskoláinak fenntartása több pénzt emészt fel a megyei költségvetésből. Sokan ebből a szempontból is szabadulnának a kis létszámú iskoláktól.

Mint már írtuk a normatív támogatás értelmében meghatározott költségvetés nem elegendő az intézmény teljes körű működtetésére. Ezért éves szinten két alkalommal fordulhat az intézményvezető a fenntartóhoz a költségvetés kiegészítése érdekében. A plusz dotációt főleg a bérezésre fordítják- fogalmazott az intézmény vezetője.

Fejlesztés megyei és pályázati támogatásból

Fenntartóként főleg az utóbbi időszakban jelentős beruházásokat végez Nyitra megye az iskolai épületeken. A Szondy György Gimnázium épületét 1981-ben adták át. A város Észak lakótelepén felépült négyemeletes betonmonstrum az átadás óta csupán kisebb felújítási munkálatokat végeztek.

Megyei támogatásból az előző iskolaév folyamán felújították és modernizálták a szociális helyiségeket mind a négy szinten. Az épület déli, illetve északi oldalát

üvegfelület képezi. Az ablakok már nem megfelelőképpen működtek. Szeptember elején kezdik az osztálytermekben kicserélni az elavult nyílászárókat. A közeljövőben az északi oldalon lévő folyosókon folytatják a munkálatokat. Ez a fejlesztés is megyei költségvetésből valósul meg.

A megyei támogatás mellett az intézmény igyekszik más forrásokból, valamint önrészből is fejleszteni, bővíteni az épületet. Önerőből történt a tornaterem, a tágas ebédlő nyílászáróinak valamint a főbejárat cseréje.

Az ipolysági intézmény sajátossága, hogy egy épületben helyezkedik el a szlovák gimnáziummal. Az épület gazdája a szlovák gimnázium igazgatósága. A két intézmény független külön igazgatóság alatt működik. Kezdetektől fogva a szlovák igazgatóság az épület tulajdonosa.

Ezáltal a jelentősebb javításokat, beruházásokat valamint fejlesztéseket a szlovák igazgatóságnak kell kérvényeznie, ők a lebonyolítói a munkálatoknak. A kisebb javításokat, mint például az osztályok festése a magyar gimnázium saját hatáskörben végezteti el. Korrekt a viszonyunk a szlovák gimnáziummal – emelte ki az igazgató.

A segédeszközök fejlesztését, beszerzését szintén a megyei forrásokból kellene megoldani. Az ipolysági tanintézmény oly sok más iskolához hasonlóan csupán pályázatokból tudja megoldani az

ilyen jellegű beruházásokat. Mint megjegyezte: saját költségvetésünkbe nem férnek bele az ez irányú fejlesztések, ki kell használni a pályázati lehetőséget, ugyanakkor az ehhez szükséges önrészt biztosítja a megye.

Jelentős problémát okozott a diáklétszám korlátozása

Különös helyzet állt elő a tavaszi iskolai beiratkozáskor. Harmincegy diák adta be jelentkezését a gimnáziumban, ám a tanintézmény idén csupán tizenhét diákot vehetett fel. Mindez a minisztérium által meghatározott létszám korlátozásnak köszönhető.

A minisztériumi határozat alapján Nyitra megye meghatározta az egyes középiskoláiban a felvehető létszámot. A Szondy György Gimnázium esetében ezt tizenhét főben maximalizálták – magyarázta a intézmény vezetője.

A keretszámot az előző évben jelentkezők száma alapján határozták meg. Mivel demográfiai hullámvölgy volt, az idén májusnál jóval kevesebb jelentkezője volt tavaly az ipolysági gimnáziumnak. Ami azt jelentette, hogy csökkentett létszámmal nyithattak osztályt idén szeptember elején – jelezte.

„Idén nagy volt az érdeklődés, főleg a Nagykürtösi járásból volt sok jelentkező. A törvénymódosítás értelmében csupán tizenhét diákot vehettünk fel. Ennek a minisztériumi határozatnak pénzügyi

vonzata is van, hiszen csökken a normatív támogatásunk” - mondta Petrezsél Zsuzsanna. A törvénymódosítást idén tavasszal alkalmazták először, jövőre szintén ez alapján határozzák meg a jelentkezési plafont az egyes tanintézményekben.

A minisztériumi határozat minden megyei gimnáziumot negatívan érintett. Minden gimnáziumban korlátozták a létszámot. Mint fogalmazott: amennyiben ez a korlátozás huzamosabb ideig fennáll, akkor elveszítjük a diákjaink egy részét, határvárosként Magyarországon kereshetnek gimnáziumot a diákok.

Az intézményvezetők próbáltak tenni a határozat ellen a korlátozás enyhítése érdekében. A gimnázium már huzamosabb ideje évfolyamonként nagyobb létszámú osztályokkal működik. A májusban jelentkezett végzősök így szintén egy erős nagyfős osztályt alkothattak volna. Ebbe szólt bele az oktatásügyi minisztérium, s ezt a meghatározott keretszámokat kénytelen volt elfogadni Nyitra megye.

Kapcsolat a többi intézménnyel

Fontos a kapcsolattartás a többi iskolával. Megyei szinten tartják a kapcsolatot a tanintézmények egymással. Mint jelezte, a kisiskolák vezetőivel (Párkány, Zseliz, Érsekújvár) személyes, szinte napi kapcsolatban van, melynek alapja a tapasztalat – s eszmecsere.

Szervezett találkozók is rendeznek. Évente egyszer tartják meg a megyei fenntartású középiskolák igazgatóinak tanácskozásiát. Ezen a megye több mint hatvan oktatási intézményének képviselői jelennek meg. Az Ipoly menti város intézménye tagja az Állami Gimnáziumok Igazgatóinak Szövetségének is. Ennek az érdekvédelmi szervezetnek az ország összes gimnáziuma a tagja.

A fórumot évente kétszer tartják meg. Ezen általában általános problémákkal foglalkoznak. Olyan javaslatok is megfogalmazódnak a fórumon, melyet a minisztérium felé továbbítanak.

Mindezeket figyelembe véve a megye magyar középiskoláinak közös érdeke a megmaradás, az itt élő fiatal magyar generáció anyanyelvű nevelése, a közösségünk erősítése érdekében.

Iskola a szórványban

A Nyitrai járásban évtizedekig nem volt magyar tanítási nyelvű középiskola, mivel az 1970-es évek végén megszűnt a magyar osztály a piarista gimnáziumban. Azok a magyar gyerekek, akik az alapiskola elvégzése után anyanyelvükön akartak tanulni, más járások iskoláit látogatták. Majd 1995-ben megszületett az elhatározás, hogy középiskolát létesítenek a Zoboralján. Ez lehetett volna egyébként a központi magyar alapiskola is, amiről a Zobor-vidéken azóta is sok szó esik, a megvalósítás azonban, sajnos még mindig várat magára.

Az eredeti elképzelés az volt, hogy Nyitrán hoznak létre iskolát, de mivel ez a kezdeményezés nem járt sikerrel, a Zoboralja egyik településén, Alsóbodokon hozták létre azt a magánszakközépiskolát, amely a mai napig várja a hallgatókat. Az iskola alapítója Paulisz Boldizsár volt. Alsóbodokon 2000-ben indult el a magyar középiskolai oktatás. Az iskola magánkézben lévő, de tandíjmentes intézmény.

Az alsóbodoki Magyar Tannyelvű Magán-szakközépiskola 2001 óta működik önálló oktatási intézményként, előtte egy évig az udvardi szakközépiskola kihelyezett osztályaként működött. A szombathelyi Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnáziummal 2004 óta testvériskolai kapcsolatban vannak a bodokiak.

E sorok szerzője korábban már írt arról, hogy az iskola létrehozásának ötlete néhai Paulisz Boldizsár szerint akkor támadt, mikor Bárdos Gyulával és Ladányi Lajossal egy nyitrai konferencián voltak, ahol a magyar oktatás is szóba került. Pék László, Duray Miklós és Szigeti László is segítették a kezdeményezést, és öt éven át dolgoztak azon, hogy ez a középiskola megnyithassa kapuit.

Több száz lelket sikerült megmenteni

Paulisz Boldizsár, 2017. október 20-án magyar állami kitüntetésben részesült, akkor azt nyilatkozta: nem volt hiábavaló ez az öt év üresjárat, hiszen azóta több száz magyar lelket sikerült megmenteni. Akkor így vallott az iskoláról: „Egy kis térségben élek, ahol születtem is, így ismerem a régió lakosságának gondjait, hiszen szórványban élő emberként még jobban átérezzük azt, mit jelent a mindennapokban magyarnak lenni. Azokat a dolgokat, melyekről úgy éreztük, hogy hiányoznak, megpróbáltuk már korábban pótolni. Kétezerben ezért hoztuk létre Zoboralján a magyar tanítási nyelvű szakközépiskolát, hogy minden ott élő, és esetleg máshonnan érkező magyar fiatalnak lehetőséget biztosítsunk a magyar nyelvű oktatásra. Ez számomra egy kiemelkedő esemény

volt, hiszen közel negyedszázadon át a régiónak nem volt magyar tanítási nyelvű oktatási intézménye. Úgy érzem, nagyon komoly eredmény, hogy sikerült létrehozni az iskolát.” Az iskolának köszönhetően: „több száz magyar lelket mentettünk meg. Amikor az intézményt indítottuk, a tizennyolcból tizenöt diáknak szlovák iskolából hoztuk vissza a jelentkezési lapjait. Hála Istennek, kis létszámmal ugyan, de ma is működik a középiskola. Ha csak egy-két zoboralji magyar lelket mentünk meg így, már akkor is elmondhatom, hogy megérte létrehozni az iskolát.” – mondta 2017. októberében Paulisz Boldizsár a Felvidék.mának adott interjúban.

Kétezerben ezért hoztuk létre Zoboralján a magyar tanítási nyelvű szakközépiskolát, hogy minden ott élő, és esetleg máshonnan érkező magyar fiatalnak lehetőséget biztosítsunk a magyar nyelvű oktatásra.

Az alapító halála után sem szűnt meg az iskola, a fenntartó második éve Paulisz Boldizsár fia, Marián, így a Magyar Tannyelvű Magán-szakközépiskola ma is működik. Az iskola fenntartója, aki egyben Alsóbodok polgármestere is,

az Önkormányzati Szemlének korábban azt nyilatkozta, sokat köszönhet a település az intézménynek. „Sokan ennek köszönhetően tudják, hogy van Alsóbodok. Ha az ember beírja az internetes keresőbe a falu nevét, akkor a találatok legnagyobb része az iskolára utal” – mondta akkor a polgármester, és ez azóta is így van.

Az iskolának szeptembertől **Patay Péter** személyében új igazgatója van. Kérdésünkre elmondta: kereskedelem és vállalkozás – idegenforgalom szakon folyik az oktatás, de hivatalosan a vállalkozói iskolát sem szüntették meg. Ennek jelentősége, hogy a jövőben - érdeklődés esetén - akár ezt a szakot is újra nyithatják.

Az iskolában jelenleg 36 diák tanul, ebből 16 fiatal az első évfolyamban. Három kerületből járnak a középiskolába, a Nyitrai kerületből származik a legtöbb hallgató, de a Nagyszombati és a Besztercebányai kerületből is van diák az alsóbodoki magán intézményben.

Mivel az iskolába nemcsak a szűkebb régióból járnak diákok, szállást is kell nekik biztosítani, a tanulók szerencsére helyben, a diáktthonban kerülnek elhelyezésre, így Alsóbodokon a kollégiumban is együtt és biztonságban vannak a gyerekek. Általában vasárnap este érkeznek vissza a diákok és pénteken utaznak haza, mivel majdnem a kilencven százalékuk kollégiumban lakik, így délutánonként is itt tartózkodnak, ezért különféle délutáni foglalkozások várják a tanulókat – mondta az igazgató. Majd hozzátette: sajnós, a Nyitrai járás alapiskoláiban is kevés a tanuló, ezért is szükséges, hogy más régiók kilencedikeseit is megszólítsák.

Annak érdekében, hogy a középiskolát megismertessék az alapiskolások végzőseivel, nyílt napokat szeretnének szervezni. Ahogy más középiskolák és a gimnáziumok tartanak nyílt napot, úgy az alsóbodoki intézmény is megpróbálja így megismertetni az intézmény létkörét, felszereltségét a lehetséges diákoknak. „Októberben, vagy novemberben szeretnénk nyílt napot tartani, meghívjuk az alapiskolásokat, szülőket, pedagógusokat” – mondta az iskola vezetője.

A cél: stabilizálni az osztálylétszámokat

„Szeretném stabilizálni a diákok létszámát. Tudjuk jól, hogy az utóbbi néhány évben – és ez a probléma nemcsak a mi iskolánkat, hanem a többit is érinti – lecsökkent a diáklétszám. A nemzetiségi iskolákat ez a gond még inkább érintette, érinti. Hála Istennek, az idei évben tizenhat elsősünk van, szeretném stabilizálni ezen a szinten az elkövetkező években az osztálylétszámot. A statisztikai mutatókat figyelve még nagyjából három évig inséges idők várnak a középiskolákra, ha az alapiskolák felső tagozatait nézzük, sajnos kevesebb a gyerekek. Később várható egy kis enyhülés a problémában. De a céloom egyértelmű: stabilizálni a diákok számát, és a pedagógus állomány megerősítése, állandósítása is fontos. Jelenleg 8 pedagógus dolgozik az iskolában. Egy részük új tanerő. Én magam is új vagyok, de van új matematika, angol, szlovák szakos tanár az intézményben.” – mondta el Patay Péter.

Nagyon nehéz helyzetben van az iskola, mivel alacsony létszámú az intézmény,

nehezebb a pedagógusok bebiztosítása is, ennek ellenére szerencsére jó tanárok vannak az alsódoki középiskolában. Ugyanakkor az iskola földrajzi elhelyezkedése sem mindennapi, hiszen egy kis településen van, ami sokak számára nehezen megközelíthető. De lehet ez az iskola előnye is. Az igazgató szerint: „azoknak a pedagógusoknak, akik az intézményben tanítanak, ez nem okoz gondot, az adott helyzetet elfogadják, az új munkaerő első benyomásai pozitívak, hiszen nagyon szép helyen van az épület és nagyon jól felszerelt, jó az atmoszféra is. A diákok is nagyon jól viselkednek, ismerik az illetet, kommunikatívak. Ezt a színvonalat meg kell tartani, viszont a létszámot mindenképpen emelnünk kell. Természetesen jó lenne, ha még tovább tudnánk fejlődni felszerelésben és modernizációban is. Nem szabad stagnálni, előre kell lépni.”

Családias iskola

Patay Péter jól érzékelteti, hogy az alsóbodoki szakközépiskola családias jellegű intézmény, ami nemcsak az alacsony létszámának köszönhető, hanem a kialakult légkörnek és a kollégiumnak is, amely helyben van, és szinte minden diák a lakója. Nem melleleg hozzájárul ehhez az érzethez az is, hogy Alsóbodok egy kis település, átmenő forgalom nincsen, így a gyerekek biztonságban vannak, tiszta a levegő és csend van.

A kisiskolának a naggyal szemben mindenképpen előnye a családias hangulat. Ahogy Patay Péter fogalmaz: „Van tapasztalatom a mamut iskolákkal is, hiszen egy ilyenből jöttem. De

Alsóbodokon az a jó, hogy mindennapi kapcsolat van a diákok között és a pedagógusok között is. Mindenki mindenkit ismer, a diákok a kollégiumban együtt vannak, együtt tanulnak, dolgoznak napközben és a szabadidejüket is együtt töltik. Ez nagyon érződik az emberek közötti kapcsolatokban.”

Az igazgató szerint azért is jó, hogy ilyen családias a hanglat, mert így a

gyerekek nem klikkesednek, ami a nagy iskolákra jellemző. Az intézmény vezetője azt ugyan nem említi, de köztudott, hogy a nagy iskolákban jellemzőbb a klikkek kialakulása okán a lelki vagy fizikai bántalmazás. Az ilyen kis közösségekben erre nagyon kicsi az esély. Köszönhető ez annak, hogy ”minden nap látjuk egymást, nem tudjuk egymást elkerülni, amit mindenképpen pozitív dologként kell értékelnem. Ezt a családias hangulatot a tanulóink is érzik és értéklik is. Az idősebb korosztálytól az órákon meg is szoktam kérdezni, hiszen kíváncsi vagyok a véleményükre, és ők is a baráti légkör előnyeire hívják fel a figyelmet. Képletesen szólva, itt nincsen civilizáció. Ha egy nagy városi iskolában kinéz valaki az ablakon, a sok autót látja és a nagy forgalomtól zaj is van. Alsóbodokon a falut látják, a nyugalmat, valamint a szép rendezett és tiszta környezetet.” – mondta el az igazgató.

Az alsóbodoki iskola egy nyugodt kis település iskolája. A falu közepén álló intézményben biztonságban érezheti magát mindenki. A település lakosságának szokásai is erre engednek következtetni, hiszen

itt még bátran átmennek egymáshoz a szomszédok úgy, hogy otthon nem kulcsolják be a bejárati ajtót.

Szórvány és nyelvsziget

A Nyitrai járás magyarsága a legészakibb összefüggő magyar nyelvterületünk. Nyelvszigetként őrizte meg az itteni magyarság a szokásait, népdalait, táncait, viseletét, amelyet igen kevés külső hatás ért. Azonban a huszadik század második felére sajnos a magyarság lélekszáma csökkenni kezdett, és ez a tendencia a mai napig tart. A régióban kevés a magyar alapiskolát látogatók száma. Ennek következtében a régió középiskolájának gondjai is meghatározódnak. Köztudott, hogy a Zobor-vidék magyarsága szórványban él. A szórványnak „általánosan elfogadott definíciója ugyan nincsen, azonban a tudományos, politikai és hétköznapi életben is létezik valamiféle hallgatólagos közmegegyezés, miszerint a szórvány minden olyan helyben – tehát nem migráció következtében – kisebbséggé vált etnikai, nemzeti vagy vallási alapon szerveződő közösség, mely az asz-

szimuláció hatására tömörszerűségéből fokozatosan veszít. E vélelmezett etnikai tömb mint eredeti (vagy ideálisnak tartott) állapot széttöredezetttségének, diszperziójának, térbeli keveredtségének, tehát az úgynevezett szórványosodás folyamatának megítélése az idő során érzelmi telítettséggel is párosult. Így a magyar belső használatú szórvány fogalomban meghatározóvá vált a maradék-jelleg.” (www.petofiprogram.hu)

A nyelvsziget olyan magyar nyelvű település (csoport), amelynek környezete más nyelvű. Létrejöttének népeségszociológiai okai vannak, és kétféleképpen alakulhat ki. Egyrészt úgy, hogy egy-egy népcsoport áttelepül idegen nyelvű környezetbe. Így jött létre például a moldvai magyar csángó nyelvsziget. Keletkezésük másik oka az, hogy nem a leendő nyelvsziget lakosai települnek át, hanem épp ellenkezőleg: ők helyükön maradnak, környezetük azonban nyelvében mássá válik.

Az alsóbodoki a magyar nyelvterület legészakibb kárpát-medencei középiskolája, ami plusz terheket is ró az intézményre.

A legészakibb magyar középiskola

Patay Péter kifejtette, az alsóbodoki a magyar nyelvterület legészakibb kárpát-medencei középiskolája, ami plusz terheket is ró az intézményre. Ugyanakkor „motiváció lehet az itteni szülőknek, hogy a magyar tanítási nyelvű alapiskolát válasszák gyermeküknek, hiszen törvény adta lehetőségünk az anyanyelven való tanulás. Ma pedig, abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy van lehetőség a gyermekeknek közép- és felsőfokon is anyanyelven tanulni. ezt ki kellene használni. A mondás szerint az alapokat a gyerekek az anyanyelvükön sajátítják el a legkönnyebben, de az alapokon túl a többi tudást is így tudják a legjobban elsajátítani a gyerekek. Azt is tartja a mondás, hogy nyelvében él a nemzet, nem szabad ezt sem elfelejtenünk, amikor iskolát választunk. Ugyanis az állam nyelvét a diákok elsajátítják a magyar tanítási nyelvű iskolában is, de az anyanyelvet igazán jól csak az anyanyelvű iskolában.” Az

igazgató azt is elmondta: az egyik céljuk az anyanyelv ápolása, megtartása, ezért is tartja fontosnak, hogy stabilizálja a diáklétszámot a mostani első évfolyamosok szintjén.

Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy van lehetősége a gyermekeknek közép- és felsőfokon is anyanyelven tanulni. ezt ki kellene használni.

Az alsóbodoki Magyar Tannyelvű Magán-szakközépiskolában jelenleg kereskedelem és vállalkozás – idegenforgalom szakon folyik oktatás, a vállalkozói szakon jelenleg nincsen diák. Patay Péter elmondta: ilyen formában és tananyaggal csak Alsóbodokon lehet idegenforgalmat tanulni, hiszen a diákok elsajátítják a kereskedelmi és vállalkozói alapismereteket is, így az adminisztráció sem okoz nekik akadályt. Másrészt Szlovákiának szüksége van idegenforgalmi szakemberekre, ugyanis az ország déli térségeiben nagyon sok olyan látványosság, érdekesség van, ami húzó gazdasági erő lehet, ha megfelelő idegenforgalmi alapismeretekkel és tudással rendelkező szakemberek veszik kezükbe az irányítást. Az igazgató arra is kitért, hogy a jó szakemberek hiánya miatt Szlovákiába kevés turista látogat, míg a tőlünk nyugatra fekvő Csehországba 15 millió turista érkezett, addig Szlovákiába ennek harmada sem. Ennek egyik oka az is, hogy nem tudjuk az idegenforgalmat gazdaságilag kihasználni. Sokan azt mondják, Magyarország még egy kevés homokból is nemzeti parkot hoz létre, addig Szlovákiába, a Tátrai Nemzeti Parkba csak az orosz turisták járnak Szilveszterezni, más időszakokban üresek a szállodák. Ezért is fontos, hogy jó magyar szakemberek kerüljenek ki az alsóbodoki középiskolából, hogy szülőföldjük gazdasági fellendülésében az idegenforgalom terén is segíteni tudjanak.

Ahogy arról cikkünk elején szóltunk az intézmény magánkézben van, de a diákok nem fizetnek tandíjat. Az igazgató szerint van előnye annak, hogy nem állami fenntartású egy középiskola. Az ún. állami iskolák a helyi, vagy a megyei önkormányzathoz tartoznak, ha a fenntartó önkormányzatnak nincsen forrása az iskola vezetése nem tehet semmit, de egy magánkézben lévő in-

tézmény fenntartója igyekszik, hogy minél jobban megoldja a finanszírozási gondokat, hiszen neki is lételeme ez. A nagy állami iskoláknál előfordul, hogy az épület állaga megromlik, hiányos a felszereltsége az iskolának, a magániskolák ezt nem engedhetik meg maguknak. „Azt látom, hogy az alsóbodoki magán szakközépiskolában a fenntartó sokkal jobban odafigyel arra, hogy az épület rendben legyen, valamint a fejlesztésekre is jobban ügyel. Talán ezért van egyre több magánintézmény, ami egyre népszerűbb a szülők és a diákok körében is” – tette hozzá Patay Péter.

Az oktatás krízisben van Szlovákiában. A fizetések nem megfelelőek, ezért nem motiváltak a pedagógusok, miközben a tanítók és tanárok munkája nem abból áll, hogy letanítanak 5-6 órát, hiszen készülni kell

Az igazgató ennél a pontnál kitér arra is, milyen problémákat lát az oktatásügyben. Mint mondta: „az oktatás krízisben van Szlovákiában. A fizetések nem megfelelőek, ezért nem motiváltak a pedagógusok, miközben a tanítók és tanárok munkája nem abból áll, hogy letanítanak 5-6 órát, hiszen készülni kell, és az adminisztrációs terhek is feladatokkal járnak. Még az idősebb, régebben oktató pedagógusok is készülnek az órákra, írják a terveket.”

Patay Péter szerint országos szinten a fizetések emelésével lehetne enyhíteni a gondokon. Ha egy fiatal pályakezdőnek azt mondjuk, hogy néhány év múlva emelkedni fog a bére, az őt nem motiválja arra, hogy belépjen egy iskolába dolgozni, ezért nincsen konkurencia a pályán, és nem mindig a legrátermettebbek oktatnak az iskolákban. Ha az oktatásügyben dolgozókat megfelelően megfizetnék, sokkal könnyebb lenne bevonnai az igazán rátermett személyeket. Ha ez meg lenne, akkor szakmailag is sokat fejlődhetne az oktatásügy. Ugyanakkor fontos lenne az iskolák felszereltségén is javítani. Ami ma korszerű, néhány év múlva elavult, tehát az intézmények segédeszközait állandóan cserélni kell a modernebbre, korszerűbbre.

Neszméri Tünde

Tudást, szakmát és tartást adni

A nyár változást hozott az egyik legmagyarabbnak tartott város, Dunaszerdahely négy középiskolájának életében, ahol összesen nagyjából ezer diák tanul. Új igazgató került a Vámbéry Ármin Gimnázium, az Egészségügyi Középsiskola, az Építészeti Szakközépsiskola és a Szabó Gyula 21. Szakközépsiskola élére is. Tanévkezdés után pár nappal, sűrű elfoglaltságaik közepette, faggattuk őket elképzeléseikről, arról, milyen célkitűzésekkel vágnak neki az előttük álló öt évnek.

Nem mindegy, milyen lesz a jövő értelmisége

Valkai Anett, a dunaszerdahelyi Vámbéry Ármin Gimnázium új igazgatója arról tájékoztatott, a szeptember eleji adatok alapján 249 diákjuk van a 11 osztályban. Ez a szám némileg még módosul az első tanítási hónap folyamán. Egyik fő célkitűzésének tartja, hogy a következő öt évben sikerüljön emelni a diáklétszámot, ami nem kis kihívás, tekintettel arra, hogy jóval kevesebb gyermek születik napjainkban, mint 20-30 évvel ezelőtt.

„Azt próbálom elérni, hogy összehangoljam a rendszert, az iskola ne csak az oktatásról és a nevelésről szóljon, hanem jó emberi kapcsolatok alakuljanak ki a tanárok és a diákok között, próbálom fellendíteni a diákéletet. A diákönkormányzat és a szülői szövetség, illetve a szakszervezet, a fenntartó és a város szorosabb együttműködésére töreksem” – válaszolja elképzeléseit.

A gimnázium fő feladata továbbra is felkészíteni a diákokat a főiskolákon,

egyetemen való továbbtanulásra. A Vámbéryben érettségizők 95 százaléka továbbtanul, a többség szlovákiai egyetemeken, de vannak, akik Magyarországon, Csehországban okosodnak tovább, de például Dániában is van diákjuk.

Évnyitó beszédében elmondta, a pedagógusoknak még többet kell nyújtaniuk ahhoz, hogy a szülők iskolába vetett bizalma ne inogjon meg. A minőségi oktatás mellett azonban fontos, hogy öntudatos, magyarságukat vállaló fi-

atlokat neveljenek, és hogy az innen kikerülő fiatalok a szülőföldjükön boldoguljanak. Annál is inkább, mert közülük kerül ki a jövő értelmisége, s nem mellesleg családayák, családapák és szüleikről gondoskodó gyermekek.

„Elsősorban a munkára és a tanulásra összpontosítunk, de igyekszünk a négy év alatt szép emlékekkel is megajándékozni a diákokat. Célunk, hogy a munkát csináljuk jó kedvvel és próbáljuk megvalósítani közös álmainkat. Arra törekszünk, hogy a diákok sok önbizalommal rendelkezzenek” – sorolja a célkitűzéseket Valkai Anett.

A tehetséggondozásra is odafigyelnek, a rendelkezésre álló szabad órákat különböző szemináriumokra fordítják, és a 3. és 4. osztályos diákok önállóan választják ki, melyik szemináriumon szeretnének részt venni, és a további tanulmányaikat is ehhez tudják igazítani. Ezek szinte mindig a jövőendő választandó hivatásukkal függnek össze. Szívesen megméretetik magukat – diákjaikon keresztül – az egyes versenyeken is, mert fontos tudniuk, hol helyezkednek el a gimnáziumok rangsorában.

„Próbáljuk a gyermekből kihozni maximumot, miközben ő maga is élvezzi, amit csinál. Gimnáziumunk általában mindig jó helyen végez a középiskolák között, s ezt a jövőben is szeretnénk megtartani. A színvonalból nem akarunk engedni, és az országos, valamint a nemzetközi versenyeken továbbra is jó eredményekre törekszünk” – zárja mondandóját az újdonsült iskolavezető.

Gyönyörű hivatás, biztos megélhetéssel

Nővérnek lenni az egyik legszebb hivatás, de egyben az egyik legnehezebb is. Napjainkban óriási nővérhiány alakult ki a kórházakban, lassan egész kórházi osztályok válnak működésképtelenné a munkaerő hiánya miatt. Dunaszerdahelyen, ahol a járási kórház is működik, éppen ezért van kiemelt jelentősége az egészségügyi szakközépiskolának, ahol egészségügyi asszisztenseket képeznek, de ez pont most változik praktikusnővér-képzésre.

Ez azt jelenti, hogy a közeljövőben bővül az itt végzett fiatalok kompetenciája a munkavégzés során, tájékoztat Miklós Beáta, az Egészségügyi Középis-

la (Stredná zdravotnícka škola) – ahol minden évfolyamban egy szlovák és magyar osztály működik – újonnan ki-nevezett igazgatója. Bizakodva mondja, talán hamarosan visszatérünk ahhoz, ami évtizedekig folyt, vagyis, hogy kész egészségügyi nővéreket képeztek ebben az iskolában, és nem kell még továbbtanulniuk a végzősöknek ahhoz, hogy nővérként dolgozhassanak. Most még csak akkor válhatnak azzá, ha plusz három évet tanulnak.

„A lényeg és az optimális az volna, hogy iskolánk kész embert – nővért – képezzen a munkapiacra. Óriási hiány van nővérekből, ápolókból, tíz körömmel kapnak a végzőseink után is. Nagyon nehéz munkáról van szó, nemcsak fizikai, hanem pszichikai értelemben is. Azt is tudjuk, hogy sem erkölcsileg, sem anyagilag nincs megbecsülve ez a szakma. De bízom abban, hogy ez hamarosan változni fog. A nővér szakmához a rátermettségen kívül nem kis empátiakészség is szükséges” – sorolja az igazgató.

Az idén a változásoknak is köszönhetően megnőtt az érdeklődés az iskola iránt, 53 tanuló kezd praktikus nővér szakon és sikerült újra hároméves szanitárképzést (segédápoló-képzést) is indítani. Az iskolának összesen 189 diákja van.

„Úgy vesszük észre, nemcsak a szülők, de a diákok is tisztában vannak azzal, hogy aki elvégzi ezt az iskolát, nem lesz munkanélküli egy percig sem. Ráadásul továbbtanulva még magasabb képzettséget érhet el. Minden végzősünk gyakorlatilag azonnal el tud(na) helyezkedni, akár a helyi kórházban, vagy másutt” – mutat rá az iskola legnagyobb vonzerejére az igazgató.

Miklós Beáta tizennégy éve tanít az iskolában, megélte azt a hullámvölgyet is, amikor az általános nővér szakot egészségügyi asszisztens szakra változtatták, kevesebb kompetenciával, ami miatt csökkent az érdeklődés az iskola iránt. Most viszont a kedvező változások új lendületet adnak a sikeres folytatáshoz. Az iskola az INECO felmérések alapján a 2015/2016-os tanévben Szlovákia 8. legjobb szakközépiskolája lett, az ezt követő két évben pedig már az 5. Megyei szinten ez a 2. helyezést jelentette, ami az akkori kitartó vezetés munkáját dicséri. Új igazgatóként fiatalos lendülettel, tette készen és szakmai elhivatottsággal ezt kívánja folytatni. A

diáklétszám emelését ő is szeretné elérni, olyan új szakok bevezetésével, mint például a masszór- vagy a diplomásnővér-képzés.

Hiányszakmákat oktatnak

Fenes Róbert 2007 óta dolgozik a dunaszerdahelyi Építészeti Szakközépiskolában, ahol 2008-tól igazgatóhelyettesként tevékenykedett. Friss igazgatóként nem ismeretlen tehát számára a terep, rálátása van a dolgokra. Kőműves, ács, asztalos, festő, központifűtés-, gáz- és vízszelő szakembereknek tanulhatnak ki iskolájukban a diákok. A hároméves képzést követően plusz kétéves tanulással lehetőség van érettségi bizonyítványt is szerezni építész-technikus szakon. Ezen kívül négyéves szakjaik is vannak, építészeti irányzatú műszaki liceum és virágkötő-dekorátor. Idén pedig építész szakot indítottak, ami sokáig csak Ógyallán volt tanulható magyar nyelven.

„Amire ezen az új szakon specializálódunk, az a számítógépes épülettervezés. Szeretnénk, ha a jövőben többen érdeklődnének ez iránt az érettségit adó szakunk iránt” – vezet be az iskola életébe az igazgató.

Szóba kerül természetesen az is, hogy óriási gondok vannak a szakképzés területén, ők pedig kimondottan hiányszakmákat tanítanak. Nem könnyű tanulókat toborozni.

„Kőműves és ács szakot évek óta nem tudunk nyitni, annak ellenére, hogy az

építőipar ível felfelé, a falakat valakik felhúzzák, tetőszerkezetek készülnek. Csak azt nem értjük, ki építi a házakat? Abban látom a gondot, hogy a legtöbb kétkézi szakmának nincs meg a becsülete, és a szülők is abba az irányba terelik a gyermekeiket, hogy mindenáron érettségit szerezzenek” – mondja Fenes Róbert. Hozzáteszi, ha a családban van már valaki, aki az adott szakmát űzi, netán

abban vállalkozik, akkor sokszor a gyermek is jövőt lát az adott szakma megtanulásában. Egyáltalán nem elhanyagolható tény, hogy ezekből a szakmákból manapság nagyon jól meg lehet élni, sok pénzt keres ma egy jó szakember.

Nem biztos, hogy szerencsés dolog és megköti az iskolák kezét, hogy az oktatási minisztérium is szabályozza, bele-

szól abba, hogy egy-egy iskola milyen szakokat nyithat és azokra hány diákot vehet fel. Szerettek volna például kőműves, ács, gipszkartonozó szakot nyitni, ezekre sem adott engedélyt a minisztérium.

Az iskola saját műhelyeiben tanítja a szakmák csínját-bínját a tanulóival, de külső munkahelyeken, magánvállalkozóknál is tanulnak. Ez utóbbinak sokszor az a pozitív hozadéka, hogy az is lesz a végzős első munkahelye.

Az új igazgató a jövőben nagyobb hangsúlyt kíván fektetni arra, hogy az alapiskolákkal és szülőkkel megismeressék iskolájukat, a képzési lehetőségeket, népszerűsítsék az építőipari szakmákat. A szaktantermeket is modernizálni szeretné, interaktív, modern oktatási módszereket vezetne be. Fel szeretné venni a kapcsolatot a munkáltatókkal is, hogy első kézből tudják meg, nekik milyen elvárásaik vannak.

Nyitni a tágabb régiók felé is

A Szabó Gyula 21. Szakközépiskola 416 diákja, köztük a 132 elsős oktatásáért az új tanévben már Vajda Angelika

igazgató felel, aki tizenöt éve tanít az iskolában. A fodrász, a villanszerelő és az autószerelő szakmát három év alatt lehet náluk elsajátítani. Aki négyéves, érettségivel végződő szakot szeretne itt végezni, az választhat az információs és hálózati technológiák, a műszaki és informatikai szolgáltatások a gépészetben, a műszaki és informatikai szolgáltatások az elektrotechnikában, a kozmetikus és sminkes, valamint az üzletkötés és vállalkozás szakok közül. Az iskolában felnőttképzés is folyik, ahol érettségit lehet szerezni.

„A demográfiai helyzet alakulása miatt a jövőben sem számíthatunk sok-

kal több diákra, örülünk minden egyes tanulónak. Arra különösen büszke vagyok, hogy még a gyengébb eredménnyel ideérkező diákokat is sikerül felzárkóztatnunk, sikerül kinevelni belőlük a szakembert. Végzőseink döntő része el tud helyezkedni, de olyan szakmákat is adunk a kezükbe, amit akár otthon is űzhetnek, kisvállalkozóként” – tájékoztat az új igazgató.

Amikor beadta pályázatát a tisztségre, az volt számára a legfontosabb, hogy ez az iskola megmaradjon magyar középiskolának és olyan alternatívát tudjanak nyújtani az itteni diákoknak, de akár a távolabbról érkezőknek is, hogy öröm-

mel vegyenek részt az oktatásban, akarjanak tanulni.

„A célom az állandó és folyamatos fejlődés, hogy a környezet egyik legjobb középiskolájává válhassunk. Most is vannak távolabbról érkező diákjaink, hiszen az ország középső és keletibb tájain nincsenek már akkora lehetőségek magyarul szakmát tanulni. Az előző vezetés itt hagyott nekünk egy nagyon jól felszerelt iskolát, hat számítógépes tantermünk van” – teszi hozzá. Szinte minden tantermükben van interaktív tábla, nemrég vásároltak egy CNC gépet is. Ami egy komoly beruházás lesz, és erre még elő kell teremteni az anyagiakat, az a lapos tető felújítása.

„Arra törekszünk, hogy kihozzuk a diákból a maximumot abban, amiben jó. A tehetséges tanulókkal külön is foglalkozunk, versenyekre visszük őket. Célunk, hogy sikerélményhez juttassuk diákjainkat” – hangsúlyozta.

A duális képzés felé is nyitottak, csak ez kissé nehézkesen indul, de nem adják fel. Ő maga közgazdász végzettségű, és úgy véli, a pénzügyi ismereteket is érdemes volna oktatni a középiskolákban. A tanulókat mindenképp szeretnék környezet-tudatosságra nevelni. Ennek érdekében tervezik a szelektált hulladékgyűjtést és a műanyagpoharak kiiktatását.

B. Vida Júlia

A szerző felvételei és archív

Átalakítás után a szenci középiskolai oktatás

Szencen a második világháború után, 1949-ben indult újra a magyar középiskolai oktatás, az akkor induló gimnáziumban sok ismert ember végzett, tudósok, írók, orvosok, nagy hírű pedagógusok, közéleti emberek koptatták a szenci iskolapadokat. Sok minden változott az évek során. A gimnázium sem szűnt meg, szakközépiskolává alakult, a negyedik évfolyamban még van gimnáziumi osztály, és igény esetén újra tudják nyitni a gimnáziumot is, ami iránt sajnos nincsen érdeklődés. A szakközépiskola két szakja szerencsére népszerű, így jelenleg 161 diákkal működik az iskola.

A mélypont 2009-2010-ben volt, amikor 63 tanulója volt az iskolának, ebben a nehéz helyzetben vette át az iskola vezetését a mostani igazgató, Kontár Zsuzsanna. Abban az évben gimnáziummal és vállalkozói iskolával működött az intézmény.

A szenci magyar tanítási nyelvű gim-

názium neve többször változott, 2001-ben vette fel Szenci Molnár Albert, a város ismert szülőtte nevét a gimnázium, ekkor már több éve szakközépiskolával együtt működött az intézmény, de 2001-ben a lányszakközépiskolából vállalkozói iskolára váltottak, majd tovább bővültek a lehetőségek.

Nem szűnt meg a gimnázium

Jelenleg a Szenci Közös Igazgatású Középiskolának több szakra van engedélye: gimnázium, vállalkozói iskola, óvodapedagógiai és nevelői szak, nevelő és gondozó szak, marketing szak, desztinációmenedzsment, logisztika szak. Ahogy Kontár Zsuzsanna igazgató fogalmaz: az idei tanévben óvodapedagógiai és nevelői szakra, valamint logisztikai szakra adott engedélyt a fenntartó. Ha igény lenne a többi szakra, akkor valószínűleg azt is indítanák. Az iskola a jelentkezési lapok és a felvett diákok száma alapján

jelzi a fenntartó felé, milyen szakokra lenne igény és a fenntartó hagyja azt jóvá. A törvény szerint 9 tanulóval már lehet osztályt nyitni. „Az intézményben még mindig van gimnázium is, hiszen a negyedik évfolyamban még vannak diákjaink, igaz alacsony a létszám. Június 15-ig kell kérelmezni, melyik szakokra van igény, ez alapján dönt a fenntartó.” – mondta az igazgató. A szenci magyar gimnázium tehát a híresztelésekkel szemben hivatalosan nem szűnt meg, hiszen ahogy Kontár Zsuzsanna fogalmazott: „ha lenne elég igénylő, akit fel tudnánk venni, a fenntartó jóváhagyná a gimnáziumi osztályt. Tavaly 3-4 jelentkezőnk volt, egy tanuló jött el felvételre, de 3-4 tanulóval nem lehet osztályt nyitni.”

Hiányszakok magyarul

Szerencsére a nevelői és logisztikai szak nagyon népszerű és nagyon attraktív, hiszen óvónőkre az óvodákban

és nevelőnőkre az alapiskolában szükség van, a logisztikai szakemberek iránt pedig szintén van kereslet. Ezt a két szakot egyébként másutt nem tanítják magyarul.

A felvetésre, hogy sikerült hatvanháromról százhatvanegyre feltornáznia a diáklétszámot az igazgató elmondja: valószínűleg éppen annak köszönhető ez a létszámnövekedés, hogy olyan szakok nyíltak, amit más iskolában nem lehet magyarul tanulni. Ez mellett „sok érettségizett diákunk tért haza a szülőfalujába és ők hírt adnak rólunk, a szakról és arról is, hogy van perspektíva az óvodapedagógiai és nevelői szakban.”

Kontár Zsuzsanna azt is kiemelte: a hatályos törvények értelmében maximum 31 tanuló lehet egy osztályban. Ennek köszönhető, hogy az általános műveltséget nyújtó tantárgyakra össze tudják vonni a szakos osztályokat egy évfolyamba, természetesen a szaktantárgyak és az osztott órák külön, kis csoportokban vannak, ezek például az angol nyelv, szlovák nyelv. A harmadik évfolyamban a vállalkozói iskola tanulói és az óvodapedagógusok egy osztályban vannak, csak az osztott órákat tanulják külön. Ezt a lehetőséget elsősorban az anyagi lehetőségek miatt használja ki az intézmény. Hiszen így is vannak olyan pedagógusok, akik az mellett, hogy a középiskolában oktato-

nak, a szenci és a féli alapiskolában is óraadók.

Diákok kelettől nyugatig

Az iskolát nemcsak a volt diákok népszerűsítik, évente tartanak nyitott napokat. Néhány éve megszokott, hogy november közepén tartják meg a nyitott napot, annak érdekében, hogy az alapiskolák kilencedikes tanulói és szülei ellátogathassanak a szenci magyar intézménybe. Ilyenkor megnézhetik az iskolát, beszélgethetnek. „Meghívjuk az egész ország területéről a magyar alapiskolásokat, szórólapokat készítünk, bemutató órákat tartunk, hogy a tanulók és a szülők megismerkedjenek az iskolával, ennek is köszönhető, hogy emelkedik a diákok száma. Iskolánknak az ország magyarok lakta régióiból vannak diákjai, kelettől, nyugatig.”

A messzebről érkező gyermekeknek kollégiumi elhelyezést biztosítanak a városban, kollégiumban szinte már a csak a magyar iskola tanulói laknak, a szlovák középiskolákból tavaly senki se kért ott elszállásolást.

A Szenci Közös Igazgatású Magyar Tanítási Nyelvű Iskola fenntartója Pozsony megye. A korábbi ciklusokban Pozsony megyének szenci alelnöke is volt, sajnos a mostani választási idő-

szakban nincsen ilyen segítsége az iskolának. Ennek ellenére Kontár Zsuzsanna szerint jó a kapcsolat a fenntartóval. „A hivatalokban maradtak a régi szakemberek, csak a vezető pozícióban történt váltás, minket ez annyira nem érint, hiszen a diáklétszámmal már nincsenek olyan nagy gondjaink, nem mi vagyunk a legalacsonyabb létszámmal rendelkező Pozsony megyei fenntartású középiskola a kerületben. Például a járásunk területén lévő éberhardi szakközépiskola gondját úgy oldották meg, hogy összevonták a helyi alapiskolával.” A szenci iskolákat szerencsére ilyen veszély nem fenyegeti.

Esti tagozat

„Egyébként tavaly szeptemberben di-csereket kaptunk, hiszen megdupláztuk az elsősök számát. 2017 szeptemberében 14 elsős volt a nevelői szakon, 2018-ban 29-en kezdték meg ezt a szakot, igaz ők most másodikosként 27-en maradtak, de ez elég magas létszám az előzőekhez képest.” – árulta el az igazgató.

Jelenleg nagyon kevés középiskolában lehet érettségi után tovább tanulni, úgynevezett esti tagozaton, magyar nyelven még szűkebbek a lehetőségek, az óvodapedagógia és nevelői szakon erre is lehetőség van. Kérdésünkre, miért

tartották fontosnak a „távutas képzést” megtudtuk: nem a pedagógiai kar és az iskolavezetés ötlete volt, hanem olyanok keresték meg őket, akik nevelőként vagy pedagógusként dolgoztak képzés nélkül. A hatályos törvények értelmében szakképzés nélkül is lehet felvenni munkaerőt, de csak két évre, így volt igény arra, hogy érettségizett emberek számára megnyissák az esti tagozatot. Az iskola kétéves, érettségivel végződik. A jelentkezés alapján nagy igény van rá – árulta ez Kontár Zsuzsanna, majd hozzátette, sajnos néhányan év közben ott hagyják, mert nem győzik munka mellett, de így is sikeresnek mondható ez a kezdeményezés. Az esti iskolában heti egyszer van oktatás, az egyik évfolyamnak szerdán, a másikat csütörtökön, ez mellett havi egy szombaton járnak még iskolába a diákok.

Védőbástya

A Szenci járás magyarsága az elmúlt évtizedekben drasztikusan csökkent, ezzel az alapiskolába járó végzősök száma is, ez mellett viszonylag közel van Pozsony, Somorja és Galánta is, ezekben a városokban van magyar tanítási nyelvű gimnázium, azok és a középiskolák is megszólítják a Szenci járás végzőseit is. Ebben a helyzetben kell fennmaradnia a szenci intézménynek, védőbástyaként. „Mi azzal oldottuk meg ezt a problémát, hogy megnyitottuk ezeket a hiányszakokat, ahogy már említettem, olyan szakokat kínálunk, amit másutt nem tudnak magyarul tanulni az országban, sőt szlovákul is kevés helyen. A járásunkban csak két teljes szervezettségű magyar iskola van, Szencen és Félben, ez kevésnek bizonyult ahhoz, hogy az intézményünk, ahogy a városiak hívják, a szenci gimni, fennmaradjon.” – mondta el Kontár Zsuzsanna.

Azzal is attraktívvá válik az intézmény, hogy az épületet - bár elég régi - felújították. Az elmúlt években szinte teljesen megújult, újak a szociális helységek, kicserélték az ablakokat, tavaly festettek és szigetelték az épületet. „Az idei évben Pozsony megye minden középiskolának utalt pénzt festetésre, mivel mi ezt tavaly megcsináltuk, ezért új bejárati ajtót vettünk a pénzből.” – mondta Kontár Zsuzsanna.

Az 1990-es évek, végén, mikor e sorok

írója a szenci magyar gimnázium diákja volt az osztott tantárgyú órák nagy része a pincében kialakított tantermekben volt. Ebben is történt változás. A kémia laboratórium továbbra is a pincében van, de a szigetelésnek köszönhetően ma már nem nedvesek a falai, a rajz és a zene terem van még a pincében kialakított tantermekben. Ezeket a tantermeket is felújították. A tetőtér beépítésének köszönhetően az osztott órák nagy része az új tantermekben van. Az iskolában három számítógéppel felszerelt tanterem van, egy multimediális terem, egy gyakorló és egy informatika terem. A számítógépek újak, és természetesen interaktív táblákkal is felszerelt az iskola, bár azokat nem nagyon használják.

Az iskola több projektbe bekapcsolódik, legutoljára egy környezetvédelmi programban vettek részt, aminek köszönhetően minden osztályban van szelektív szemégyűjtő és az udvaron átnyúló pályázat eredménye, amit Magyarországgal közösen pályáztak meg, ennek köszönhetően a diákok voltak győri tanulmányúton, előadásokon és Pozsonyban egy szelektáló telepen, a Humanában. Ezzel a programmal tehát a diákok környezettudatosságára is odafigyelnek.

Kontár Zsuzsanna arra is kitér, hogy minden évben több pályázatot is beadnak, próbálkoztak az Erasmusszal is, amíg kevés volt a diáklétszám, azért utasították el őket, legutóbb sajnos nem tudja milyen indokkal, de szintén nem nyertek a pályázaton, pedig hasznos lenne, de azt is elárulta az igazgató, hogy nem adják fel, a jövőben is beadják majd a kérelme

t, hiszen ez a cserediák program és tanulmányi utak nagy segítség lenne a tanulóknak.

A szenci középiskola bekapcsolódik a Magyarország által indított Határtalanul programba is, valamint a Rákóczi Szövetség által kiírt programokba is, aminek köszönhetően több magyarországi középiskolával együtt dolgoztak már. Régi kapcsolata van a gimnáziumnak a Mosonmagyaróvári Piarista Gimnáziummal, és a kőszegi gimnáziummal, ez a két város Szenc testvérvárosa. Ez mellett együtt dolgoztak már miskolci és balatonfüredi intézménnyel. Minden évben fogadnak iskolát, senkit sem utasítanak vissza, aki Szencre akar jönni. A

középiskolában egyébként van ifjúsági alapszervezete a Rákóczi Szövetségnek és a Csemadoknak is.

A város több programjába bekapcsolódnak, többek között egy környezetvédelmibe is, a Szenciek a szenciekért programban is részt vesznek, de a városi múzeummal is jó a kapcsolat. Akárcsak a Csemadok Szenci Területi Választmányával, hiszen van alapszervezete a Csemadoknak az iskolában, ennek is köszönhető, hogy minden évben itt tartják a Szenci Molnár Albert Napok egyik rendezvényét. „Azért fontos az ilyen együttműködés, mert így a város lakói is tudatosítják, hogy itt vagyunk. Vannak, akik még ma is rácsodálkoznak, hogy szakközépiskolaként működünk, mert a városiak még mindig csak szenci giminek hívják az intézményt. Köszönhető ez annak is, hogy 1991-ig valóban csak gimnáziumként működött az iskola, ekkor megnyílt a lányszakközépiskolai osztály, majd 2001-ben ez alakult át vállalkozói iskolává, bár a már meglévő felsőbb évfolyamok lányszakközépiskola szakosként végeztek.” – mondta Kontár Zsuzsanna.

Van jövőkép

Mi lehet egy szórvány területté vált járás magyar középiskolájának jövője itt Pozsony tözsomszédságában, közel olyan városokhoz, ahol még viszonylag magas diáklétszámmal működnek magyar tanítási nyelvű gimnáziumok és szakközépiskolák- tesszük fel a majdnem költőinek hangzó kérdést.

Szerencsére van jövőkép: ehhez kreativitás és élni akarás is kell. Mert az iskola vezetése és pedagógusai úgy vélik, ennek az iskolának túl kell élnie. „Próbáljuk megszólítani más járások tanulóit, amint mondtam, olyan szakokat nyitottunk, amit másutt nem tudnak magyarul elsajátítani. És további szakok nyitását is tervezzük, az iskola tanáccsal megtárgyaltuk a tervet és két szak nyitását dolgozunk, az engedélyeztetési folyamatot hamarosan megkezdjük. Mind két szak attraktív lesz, és olyan, amiket magyarul másutt nem tanítanak az országban.” – árulta el a jövőbeni terveket Kontár Zsuzsanna. „Eddig az volt az álmunk, hogy legalább 150 diákunk legyen, ma 161 van, most az a célunk, hogy legalább 200 diákja legyen az iskolának.”

Segítségére van az iskolának az iskolalabarátok köre is, akik polgári társulásként segítik az intézményt.

Kilenc éve vezeti Kontár Zsuzsanna az iskolát. Amikor arra kérjük mondjon sikertörténeteket, elneveti magát és azt mondja, az nem is jut eszébe. Aztán elkezd sorolni, hogy hány diák ment az orvosi egyetemre tovább tanulni. Jogásznak, gyógypedagógusnak, pedagógusnak is tanulnak a volt tanulók. Az egyik érettségizett diák két egyetemre járt egyszerre, az Egyesült Államokban és Magyarországon végzett egyszerre egyetemet. Bátran kérdezzük: mi ez, ha nem sikertörténet?

Családias hangulat

És sikertörténet az is, hogy az iskolát szeretik a diákok, családias a hangulat, még most is, hogy nem 100 alatt van az összlétszám, hanem 150 fölött. Itt mindenki mindenkit ismer. Ennél a pontnál az igazgató-helyettes, Tirinda Piroska is bekapcsolódik a beszélgetésbe, aki saját lányát említi példaként. Mint mondja, a lánya nemrégiben ment másik iskolába, Pozsonyban kozmetikusnak tanul. Míg Szencen mindenkit ismert, volt kitől kérdezni, tanácsot

kérni, még akkor is, amikor elsőként lépett be az épületbe, a pozsonyi nagy intézményben elveszettnek érzi magát, nincsen kitől kérdezni és tanácsot sem adnak.

Ahogy már említettük, az iskola elnevezése többször változott, a minisztérium legutóbbi felszólítására, hogy nevezzék meg az iskolát a Közgazdasági és Pedagógiai Középiskola nevet választották, a gimnázium továbbra is Szenczi Molnár Albert nevét viseli.

A beszélgetés végére az is kiderül, hogy az olyan szakok, amiket nem oktatnak másutt magyarul, többlet terhet rónak a pedagógusokra, de kreativitással és egy kis munkával minden megoldható. Ha kell saját maguk készítik a jegyzeteket a tanulók számára, mivel az oktatási minisztérium nem kínál szaktankönyveket, ezekből egyébként nemcsak magyarul, szlovák nyelven is hiány van. Persze ennek az iskolának is meggyűlik a baja a tankönyvhiánnyal, de az nem elsősorban a szaktantárgyakra vonatkozik, hanem az általános műveltséget adó tantárgyakra, de ezt talán minden iskola elmondhatja magáról. A szakkifejezéseket egyébként a gyerekek államnyelven és az anyanyelvükön is megtanulják.

És vannak még tervek is, a két új szak nyitásátán kívül, amihez valószínűleg ismét az itteni pedagógusok készítik majd a könyveket, jegyzeteket, a tetőtér további bővítése is napirenden van. Szerettek volna egy gyakorló óvodát, de mivel a városban van elég hely a magyar nevelési nyelvű óvodában, erről letettek. Azért is, mert sikerült az óvodával és az alapiskolával is kialakítani a jó együttműködést. A megegyezésnek köszönhetően az iskola tanulói eljárak a két intézménybe, havi szinten jelen vannak és megfigyelik az oktatás és nevelés folyamatát. A duális képzési rendszerben sem az óvodapedagógia és nevelői szakosok, sem a logisztikára járó diákok nem tudnak részt venni, az előírások ugyanis olyan sok gyakorlatot írnak elő, amit az ilyen szakoktatásban nem engedhetnek meg, hiszen az a tanítás kárára menne. Ennek ellenére a logisztikai szakon tanuló fiatalok is eljárak exkurziókra, és nyári munkát is tudnak vállalni, hogy meglegyen a kellő tapasztalatuk.

A szenci középiskola a példa arra, ha megvan a kellő akarat és szorgalom, meg lehet menteni egy magyar intézményt.

Neszmeri Tünde

Egy iskola nem a falaiban, hanem nevelőiben és tanítványai-ban hordozza erejét

Melyek egy felvidéki magyar gimnázium igazgatójának legnagyobb dilemmái? Mivel fenyeget a demográfiai válság? Hogyan tartható fenn gazdaságosan egy középiskola? Mit kell tudnia egy jó tanárnak? Mi az oka, hogy egyre kevesebben lépnek tanári pályára? Vajon a diákok szeretne-e ma iskolába járni? Andruskó Imrével, a komáromi Selye János Gimnázium igazgatójával beszélgettünk.

Tízennyolc éve áll a Selye János Gimnázium élén. Elég hosszú idő ez ahhoz, hogy átfogóan lássa, mit jelent ma Szlovákiában egy magyar középiskolát irányítani. Melyek egy iskolaigazgató legnagyobb dilemmái?

Amikor 2001-ben megpályáztam az igazgatói tisztséget, négy pillérre építettem fel azt, hogy mit kell tennie egy felvidéki magyar iskolának ahhoz, hogy jól és eredményesen működjön.

Az első, hogy a falai között legyen magas szintű szellemi tudás. Ez mindig is jellemezte a Selye János Gimnáziumot: akkor is, amikor bencés gimnáziumként megalakult, és akkor is, amikor a hontalanság éveit követően az ötvenes évek legelején Csehszlovákiában első magyar tannyelvű középiskolaként újra megnyithatta kapuit. Második pillérnek tartottam az egészséges magyar öntudatra nevelést: egy felvidéki magyar

iskolaként ugyanis fontos, hogy hozzájáruljunk a felvidéki magyar értelmiség kineveléséhez. A harmadik pillér volt a másság és a tolerancia kérdése. Ezt azért tartom a mai napig is fontosnak, mert mi magunk is kisebbségi sorsban élünk. Diákjainkat arra a speciális helyzetre is fel kell tudnunk készíteni, hogy miképp érvényesítsék jogaikat és elkötelezéseiket akár a többségi nemzettel szemben. Negyedik pillérként pedig fontosnak tartottam múltunk, hagyományaink és gyökereink ápolását. Ahogy említettem, a Selye János Gimnázium ma már világi intézmény, de valamikor egyházi intézményként indult. Ezekről a gyökereinkről sem szeretnénk megfeledkezni, ezért szoros kapcsolatban vagyunk a pannonhalmi és győri bencéssekkel, rendszeresen találkozunk velük, rendezvényeinknek több alkalommal is

vendége volt Várszegi Asztrik főapát. De a múlt ápolásához az is hozzátartozik, hogy odafigyelünk korábbi diákjainkra. Létrehoztunk több egykori neves diákunkkal egy öregdiák szövetséget is, amely most már 15 éve működik szervezeti formában. A már említett Várszegi Asztrik mondta egyszer, hogy az iskola nem a falaiban, hanem nevelőiben és tanítványaiban hordozza erejét. A fent említett pillérek végeredményben ehhez a jelmondathoz kapcsolódnak: legyen egy jó tanári gárda, legyenek olyan szülők, akik bíznak az iskolában, és legyenek olyan diákok, akik hajlandók tanulni. Ha ez mind megvalósul, egy iskola működőképes marad.

Ebből pedig az következik, hogy mivel egyre kevesebb a gyermek, a normatív finanszírozás értelmében egyre kevesebb pénzt kapnak az iskolák. Nem a fejkvóta-rendszer a rossz, hanem az, hogy fogyó diákság láttán sem emelték meg ennek egyes csomagjait.

Iskoláink egyik legnagyobb gondja ugyanakkor az, hogy nemcsak olyan diákból van kevés, aki hajlandó tanulni, hanem olyanból is, aki erre nem vevő. Vagyis egyre kevesebb a gyerek, egyre üresebbek az iskolák.

Valóban így van. Az elmúlt szűk két évtized nagy dilemmája a demográfiai hullámvölgy. A számok valóban nagyon kétségbeejtők. Amikor átvettem a Selye János Gimnázium vezetését, a 15 éves diákok, vagyis a középiskolába érkezők száma Szlovákiában meghaladta a 87 ezret, az elmúlt szűk két évtizedben ez lecsökkent 50 ezerre. Most a számok ugyan újra emelkednek, de a 10-20 évvel ezelőtti helyzetet meg sem tudjuk közelíteni. Ebből pedig az következik, hogy mivel egyre kevesebb a gyermek, a normatív finanszírozás értelmében egyre kevesebb pénzt kapnak az iskolák. Nem a fejkvóta-rendszer a rossz, hanem az, hogy fogyó diákság láttán sem emelték meg ennek egyes csomagjait. Ez okozza, hogy iskoláink komoly finanszírozási problémákkal küzdenek.

A demográfiai problémák hatása hogyan jelentkezik a Selye János Gimnázium

zium esetében? Egy jó hírű, többségében magyarok lakta területen működő középiskolának is nagy harcot kell folytatnia minden egyes gyermekért?

Mikor átvettem az iskolát 560 diákunk volt. Nem sokkal ezt követően ezt a számot sikerült felvinni 700-ra. Ma azonban ismét 560-570-en vagyunk. Nekünk tehát végeredményben az elmúlt másfél évtizedben sikerült megőriznünk a korábbi évek diáklétszámát, s ha van is csökkenés, ez az országos demográfiai csökkenéssel arányos. Azt, hogy ezt a szintet tudtuk tartani, annak is köszönhető, hogy nemcsak Komáromra és környékére összpontosítunk: idén például 120 diákunk van más járásból, mint a Komáromi. Más magyar gimnáziumok esetében azonban a diáklétszám megtartása komoly kihívást jelentett. Érsekújvárbán például 15 évvel ezelőtt 354 diák volt, a 2016/17-es tanévben pedig már csak 111, s azóta ez tovább csökkent. De hasonló a helyzet a párkányi, a zselízi vagy az ipolyvári gimnáziumok esetében is.

A Selye János Gimnázium esetében hol van az a határ, amelynél még gazdaságilag minden különösebb gond nélkül fenntartható az intézmény?

Számításaink szerint a fejkvóta-rendszer alapján mintegy 500-520 diáklétszámnál még biztosítható iskolánk anyagi stabilitása. Tehát tudunk fizetést adni, tudunk jutalmat osztani, és jut az iskolaépület működtetésére. Persze, ha ennél magasabb a diáklétszám, az csak jó, hiszen a tavalyi tanévben 570-es létszám mellett bruttó 70 ezer euró jutalmat tudunk szétosztani mintegy

50 alkalmazottunk között. Átlagban tehát 1400 eurót tudunk adni egész évben. Ez lehet, hogy Pozsonyban nem számít egy nagy összegnek, de nálunk, Komáromban ez egy jó kiegészítés.

A fejkvóta miatt minden iskola azon van, hogy a lehető legtöbb diákot felvegye. Milyen hatással van ez egy iskola eredményességére és színvonalára?

Igazgatóságom első éveiben még túljelentkezés volt a Selye János Gimnáziumban. Kétszáz jelentkezőből felvettünk száz diákot. Lehetett válogatni. Így akik bekerültek hozzánk, jó képességű, ügyes, tehetséges tanulók voltak. Ma már ennyi jelentkezőnk nincs, jóformán annyian jelentkeznek hozzánk, amennyit felvehetünk. Ez az iskolák 80-90 százaléka igaz, ami nyilvánvalóan hatással van az iskolák színvonalára is.

Ennek ellenére, amikor jöttem fel a lépcsőn, a faliújságokon és a vitrinekben csak úgy roskadoznak a kupák, az aranyérmek és az elismerő oklevelek.

Mi a tütka a Selyének?

Leginkább az, hogy a kollégáim többsége hajlandó pluszmunkát végezni, idén például 50 szakkört hirdettünk meg. Ezeket nagyon komoly szakmai foglalkozások folynak a matematikán át az idegen nyelveken keresztül. Tavaly például spanyol nyelvből volt országos első helyezettünk. De van egy magántanulónk, aki a Nemzetközi Matematikai Olimpián aranyérmes lett. A hivatalos szlovákiai statisztikákba ráadásul nincsenek benne azok az eredményeink, melyeket magyarországi versenyeken értünk el. Itt is nagyon sok jó helyezéssel rendelkezünk.

A köztudatban a Selye János Gimnázium hagyományosan az olyan reáltudományokban erős, mint a matematika vagy a fizika. Megállja ez a helyét még ma is vagy leegyszerűsítésről van szó?

Ma már ezt egyértelműen cáfolnám. Talán azért alakulhatott ez ki, mert a hatvanas-hetvenes években valóban ezt a vonalat kezdték erősíteni. De már akkor sem volt ez teljesen igaz, hiszen például a legendás Gáspár Tibor tanár úr már akkor elindította iskolánk irodalmi színpadát, és legalább ötven olyan diákja volt, akik az első háromban végeztek a Tompa Mihály vagy korábban a Jókai Napok szavalóversenyein. De gondoljunk csak Kaszás Attilára vagy Rancsó Dezsőre, akik nálunk érettségiztek, és később híres színészek lettek. Vagy olyan nagyszerű diákszínpadai előadásainkra, mint a Hair, a Padlás vagy a Hegedűs a háztetőn. Az elmúlt tanév ráadásul éppen olyan volt, amikor nem matematikából vagy fizikából, hanem idegen nyelvekből értük el a legnagyobb eredményeinket. Az persze jól esik, hogy sokan elismerik, a matematika- és fizikaoktatás nálunk erős volt, és az is maradt, de ahogy említettem, melléjük ma már fölzárkóztak a humántantárgyak és az idegen nyelv oktatása is.

Szinte minden korban állandó és az egyik legnagyobb problémaként hozzák fel az iskolai intézményekkel szemben, hogy az iskolák nem az életre tanítanak. Ez ma, amikor jelentősen átalakult a tudás fogalma és sokszor csak a hatékonyság szempontjából vizsgáljuk a dolgokat, különösen így van. Ezzel a dilemmával hogyan tudnak megküzdani a Selye János Gimnáziumban? Valóban egy régi problémáról van szó,

A diákot mindenekelőtt az értő olvasásra, számolásra, az alapvető számítógépes ismeretekre, legalább egy idegen nyelvre és kapcsolatépítésre, vagyis a csoportos együttműködésre kell megtanítani.

hiszen már egy 1910-ben megjelent bencés évkönyvben is olvashatunk arról, hogy a bencés szerzetesek hogyan reagáltak a szülők által megfogalmazott ilyen és ehhez hasonló kifogásokra. Már akkor megfogalmazták a szülők, hogy az iskolákban nem az életre nevelnek, rossz a tantárgystruktúra, vagyis rossz tantárgyakat tanítanak, a fiatalok pedig erkölcselenek. A legfőbb probléma ezzel kapcsolatban mindig az, hogy nagyon nehéz megjósolni azt, mi lesz 20-30 vagy 40 év múlva, illetve hogy az embereknek milyen tudásra lesz szüksége. A jövő „kitalálása” napjainkban ráadásul még nehezebb, hiszen rengeteg olyan folyamat indult be az elmúlt években, amelyekre évtizedekkel korábban nem is számíhattunk. A jövőt tehát nagyon nehéz megjósolni, és ezzel együtt nagyon nehéz megjósolni, hogy milyen tudásra lesz szüksége a diáknak. Véleményem szerint éppen ezért az alapvető kompetenciákat kell fejleszteni. Ahogyan azt Vekerdy Tamás mondja, a diákot mindenekelőtt az értő olvasásra, számolásra, az alapvető számítógépes ismeretekre, legalább egy idegen nyelvre és kapcsolatépítésre, vagyis a csoportos együttműködésre kell megtanítani. Néha valóban szükségtelennek tűnhet a kémia, a fizika vagy a biológia, de nem szabad elfelejteni, hogy miközben ezeket a tárgyakat tanuljuk,

alapvető problémamegoldó sémákat sajátíthatunk el.

Említette, hogy az idősebb generáció a fiatalok erkölcsstelenségét már száz évvel ezelőtt is szóvá tette. Ön igazgatóként hogyan látja a mai fiatalságot?

Úgy látom, hogy az okostelefonok egy rossz irányba vitték el őket: a valós térből átkerültek egy virtuális térbe, amelyből ráadásul kimozdulni se nagyon akarnak. Éppen ezért törekszünk arra, hogy az iskolán kívül is sok olyan rendezvény szervezzünk, amelyeken diákjaink valódi közösségben lehetnek.

Vajon szeretnek-e iskolába járni?**Az önök diákjai hogyan vannak ezzel?**

Ezt tőlük kellene megkérdezni, de én úgy veszem észre, hogy a többségük igen. Sokan az érettségi után is gyakran visszatérnek, meglátogatnak minket. Világos persze, hogy a legtöbb gyereknek nem maga a tanítás tetszik, ezért mi nagy hangsúlyt fektetünk a tanórán kívüli nevelésre is. Rengeteg akciót szervezünk: tanulmányi kirándulásokat, sítúrákat, diákprogramokat. Most nyáron például 120 diákunk volt Spanyolországban és Angliában. Ezek azok az alkalmak, amely összekovácsolják őket.

Sokat beszél a szakma arról, hogy melyek azok a kompetenciák, amelyekkel egy jó pedagógusnak rendelkeznie kell. Arról azonban talán kevesebbet, hogy erről a diákok hogyan vélekednek. A Selye János Gimnázium diákjainak mik a legnagyobb elvárásai tanáraik felé?

Három-négy évente szoktunk kérni egy komplex felmérést a Comenius Pedagógiai Intézettől arról, hogy a szülők, diákok hogyan látják a tanáraikat. Általában az a visszajelzés érkezett a diákoktól, hogy azokat a pedagógusokat kedvelik, akik szakmai felkészültségükön túl empatikusak. Ebbe beletartozik

az is, hogy a tanárok tisztelik a diákokat, s hogy a tanulók problémáikkal hozzájuk fordulhassanak.

Az interjú elején már beszéltünk a díaklétszámokról, de nemcsak a tanulók, hanem a tanárok száma is fogyatkozóban van. A pedagógustársadalom egyre örepszik, és a tanári szakma szellemi és anyagi megbecsülésének hiánya miatt egyre kevesebben lépnek erre a pályára. Ezen a téren milyen tartalékai vannak a Selye János Gimnáziumnak?

Ez egy összetett, minket is érintő kérdés valóban. A következő négy-öt évben rengeteg tanárkolléga megy el nyugdíjba – nálunk is nyolc-tíz kolléga. De ez nem is annyira a gimnáziumok, hanem a szakiskolák számára lesz óriási probléma. Mert vannak ugyan kiváló fiatal mérnökök, de számukra a versenyszektor sokkal jobb feltételeket kínál, mint a pedagóguspálya. Amíg egy kezdő tanár fizetése jövő januártól mintegy 900-1000 euró között lesz, addig egy mérnöké 1500-1600 euró. Világos tehát, hogy egy fiatal inkább elmegy valamelyik autógyárba dolgozni, mint valamelyik szakközépiskolába tanítani. Ez pedig nagy probléma, hiszen az a mértékű tanárhiány, amellyel a közeljövőben szembe kell néznünk, összedöntheti a rendszert. Sajnos az is gond, hogy miközben véleményem szerint Pozsonyban, Nyitrán és a komáromi Selye János Egyetemen is jó a pedagógusképzés, már régen nem a legjobb diákok mennek tanári szakra.

A Selye János Gimnázium elitiskolának számít – szlovákiai magyar szín-

ten legalábbis mindenképpen. Egy kisiskolához képest egészen más jellegű kihívásokkal kell szembenéznie. Például a tehetséggondozás nehézségével. Hogyan zajlik ez önöknél?

Nyilvánvaló, hogy ott, ahol jóval magasabb a szociálisan hátrányos helyzetben élő gyerekek aránya, teljesen más a hozzáadott pedagógiai érték, mint nálunk. Nálunk ez abban mérhető le, hogy az ide érkező diákok tehetségét hogyan tudjuk kibontakoztatni. Ez azt jelenti, hogy magas szintű szakmai felkészültséggel kell bírnia a tanárainknak – nagy részüknek ez meg is van. És ezen felül pluszmun-kát kell vállalniuk – ezek a szakköri tevékenységek. Minden évfolyamunkban van például egy matematika-fizika irányultságú osztály, amelyekben mindig akad legalább 5-10 tanuló, akikkel lehet dolgozni, és akik négy év alatt olyan szintre jutnak, hogy ki tudnak jutni egy-egy nagyobb nemzetközi versenyre is. Ezenkívül negyedikesink tíz órányi tárgyat maguk választhatnak ki. Ez három blokkban, két négyórás és egy két órás szemináriumban működik. Ha például valamelyik diákunk orvosira készül, akkor az negyedikben négy órában tanulja a biológiát, négy órában a kémiát és két órában a fizikát. A kötelező harminc órából tehát tízben csak azzal foglalkozik, ami neki érdeklődése és továbbtanulása szempontjából a legfontosabb.

Gyakran mondjuk, hogy diákjaink mennyire leterheltek, fáradtak, de sokszor a tanároknak sem könnyű az élete az oktatásban. Egy igazgató hogyan tudja motiválni a pedagógusait?

Nem könnyű, hiszen például a kiégés-

szindróma elég gyakran megjelenik. Kollégáim többsége azonban elkötelezett pedagógus: nagyon szereti a szakmáját, és a legtöbbet akarja kihozni a diákjaiból. Egy igazgató számára nyilván anyagi természetű motivációs eszközök is rendelkezésre állnak, de emellett a szellemi támogatás, ösztönzés is nagyon fontos. Sokszor elég az is, ha jó ötleteiket mi, igazgatók hagyjuk kibontakoztatni.

És mit tehet az állam annak érdekében, hogy növelje a tanári pálya anyagi és szellemi megbecsültségét?

Általános probléma, hogy nagyon sokszor változtatják meg a törvényt, a 2008-ban elfogadott iskolatörvényt például 24-szer módosították. Arról nem is beszélve, hogy az elmúlt 25 évben legalább húsz oktatásügyi miniszterre volt Szlovákiának. Ha ez egy cég esetében történik meg, az a cég biztosan nem lehet versenyképes.

Az anyagiak terén végre már egy jó irányba mozdultunk el. Tavaly is tíz százalékkal, jövő januárban is tíz százalékkal emeli az állam a pedagógusbéretet. Nem azt mondom, hogy ezzel meg kellene elégednünk, de ha ez továbbra is folytatódik, akkor elérkezhetünk oda, hogy nem lesznek rosszak a tanári fizetések. A nagy probléma viszont az, hogy az állam rengeteg bürokratikus dolgot vezet be. Volt például egy jól működő kreditrendszer, azt azonban eltörölték, s jött helyette egy új törvény, így nem tudjuk pontosan, hogy mit kell majd csinálnunk. Általános probléma, hogy nagyon sokszor változtatják meg a törvényt, a 2008-ban elfogadott iskolatörvényt például 24-szer módosították. De említhetem a pedagógusok továbbképzéséről szóló törvényt is, melyet tíz éve fogadtak el, legújabbban azonban az egészet eltörölték és bevezettek egy újat. Nincs tehát jogbiztonság. Arról nem is beszélve, hogy az elmúlt 25 évben legalább húsz oktatásügyi minisztere volt Szlovákiának. Ha ez egy cég esetében történik meg, az a cég biztosan nem lehet versenyképes.

Langschadl Máttyás

Besztercebánya megye kölcsonból javítja a közutakat

Elkezdődött a Besztercebányai Megyei Önkormányzat történetének legnagyobb útfelújítási hulláma. Első fázisban a Pálfala-Rimaszombat-Murány (531-es út), Tornalja-Rőce-Murány (532) szakasz kerül felújításra. Következő etapban szeptemberben megkezdődik a Ajnácskő-Gömöralmágy -Tajti szakasz újraaszfaltozása, valamint a Rimaszécs-Bátka és Bátka-Meleghegy-Ratkó szakaszok felújítása. Ezen szakaszok közbeszerzése már sikeresen lezárult, ugyanakkor tavasszal is folytatódnak a munkálatok, amire 25 milliós kölcsönt vett fel a megye. De hogy hogyan is jutottak el odáig, hogy a legfrekvenciáltabb megyei utaktól a legkisebb településig vezető veszélyes állapotban levő útjaink felújítását elvégezzék jelen ciklus alatt, Cziprusz Zoltán megyei képviselőtől, az Közlekedésügyi Bizottság tagjától kérdeztük.

Eredetileg is a Közlekedésügyi Bizottságba osztották?

Máshová akartak tenni, de mivel eredetileg építészmérnök vagyok, s magas- és mélyépítészeti is tanultam mindenképpen ebben a bizottságban szerettem volna tevékenykedni. Így egy kicsit át kellett miattam rendezni a bizottságokat, de sikerültek a cserék. A döntések nem a bizottságokban dőlnek el, de a szakmai meglátásokat itt lehet érvényre juttatni.

Kezdjük talán akkor azzal, hogy milyen a megyei önkormányzásban dolgozni?

Mindenekelőtt nagyon nagy öröm, hogy a választópolgárok bizalmat szavaztak, és öt képviselővel bejutott a Magyar Közösség Pártja a megyei önkormányzatba. A kérdések eldöntése a

koalíciós partnerekkel történő tárgyalásoktól függenek. A politika a Kerületi Tanácsban dől el. A képviselőtestületi üléseken már kevés a vita, de a javaslatokat mindenki kiegészítheti, módosíthat rajta. A 49-ből gyakran 42-en elfogadják a javaslatainkat a nagykoalícióból, és a 7 párton kívüli képviselőből is több gyakran velünk szavaz.

Akkor itt most a korábbi évekhez képest jó lehet a hangulat?

Én még nem voltam az előző testületben, de az elmondások alapján a Kotleba vezette megyei üléseken folyamatos vitatkozás, egymás ellen szavazás volt a jellemző. Mint most a rimaszombati városi parlamentben. A megyében viszont jelenleg a többség egy irányba halad.

Sokat érdekelhet, hogy a megye képes-e a munkahely-teremtésre?

A megye ezen a téren is innovatív. S újabb és újabb vállalatokat hozunk létre. Pl. itt van a Régiófejlesztési Vállalat, a Szociális Vállalat és most alakul egy Munka ügynökség cég is.

A nevéhez fűződik a Gyermektábor alap létrehozása is. Ennek kivitelezése hogyan valósult meg?

Benne volt a választási programunkban, mint prioritás. Ezt is bevittük a kerületi tanácsba, és tárgyalták az egyes bizottságok, végül egy új belső intézkedést hoztunk létre a megyén, melyben kidolgoztuk ennek alapjait, és támogatást rendeltünk hozzá. Erre első körben 300 ezer eurót különített el a megye saját költségvetéséből. Gyorsított eljárásban már idén nyáron az anyagi forrásokra pályázhattak a szervezetek. A megyében több ezer gyerek kapott így lehetőséget az aktív kikapcsolódásra. Most tart a kiértékelése, de szemmel láthatóan sikeres volt. Én is voltam az ellenőrzéseken, de a megyéről a hivatalnokok is kilátogattak, hogy nem élnek-e vissza a támogatásokkal, de mindenhol mindent rendben találtunk. Rengeteg olyan tábor jött létre, ami eddig nem volt, ami pedig eddig is volt, az az anyagi támogatásoknak köszönhetően sokkal színesebb.

Térjünk át a közlekedésre. Elsősorban mit eredményezhet, ha ez is terv szerint sikerül?

Kevesebb munkát az autójavítóknak. Viccet félre téve. Bízom benne, hogy az egész régió attraktívabb lesz. Nem maradhatunk egy ukrainai szintű úthálózaton. Az emberek mindennapi életét is megkönnyíti, hiszen a közlekedés a 21. században az egyik legfontosabb tényező, a biztonság és az egészség mellett. Olyan régióba nem jön semmilyen beruházás, és a turizmus is nehezen fejleszthető, ahol nincsenek elérhető és járható utak. ***Hogyan zajlik egy-egy útszakasz felújításának a tervezése?***

Elég hosszadalmas folyamat, és sok-

Mi folyamatosan azért harcolunk, hogy ne Besztercebányán döntsék el, hogy a járásunkban melyik utak kerüljenek a tervezetbe, hanem egy igazságos kulcsot hozzunk létre és az egyes szakaszokról az adott járás képviselői dönthessenek.

szor az emberek türelmetlenek is. Mindenek előtt a II. és III. osztályú utak karbantartását felügyelő megyei vállalat (Banskobystrická regionálna správa ciest) felméri a veszélyes állapotban lévő szakaszokat, melyekről listát készítenek. A megyei hivatal elkészíti a szakmai analíziseket, hogy milyenek a gazdasági keretek. Aztán következik a politikai akarat és a döntés. Mi folyamatosan azért harcolunk, hogy ne Besztercebányán döntsék el, hogy a járásunkban melyik utak kerüljenek a tervezetbe, hanem egy igazságos kulcsot hozzunk létre és az egyes szakaszokról az adott járás képviselői dönthessenek. Amikor ezek megvannak, akkor a Kerületi Tanács, a három klub megtárgyalja, majd a képviselőkkel az anyagiak függvényében megszavazzák a felújítást és kezdődhet a közbeszerzés.

A közbeszerzési folyamat úgyszintén nem egy egyszerű eljárás.

Igen, ez is elhúzódhat. Jó esetben 1-2 hónapig eltart. Ilyenkor az a rossz, amikor valamelyik vesztes pályázó fellebbez, mint például jelen esetben, amikor egy felújítási munka átcsúszott szeptemberre, mert egy hatodik helyen végzett cég fellebbezett. S újra kellett tárgyalni. Tervek szerint a már megnevezett sza-

kaszokon kívül még az ősz folyamán további 5-6 szakasz valósulhat meg a Rimaszombati járásunkban, amennyiben

sikeresen lezárulnak a közbeszerzések.

A most ősszel megvalósuló szakaszokat önerőből újítja fel a megye, de mi lesz tavasszal?

Az őszi és a téli folyamán osztódik szét és íródik ki a versenypályázat a 25 millió eurós nagy csomagból felújítandó szakaszokra, amelyek tavasszal szintén aszfaltozásra kerülhetnek és 2020-ban realizálódhatnak. További fontos tárgyalások is várnak ránk az őszi folyamán egy újabb nagyobb kölcsön felvételéről, amiből pedig a 2021-es évben történhetnek meg a felújítások.

Hogy sikerült a kölcsönről dönteni?

Besztercebánya megye az egyik legjobb kondícióban lévő megye, és mivel nincs eladósodva, és messze az országos átlag alatt van, így megoldható.

A Magyar Közösség Pártja színeiben konkrétan Ön vitte be a köztudatba a kölcsönfelvétel lehetőségét, miért volt ez fontos?

Természetesen mindenkinek látnia kell, hogy az elmúlt 20-30 évben ezek az utak teljesen el voltak hanyagolva és ezért kerülhettek ilyen állapotba. A legrosszabb szakaszok pont a mi régióinkban vannak. Most ezt a 20 év lemaradást igyekszünk behúzni pár év alatt. Jelenlegi tudásunk szerint összesen olyan 100-120 millió

euró kellene, hogy elfogadható állapotúvá tegyük az összes utunkat. Az MKP csapata kezdeményezte és havi szinten üttötte az asztalt, hogy ez a folyamat elinduljon. Bevittük a koalíciós tárgyalásokra. Először furra tekintetekkel találkoztunk, megdöbbenéssel fogadták, hogy már rögtön az első évben kölcsönt vegyen fel a megye. Voltak régebbi gondolkozásúak is, hogy majd az utolsó évben a választások előtt, de nem hagytuk a témát. Rengeteg az út, így a munkát azonnal el kellett kezdeni. Hónapok elteltével a képviselők többsége is kezdte felfogni ennek a fontosságát, érveltünk mellette, s a végén mellé állt a másik két klub is.

Először furra tekintetekkel találkoztunk, megdöbbenéssel fogadták, hogy már rögtön az első évben kölcsönt vegyen fel a megye. Voltak régebbi gondolkozásúak is, hogy majd az utolsó évben a választások előtt, de nem hagytuk a témát. Rengeteg az út, így a munkát azonnal el kellett kezdeni.

Mi a további cél?

A további években is szeretné a megye a legalább 25 milliós kölcsönt felvenni, s 2022-ig a lehető legtöbb szakaszt megcsinálni. Évente ettől nagyobb kölcsön felvétele nem reális, mert nem lehetne az adott évben gazdaságosan kivitelezni. Így jobb ez a folyamatosság.

Mindig több a rossz állapotú út, mint a keretösszeg. Hogyan próbálják ezt megoldani?

Nyilván arról senkit sem lehetne meggyőzni, hogy pl. miért ne menjen Zsípbe és inkább Újbástba menjen a felújítás, amikor a polgármestereknek a saját kis települése a fontos. Meghatározó a forgalom és a legrosszabb állapot is. A megye területén arányosan és igazságosan kell elosztanunk a felújításokat, de figyelembe kell vennünk a lakosság számát, az utak hosszát és a rossz állapotát, illetve a korábbi felújításokat. De azt megígérhetem, hogy a déli járásokba fog a legtöbb pénz jutni.

Mi a helyzet az európai uniós forrásokból felújítandó szakaszokkal?

Ezeket is figyelembe kell venni, mert megvannak a tervezetek és a projektek, de arról már nem mi döntünk, hogy milyen sorrendben kerülnek felújításra, s ide jön-e a forrás vagy pl. Selmecbányára. Az idei évben nem nyert sajnos pl. a Füleke-Abafala határmenti szakasz, de a megyei tervezetben ez az EU-s forrásokból megvalósítandó beruházás között szerepel valamelyik évben. Így ezt a több millió eurós beruházást meg kell várni.

A kormány rossznak vélt intézkedéseire tüntetésekkel és sajtótájékoztatókon is felhívják a figyelmet.

A Most-Híd által legutóbb javasolt törvénytervezet az adócsökkentésről, pl. csak olcsó populizmus. Az intézkedéssel a befolyó személyi jövedelemadó 149 millió euróval való csökkenésén keresztül érintené a megyei önkormányzatok költségvetését. Ez a csökkenés Besztercebánya megye esetében 6,2 millió eurót jelentene évente, amiből akár évi 70 kilométernyi utat is fel lehetne újítani! A törvénytervezetük lényege, hogy a minimális adó-

csökkentés kedvéért, amit a családok gyakorlatilag meg sem éreznének (átlagosan 3,8 euró havonta), és ráadásul a társadalom egyharmadát érinti csak, jelentősen megrövidítenék az önkormányzatok és megyék amúgy is szűkös költségvetését.

Az utakkal kapcsolatban is emléksziünk egy olyan tüntetésre, melybe aktívan bekapcsolódott.

Két éve aláírásgyűjtést indítottunk annak érdekében, hogy az R2-es gyorsforgalmi út Zólyom – Kassa szakasza teljes profilban, mielőbb megépülhessen. Nagyon fontos a lobbizás az R2-es gyorsforgalmi út érdekében. Pl. nagyon sokan várják, hogy a Bátka-Baraca szakaszt is megújítsuk, de az állami út. Ezért tüntettünk akkor Bátkában, hogy ez se nem helyi, se nem megyei hatáskör, meg kell végre építeni az R2-est, s annak keretében az elkerülő utat is felújítják majd, mert az gyakorlatilag a mentőútja is lesz a gyorsforgalmi útnak.

Pósa Homoly Erzső,

Ha előre rendelkeznék helyi szintről információkkal, többet tudnék segíteni

Interjú Furik Csaba, Kassa megyei képviselővel

A Szlovák Nemzeti Tanács 302/2001-es törvénye alapján jöttek létre Szlovákiában a jelenlegi megyerendszerek, ahol figyelmen kívül hagyták a természetes régiókat és a történelmi megyéket. A jelenlegi Kassa megye területe az egykori Zemplén, Ung, Abaúj-Torna ill. Gömör vármegyék egyes részeit foglalja magába. Kassa megyében öt magyarok által lakott járás található. Két éve, hogy lezajlottak a megyei választások, és Kassa megyében egyetlen egy képviselője van a Magyar Közösség Pártjának.

A közigazgatási reform folytán a regionális önkormányzatok hatásköre fokozatosan bővült. Fenntartói jogkörrel a megyékhez kerültek a középiskolák, a járási kórházak, szociális intézmények, a közúti személyszállítás engedélyeztetése, a másod- és harmadosztályú közutak karbantartása, régiófejlesztés és más területek. Az egyes területek helyzetéről, munkásságáról és véleményéről, az eltelt két évről kérdeztük Furik Csabát, a Magyar Közösség Pártjának megyei képviselőjét.

A megyék mindegyik fontos, életünket nagyban befolyásoló területén rendelkeznek hatáskörökkel. Ön melyik területekkel foglalkozik leginkább, melyik a szakterülete, melyeket tartja a legfontosabbaknak?

Négy szakterülettel foglalkozom ebben a választási időszakban. Az oktatási, a kulturális, a közlekedési és a turizmus és határon átnyúló kapcsolatokkal foglalkozó bizottságok tagja vagyok. Foglalkozásomból adódóan az oktatási ügyet nevezném meg szakterülemnek. Ebben a választási időszakban másodszor vagyok az Oktatási Bizottság tagja, először a Kulturális Bizottság és harmadszor a Turizmus és Határon Átnyúló Kapcsolatok Bizott-

ság tagja. Számomra új a Közlekedési Bizottság, azonban a déli régiók szempontjából fontosnak tartottam, hogy ott legyenek.

Az emberek szeretnek panaszkodni. Ilyen téma az utak állapota is. Mit lehet és kell tudni Kassa megye útjairól? Milyen állapotban vannak, milyenek a tervek ezen a területen a megyében?

Fontos tudni, hogy több mint 2 ezer kilométer másod és harmadosztályú utunk van. Ez nagyon sok utat jelent, amelyekről a megyének kell gondoskodnia. Pozsony megyének például hasonló bevételek mellett 500 kilométer ilyen kategóriájú útja van. Mindemellett a pozsonyi régió gazdaságilag jól áll, mi pedig itt vagyunk az ország végén. Az utakról azt kell tudni, hogy nagyon sokáig az volt a gond, hogy a befizetett útdókból kaptak a megyék pénzt. Ez az esetünkben annyit jelentett, hogy a rendszámok alapján érkeztek ezek a pénzek. Azonban rengeteg olyan cég működik Kelet – Szlovákiában, amelynek a székhelye Pozsony, így az autók pozsonyi rendszámmal használták az útjainkat, a beszedett adót is Pozsony megye kapta meg az 500 kilométernyi útjára, nem pedig mi, a 2 ezer kilométerünkre. Ez a helyzet mintegy három éve változott meg, így napjainkra érezhető némi változás a bevételek esetében.

El kell, mondjam, hogy a megye nem tud utakat aszfaltozni saját maga, mert nincs gépparkja, csak kijavítani tudja az utakat. Az ilyen jellegű szolgáltatásokat közbeszerzés útján valósítja meg. Az augusztusi gyűlésünkön szavazott a megyei önkormányzat arról, hogy az európai uniós banki hitelek lehívását meghosszabbítjuk 2023-ra, hogy legyen időnk lehívni az összeget. Útfelújítások vannak benne, illetve az iskolák és szociális intézmények energiatakarékosabbá tétele.

Tavasszal tette közzé a megye honlapján, hogy 49 millió euró értékben folytatják a II. és III. osztályú utak felújítását. Hol tartanak most? Mely utakat érinti ez a felújítás?

Az útfelújítások bizonyos részeit már elkezdték az EIB-s forrásokból, az Európai Fejlesztési Bank hiteléből, amelyre még az előző választási időszakban készültek el a felújítandó utak listái. Ennek a hétéves uniós ciklusnak, időszaknak is mindjárt vége, és még mindig csak arról beszélünk, hogy el fog kezdődni az EU-s pénzek segítségével

a II. osztályú utak felújítása, mert csak azt lehet ebből a pénzekből. Azt tudom, hogy Királyhelvec, Nagykapos és Nagymihály irányába vezető másodosztályú utak felújításra kerülnek. Az 552 és 555-s számú utakról van szó. Természetesen nem mindegyik szakasz, de vannak rossz állapotban lévő szakaszok, amelyeket ebből fognak megújítani. Északon Gölnicbánya felé és a Rozsnyói járásban próbálják az előző időszakban lehívott pénzekből az utakat rendbe hozni.

Az utakkal kapcsolatosan tehát azt tudom elmondani, hogy az elmúlt évben jóval több utat újított fel a megye, mint amit addig csinált. Sok esetben a közbeszerzések miatt lassulnak le ezek a folyamatok. A régióban lévő utakat már egy évvel ezelőtt megszavaztuk, és talán októberben fog közbeszerzésre kerülni a szakasz. Hangot adtam azon véleményemnek is, miszerint ezen az segíthetne, ha kisebb tételekre szednénk a megrendeléseket, és nem ilyen nagy milliós csomagokban kerülnének kiírásra. Elmondható, hogy az utak felújítása jó úton halad, elindultak, de sok esetben a közbeszerzések miatt hihetetlenül lassú a folyamat. Remélem jövőre már rutinosabban, gyorsabban fog menni a dolog.

Mi a helyzet az útdókkal a megyében?

Az állam egy gordiuszi csomóval oldotta meg az útdók kérdését. A rendszámok alapján történő szétosztás helyett most az állam beszedi az adókat, és a megye lakosságának száma szerint osztja le. Megpróbáltak egy arányosabb elosztást alkalmazni. Ennek a 2016-os változtatásnak egyedül Pozsony megye volt a vesztese, a többi megye pedig nyert vele. Az így bekövetkezett növekedést azonban nem lehet ugrásszerűnek nevezni, de az így visszafolyt adó több lett.

Viszonylag biztonságosnak mondhatók a két legnagyobb város körül lévő utak az országban, tehát Kassa megyében is. A tavalyi adatok szerint a balesetek során Pozsony megyében 24, Kassa megyében pedig 23-an haltak meg. Véleménye szerint minek tudható ez be?

Azt gondolom, hogy a két város körül hatalmas agglomeráció van. Nagyon sok falu lakossága felduzzadt, az infrastruktúra pedig a régi maradt, valószínűleg részben okolható az út is, az utaknak a minősége, de ezeknek a bal-

eseteknek a nagy része emberi tényezőknek tudható be. Úgy tudom, hogy ezeknek a baleseteknek a nagy része gyorshajtással kapcsolatos. Az utak Kassa közvetlen vonzáskörzetében sokkal jobb minőségűek, mint a megye távolabbi pontjain, ezért a balesetek inkább a figyelmetlenség és az emberi mulasztások miatt történnek.

Számunkra fontos téma az oktatásügy. Kassa megyében milyen állapotban vannak az iskolák? Ezen belül a magyar oktatási intézmények? Készítenek elő olyan javaslatokat, amelyek nagyban tudnák segíteni működésüket?

Az utóbbi időkben azt látom, hogy az iskoláink különböző forrásoknak köszönhetően rendbe vannak. Tehát törődik a megye a középiskoláival. Ugyan ezt látom a szlovák vidékeken is. Azt gondolom, hogy az épületekbe nagyon sok beruházás történt. Nem mondom, hogy mindenütt, biztosan vannak olyan iskolák, amelyekben még csak lesz felújítás.

Mi jellemző az osztálylétszámok alakulását tekintve?

Ami a gyerek létszámot illeti szlovákiai magyar vonatkozásban, azt gondolom, hogy most már napi szinten gondot fog okozni az iskoláknak a megtartá-

um, hogy egy idő után négy osztállyal nem fog tudni megmaradni. Baj lesz a regionális oktatásüggyel. Azok az iskolák, amelyek eddig egy régiónak tartották a gerincét, oktatták az értelmiséget, gondolok itt a gimnáziumokra, gondok lesznek. Az, ami, Rozsnyón történt ugyanúgy jellemző akár más vidékre is. Szlovákiai magyar vonalon, a délkeleti régióban, a gyereklétszámokkal néhány kivételtől eltekintve nagyon komoly gondok lesznek. Az, amiről az ember olvas évek óta, hogy az iskoláink helyzetét végig kellene gondolni és összehangolni a jövőt, hamarosan bekövetkezik természetes úton, beavatkozás nélkül is. A megye igyekezett úgy végezni a dolgát, hogy megmaradjon a káposzta is és jól lakjon a kecske is. Mindig volt tartalék pénze, és igyekezett oda irányítani, ahol baj volt. Az állam pedig azt látta, hogy csökken a gyereklétszám, és több ezer gyerekkel kevesebb van, mint tíz évvel ezelőtt. Ebből kifolyólag nem hatékony az iskolák működése. Idén a királyhelmei gimnáziumnak nem engedtek megnyitni csak egy osztályt a 8 éves szakon. Ezért el kellett utasítaniuk húsz gyereket. Azonban, ha újabb húsz gyereket felvehetett volna, nem biztos, hogy 55 ezerrel lenne mínuszban a költségvetése, vagy lehet nincs is mínuszba, mert annyi állami dotációt kaphatott volna a gyerekekre. De most már nem engedi az állam, mert megszabta, hogy mennyi

sa. Olyan ügyek vannak, amelyek bár a médiában nem kapnak visszhangot, de már csak idő kérdése, hogy előjön az, amiről régóta beszélünk, hogy mi legyen az iskoláinkkal, mivel a gyereklétszám folyamatosan csökken.

2013 óta történt-e hasonló eset, mint akkor a rozsnyói gimnáziumban?

Hogyne. Most például Szepsiben zárták be a szlovák gimnáziumot, Nagykaposon pedig nem fog nyílni szlovák osztály. Olyan kicsi a gimnázium,

gyereket vehetnek fel a gimnáziumok, úgy, hogy az egyéb feltételeket nem változtatták, tehát mindegyik iskola mínuszba van. A régióban egy iskolát se tudok, amelyiknek ne kellene támogatást adni, mert amit az államtól kapnak, nem jönnek ki belőle. A királyhelmeci gimnázium pedig egy tipikus példája annak, hogy nekünk oktatási autonómiáról kellene beszélni, minél hamarabb ki kellene alakítani azt az elvet, hogy mi döntsünk a saját oktatásügyünkről, és ne két szlovák ember oldja azt meg, mert akkor ez lesz belőle, ami most van. A királyhelmeci gimnázium kétnyelvű, de Pozsonyt ez nem érdekli. Amelyik nyelvű osztály nem nyílik, a szülő elpártol előbb vagy utóbb, hiszen nem tudja nyílik-e osztály a következő évben. Ezért a 21-es megállapított létszámot elosztva nyitottak osztályt, úgy, hogy elutasítottak további húsz tanulót. Az iskolavezetés mindent elkövetett, de nem engedélyezték, és ezt a megosztást is csak a kisebbségi kivételnek

köszönhetően tudták meglépni. A minisztérium már novemberben lezárta a témát, és mi a megyén már februárban nem szavaztunk arról, hogy hol mennyi osztály nyíljon, mint egy évvel ezelőtt. Az Oktatásügyi Minisztérium gyakorlatilag kivette a megye kezéből a döntést. Tehát megint centralizálta a döntéseket és nem érdekli a régióban lévő emberek jövője őket, mert távol vagyunk Pozsonytól. Arról már had ne beszéljek, hogy Pozsonyban viszont nem 4 százaléka járhat a gyerekeknek nyolcéves gimnáziumba, hanem 10,7 százaléka, mert ugye a kormányunk nagyon figyel arra, hogy a leszakadó régiók még jobban leszakadjanak...

A törvény arról szólt, hogy az ötödikes gyerekek 5 %-a mehet nyolcéves gimnáziumba. Kassa megyében ez alig valamivel több, mint 4 % lett, Pozsony megyében pedig több mint 10 %. De mivel mindig Pozsony felé gurulnak a pénzek és a kivételek, és amikor rá-

jöttek, hogy mit eredményez a törvény, akkor gyorsan megváltoztatták a végrehajtó rendeletben azt a tételt, hogy nem regionálisan kell nézni az 5 %-ot hanem országosan, vagyis így fedik el azt, amit már fent elmondtam, hogy totálisan igyekeznek megsemmisíteni a vidéket Pozsony javára. Tehát hihetetlen ez az álságos magatartás az állam részéről, hogy segíti a régiókat, holott élethetlenné teszi, és lepusztítja őket. Amikor megkérdeztem a megyén, hogy a gyerekek nem tud három kilométerre a falumtól gimnáziumba menni, és a következő nyolcéves gimnázium pedig Rimaszombatba van, ami körülbelül 200 kilométerre van tőlünk, hogy komolyan gondolják-e? Síri csend következett. 77 ezer magyar ember él Kassa megyében, és a magyar gyerekek, az ötödikesek 5 %-nak nem biztosítják a magyar nyelvű oktatást. A törvény a jelenlegi formájában nem biztosítja a nyolcéves oktatási formát minden régióban. Kit szolgál az ilyen törvény?

Milyen országban élünk? Ez a jogbiztonság, egyenlőség?

Mi a helyzet a kultúra terén?

A meglévő intézményeink fenntartására van akarat. Úgy gondolom, hogy meg lehet és meg is kell tartani őket. De ezen a területen is azt mondom, hogy míg az oktatásnál az oktatási öngazgatás segítene, itt a kulturális öngazgatásra van szükségünk. Ha megkapnánk a számárnyunknak megfelelő százalékot, akkor meglepődnénk és szerintem lenne pénz pl. a színházunkra is. A megyei fenntartású kulturális intézmények esetében minden minimálist megadnak, elfogadnak Kassa megyében. Persze nem minden fenéig tejfel, de úgy érzem, hogy ezen a területen azért van akarat. Nincs olyan szándék, hogy valamit megszüntessenek, bár soha nem lehet tudni.

Még nem érintettük a turizmus témáját. Milyen pályázatok, fejlesztések va-

lósultak meg az elmúlt időszakban?

Évekkel ezelőtt volt egy nagy kiírás a határon átnyúló programoknál, és azóta elindult a Via Carpatia tevékenysége is. Azt hallom vissza, hogy elég körülményes a pályázás. Én is rájöttem, hogy van egy nagy hátulütője a kisebb közösségeknek, mégpedig az, hogy előre ki kell fizetni a költségeket, és majd utólag fizetik vissza a kiadásokat. És hát mi nem vagyunk egy olyan gazdag régió, főleg itt Kelet-Szlovákiában, hogy ilyen programokat finanszírozzunk hónapokig, netán évekig. Azt látom, hogy ez egy visszavető tényező. Szeptemberben esedékes egy újabb nagy kiírás. Egyébként egész Szlovákiában érezni, hogy fellendült a turizmus. Kassa megyében is. A vidéki programok mellé a megye, ha a Terra Incognita programmal odaáll a marketinggel sokat és látványosan lendítenek a vidéken. A megye nagy előnye, hogy nem Kassa központúvá tették az idegenforgalmat. Számokban látni, hogy megmozdulnak az emberek, többen vesznek részt a rendezvényeken, és ez nem elhanyagolható. Fontosnak tartom a sok kis támogatást is, amelyeket a megye elnöke ad.

Egyedüli MKP-s megyei képviselő. Egy szál maga, mint megyei képviselő mit tud tenni a megyében élő magyarságért?

Nem tudok vízen járni. Azt érzem, hogy sokszor kipattannak ügyek, és késve érkeznek el az információk hozzám. Rengeteget kell tárgyalni, és úgy érzem, hogy későn kapom az információt. Ha előre rendelkeznek helyi szintről információkkal, talán többet tudnék segíteni is. Persze van példa erre is, arra is. Volt, amikor enyhíteni tudtam egy döntést, azzal, hogy előre szóltam, felvázoltam a mi szempontjainkat is, és figyelembe

vették az érveimet, hogy mint képviselő azt kérem, nézzenek utána jobban a dolgoknak és ne döntsenek elhamarkodottan. Véleményem szerint a megye sokkal jobb gazdája próbál lenni annak a területnek, amelyet meg kapott az államtól. Tehát híve vagyok a decentralizációnak. Úgy érzem, hogy Kassán mindig vannak jó indulatú emberek. Nem azt nézik, hogy magyar vagy, hanem hogy a régióért teszel te is. Ami a hátrány, hogy kevés a pénz és sok a lobb. Ha mi magyarok nem állunk a sarkunkra, nem fogunk össze, és nem vesszük komolyan, hogy itt 77 ezer magyarnak érdeke van, akkor sokkal nehezebb helyzetbe sodorjuk magunkat. Tapasztalom, hogy egyedüli MKP-s képviselőként mindenre odafigyelni tényleg nagyon nehéz. Erőmön felül, amit tudok, megteszek. Viszont nagyon fontos, hogy amikor megtehetjük, a választásokon pl. támogassuk azokat, akik majd minket segítenek, mert ellenkező esetben más szempontok fognak érvényesülni akár kulturális téren, akár a szociális szférában, akár az utak esetében. Nagyon fontos tudatosítanunk, hogy a választásunk döntő a megmaradásunk és a jövőnk szempontjából. Az is választ, aki örökké azt mantrázza, hogy minek menjek választani, és hogy semmi sem változik. Igaz, miattuk soha semmi sem fog változni, csak rosszabb lesz, mert mások döntenek majd helyettük is, és más régiók sokkal erősebbek lesznek, mint a mi magyarok által lakott régióink. Vagyis a döntéseinknek igenis van következménye, hiába próbálunk kibújni alóluk alibista módon. A kisebbségi létünk legfontosabb eleme az kellene, hogy legyen, hogy bölcs és felnőtt módon gondolkodjunk és cselekedjünk a jövőnkéről minden döntésünk során.

Beke Beáta

Az elmaradt régiók támogatási rendszere

Tornalja a 133. helyről a 84-re tornázta fel magát

A gömöri régióba kevésbé áramlanak európai uniós támogatások. A térségben a munkanélküliség 20-30% között mozog, vitathatatlan, hogy a fejlesztésekre itt lenne a legnagyobb szükség. 2015. december 15-én lépett hatályba az SZKNT 336/2015 Tt. számú törvénye a legkevésbé fejlett járások támogatásáról, melynek előmozdításában Tornalja városa is aktívan kivette a részét.

Régióként akcióterveket dolgoztak ki, melyeknek első részében a járások lemaradásának okait elemzik konstruktív módon, míg a második rész az okok megszüntetésére ad egy lehetséges utat. 2016 nyarán Losoncon, Rimaszombatban majd Rozsnyón ülésezett a szlovák kormány; ezután 2019 év elején Nagyrőce mellett Feleden értékelték a három éve elindított akcióterv eddigi eredményeit. A felzárkóztatás elősegítésére Tornalján alakult meg a Régiófejlesztési Központ. Nem volt ez olyan egyértelmű, hiszen a kormány azért igyekszik minél több támogatást az északi részekre juttatni.

Ezúttal annak néztünk utána, hogy az utóbbi pár évben hogyan mozdultak el a holtpontról Tornalján és vidékén. A Nagyrőcei járásban az akcióterv keretén belül a szlovák kormány 3 835 000 euró regionális támogatást biztosított a 2016-2020-as időszakra, melynek az eddig kihasználtsága 74,48%. A 2016-2018 közötti időszakban 1 870 088 euró értékben kötöttek szerződést, idén pedig eddig 986 587 euróra. Látni kell, hogy ez csak töredéke annak, ami európai uniós forrásból lehívható, s összesen 61 000 000 eurós költség-előirányzást tesz ki.

A Nagyrőcei járás a Besztercebányai Megyei Önkormányzat területén helyezkedik el összesen alig több mint 40 ezer lakossal, ebből 17 ezer él 42 településen, és 23 ezer a 3 városban: Jolsván, Nagyrőcén és Tornalján. A járás székhelye Nagyrőce.

A területet 2015-ben sorolta be a Szlovák Munkaügyi Hivatal a legkevésbé fejlett járások közé, mivel a munkanélküliség aránya meghaladta a törvény által megszabott átlagos munkanélküliség 1,6-szorosát. A munkanélküliségi arány 2019-ben is meghaladja a 21%-ot.

Összehasonlításképpen a járásban 2012-ben 32,55% volt a munkanélküliségi arány, mely fokozatosan csökkent az elmúlt években. Az egész megyében ugyanebben az időben 20% körül mozgott ez a szám.

A régió gyengeségei közé tartozik:

- a munkalehetőségek hiánya,
- a régió alacsony attraktivitása a külföldi befektetők számára,
- a képzett munkaerős kiáramlása,
- a járás elégtelen közlekedési rendszere és technikai infrastruktúrája
- a kulturális és történelmi emlékek elhanyagolt állapota
- a fejletlen turizmus
- a vendéglátóipar és a szálláslehetőségek hiánya
- a tanintézmények és a vállalkozói szféra közötti gyenge kapcsolat
- a szociálisan hátrányos helyzetű lakosság

Aggodalommal figyelte ezt a város vezetése, s úgy gondolta, hogy az erősségeire alapozva el kell mozdulniuk a holtpontról. Nagy László, a tornaljai Városi Hivatal előljárója meseszerűen tartja, ahogyan a Nagyrőcei járásban kialakult az elmaradt régiók támogatási rendszere. Tisztában voltak ugyanakkor vele, hogy mi az, amire építhetnek.

Az erősségek között tartják számon:

- a ffeldolgozó ipar és az ezzel kapcsolatos tevékenységek
- a könnyűipar keretén belül az élelmiszeripar és a feldolgozóipar
- a magasabb hozzáadott értékkel gyártott magnezit alapú termékek
- a kulturális, történelmi és természeti adottságok kihasználása a turizmus fejlesztésébe
- a határon átnyúló kapcsolatok Magyarországgal
- az európai strukturális alapok előnyt élvező felhasználása, mivel fejletlen régióról van szó

Az utóbbi években Tornalja városa nehéz utat járt végig.

„Szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy ez az út sikeres volt” – szögezte le Nagy László. Kifejtette, hogy a város jelenlegi helyzete stabilizálódott, s van mit felmutatni az Európai Fejlesztési Alapok kihasználásánál.

„Szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy ez az út sikeres volt”

A start pozíció katasztrofális volt. Meg kellett küzdeni a csődeljárás szélén álló anyagi helyzettel. A régióban is pattanó helyzet alakult ki. Az intézmények nem a legjobb állapotban voltak. Rámutatott arra, hogy az INEKO folyamatosan figyelemmel kíséri a városok mutatóit gazdálkodási szempontból. 2012-ben Tornalja városa a megfigyelt 138 városból a 133. helyen volt, elégtelen minősítéssel.

„A pozitív változás akkor következett be, mikor elkezdtek a város anyagi helyzetét stabilizálni. Visszamenőleg is azt tudom mondani, hogy nagyon nagy szerencse volt, hogy a városi önkormányzat és a város polgármestere, Szögédi Anna, aki már a harmadik választási ciklusát tölti, jól fogta meg a dolog végét, s elkezdte a konszolidációs lépéseket. Néha nehéz volt, olykor kellemetlen volt, de meg kellett oldani” – nyilatkozta. Hozzátette, oda jutottak, hogy négy év után nem volt gond a fizetések utalásával és a város egyéb kötelességeinek az ellátásával.

„A jelenlegi helyzet már radikálisan jobb. Az önkormányzat tevékenysége jól lemérhető a város anyagi hátterén, és az INEKO által végzett értékelések szerint is a városunk már a 84. helyen áll, több várossal egyetemben egyenlő pontszámmal, kiváló értékeléssel, amikor is a kötelességek teljesítése mellett még fejlesztéseket is tudunk csinálni” – mondta Nagy László. Elárulta, hogy bizonyos értékelésekben maguk mögött hagyták Rimaszombat, Rozsnyó vagy Nagyrőce városát is.

Az elmúlt nyolc év alatt a város az Európai Fejlesztési Alapokból ill. állami támogatásokból eddig 34 millió 407 ezer eurót igényelt és kapott meg, ennek az összegnek majd a 90%-a EU-s forrás.

Mint kiderült Tornalja város polgármestere és vezetése sosem gondolkodott csak városi viszonylatokban. Alapelvük, hogy a város nem nagyon tud fejlődni, ha a régió nem fejlődik, fontos az, hogy legyen társadalmi összefogás.

„Ennek a társadalmi összefogásnak az eléréséhez városunkban egy szerencsés eset járult hozzá. Folyamatosan figyel-

tük, hogy a régióban milyen aktivitások vannak. Tudtuk, nem egyszerű az embereket közös asztalhoz ültetni. 2015 nyarán figyeltünk fel a Rimaszombatban működő Naša Sobota – Mi Szombatunk civil szervezetre, amikor is találkozót kezdeményezett a szlovák pénzügyminiszterrel annak érdekében, hogy a Rozsnyói, Nagyrőcei, Rimaszombati régióknak külön támogatási rendszert dolgozzanak ki. A polgármester asszonnyal úgy döntöttünk, hogy megkeressük őket mi” – válaszolta a kezdeteket Nagy László. Majd meghívták a Naša Sobota – Mi Szombatunk képviselőit Tornaljára és egy baráti beszélgetés kapcsán feltárták a pénzügyminisztériumban tett látogatásuk részleteit. Az első akadály az volt, hogy nehezen épült ki a kapcsolatrendszer a régió önkormányzataival. Ennek leküzdésére tett kísérletet Tornalja városa, amikor is figyelemfelkeltő találkozót hívtak össze.

2015. július 30-án Tornalja város összehívta a gömöri polgármestereket, melynek ezt a nevet adták: Három R a két R-ért. A három R azt jelentette: Rőce, Rimaszombat, Rozsnyó. A 2R pedig az évtizedek óta áhított infrastrukturális összeköttetés megépítésre utalt Zólyom és Kassa között.

„Érdekes jelenségnek voltunk a tanúi és számunkra is nagy meglepetés volt az, hogy erre a találkozóra 130 önkormányzati képviselő vagy polgármester jött el. Örültünk, hogy ilyen aktívan érdeklődnek a téma iránt. Meghívtunk civil szervezeteket, egyházi képviselőket, vállalkozókat is. Önkormányzati szakértők is eljöttek. A találkozó a minisztérium figyelmét is felkeltette, s kiküldték a Pénzügyminisztérium Stratégiai Főosztályának a vezető munkatársát. Magas volt a találkozó hírértéke, a központi médiák figyelmét is felkeltette. Bevallom, ez volt a célunk” – szögezte le Nagy.

Mint ismert, a találkozó eredménye egy olyan memorandum lett, amit minden jelenlévő aláírt. Ebben a közös régiófejlesztésért emelték fel a szavukat, a dokumentum az „Öt perc múlva tizenkettő” nevet kapta. A prioritások az adó- és járulékkedvezményekre vonatkoztak, kedvezményeket kértek a köz- és magánbefektetőknek, megfogalmazták a közúti és lokális infrastruktúra fejlesztésére vonatkozó követelményeket, kérték a foglalkoztatás támogatását, közintézmények telepítését a régiókba. Kifejtették, hogy a felzárkóztatáshoz

szükséges lépésekben részt kívánunk venni. Nemsokára meglátogatta Tornaľját a pénzügyminisztérium államtitkára is, s megszületett az elmaradott régiók támogatásáról szóló 336/2015 számú törvény.

Nagy László hangsúlyozta, hogy mindent az önkormányzat feladatain kívül végezték a régió érdekében, ezért kifejezetten büszkék arra, hogy hozzájárultak a törvény elfogadásához.

Közben elkészült Tornaľa Városfejlesztési koncepciója is. Ennek vezetésével Rudolf Bauer – Kassa korábbi alpolgármesterét kérték fel, aki időrendileg és szakmailag is nagyon felkészült volt. A terv kidolgozásának koordinálása, a kivitelező ügynökség, a tervezés irányító csoportja, az egyes szakbizottságok és a város vezetése közötti koordinációért is az építészeti szakosztály volt a felelős, mely munkát határidőre és jó színvonalon sikerült is befejezni.

Tornaľa óriási infrastrukturális deficitel küszködik. Hétéves folyamat eredményeként 2019-ben építik a csatornahálózatot és a szennyvíztisztítót. A tervek szerint már 2015-ben el kellett volna kezdeni az építkezést, végül erre csak 2017 szeptemberében került sort. A költségek nagyobb részét, 13,2 millió eurót európai uniós támogatásokból fedezik. Az önrész több mint 700 ezer euró lesz, amit a Közép-Szlovákiai Vízgazdálkodási Vállalat (Stredoslovenská vodárenská spoločnosť) átfizet. Mint megtudtuk, a teljes csatornahálózat 21 kilométer hosszú lesz, és 2020. decemberére készül el. Az elmúlt években legalább 60 projektben vettek részt, és még jelenleg is fut kb. 10 projekt. A következő időszakban

már nagyobb hangsúlyt tudnak fektetni a turizmusfejlesztésre, az utak és a közterek felújítására. A munkahelyteremtés főképpen az ipari park működésének köszönhető.

„Mivel elmaradt régióról van szó, azok a vállalkozók, akik itt kezdenek különböző befektetéseket, azok előnyt élveznek az uniós alapok kihasználásánál a munkahelyteremtéssel kapcsolatos investíciókkor. Befektetők jönnek az élelmiszeriparból, a könnyűiparból, a ffeldolgozó iparból. Nagyobb teret kap az innováció és az új technológiák alkalmazása” – említette meg Nagy László. Kifejtette, hogy városi szinten a munkára megfelelően felkészültek, a hivatali dolgozókat is szakképesítették, próbáltak fiatal és sokoldalú szakembereket bebiztosítani, akik nyelviileg is megbirkóznak a feladatokkal. Fejlesztik az elektronikus kommunikációs rendszerüket. Állandó jelleggel figyelik a pályázati lehetőségeket. „Kellő kapcsolatrendszer szükséges ahhoz, hogy tovább tudjunk haladni” – szögezte le Nagy László.

A Nagyrőcei járás az elsők között tudta igényelni az Európai Strukturális Alapokból lehívható támogatást. Városfejlesztési tervet készítettek, amihez különböző felméréseket végeztek, bemérték azokat a gazdasági szubjektumokat, vállalkozókat, kulturális és egyéb intézményeket, amelyek fontosak a régiófejlesztés szempontjából.

A járás Akciótervét 2016. szeptember 13-án fogadta el a szlovák kormány. „Ez által a járás konkrét forrásokat tud kihasználni, előnyt élvez az európai strukturális alapok merítésénél, a beruházások kedvezőbb feltételek mellett történnek és könnyeb-

ben felhasználhatók a regionális anyagi források” – véli Nagy Réka, a tornaľjai Régiófejlesztési Központ munkatársa. Hozzátette, minden ilyen intézkedésnek hozzá kell járulnia a munkahelyteremtéshez. Mint kifejtette a szlovák állam az akcióterv által valódi eszközöket ajánlott fel, melyek csökkenthetik az egyenlőtlenségeket, növelik a legkevésbé fejlett régiók versenyképességét és ez által az életminőséget.

Az akcióterv fő célja ebben a régióban is a szociális és gazdasági elmaradottság folyamatos eltörlése és a munkanélküliség magas arányának a csökkentése. Ennek érdekében a következők a prioritások:

- szisztematikus intézkedések az Akcióterv keretén belül
- a regionális gazdaság és az infrastruktúra fejlesztése
- a humán erőforrások fejlesztése és a munkanélküliek szakképzése
- a szociális gazdaság és a szociális szolgáltatások minőségi javítása
- az infrastruktúra állapotának javítása

Létrehozták tornaľjai székhellyel a Régiófejlesztési Központot 2016-ban. Kezdetben egy alkalmazottal, de folyamatosan bővül a csapat, ahogyan növekszik a vállalt munka. Mára már 5 alkalmazottjuk van, valamint további 2 munkatárs azon dolgozik, hogy anyagi támogatást szerezzen a helyi önkormányzatoknak és vállalkozóknak.

A központ fő feladatai közé tartozik:

- tanácsadói és konzultációs szolgáltatás projektek kidolgozásához
- állami beruházási támogatás igénylése vállalkozásokhoz

- a szociális vállalatok alapításához és a szociális gazdaság fejlesztéséhez nyújtott segítség
- járáson belüli és határon átnyúló partnerkapcsolatok támogatása
- stratégiai fejlesztési tervek előkészítése
- szoros az együttműködés a helyi önkormányzatokkal
- közreműködés a 11 tagú Járási Fejlesztési Tanáccsal, mely helyi és állami közigazgatás vezető beosztású munkatársaiból áll

A Régiófejlesztési Központ 2017-ben kidolgozta a Nagyrőcei járás, mint a gömöri régió desztinációjának turizmusfejlesztési koncepcióját. Felkeresték a jelentős kulturális és történelmi emlékhelyeit. Különböző elemzéseket és felméréseket végeztek.

„Összegyűjtöttük az információkat a természeti és kulturális adottságokról, interjúkat készítettünk különböző szervezetek és intézmények képviselőivel. A koncepciót felmérési és javaslati részre bontottuk. Az anyag elkészítésének az eredménye a Regionális Turizmusfejlesztési Szervezet megalakítása lett, mely érinti a Nagyrőcei, Rozsnyói, Rimaszombati járásokat, és feladatuk a régió propagálása és különböző rendezvények szervezése. A szervezetnek az önkormányzati képviselők és a vállalkozók a tagjai. Ők is különböző nehézségekbe ütköznek, de igyekeznek mindent megtenni, hogy fejlesszék a turizmust” – árulta el Nagy Réka, majd beszámolt a Régiófejlesztési Központjuk eddigi projektjeiről, hiszen irodájuk nyitott ajtókkal várja az érdeklődőket a tornaljai Városháza épületében.

Mint megtudtuk, kihelyezett irodájuk megtalálható Nagyrőcén is, ahol két munkatárssal dolgoznak. A központok szintén regionális támogatásból jöttek létre és tartják fel magukat. 2020-ig szól a szerződésük, melyet a Szlovák Kormány alelnökének a hivatalával kötöttek.

Megvalósított projektek 2016-2018 között:

1. A tornaljai Városi Hivatal tetőcseréje – 120 000 euró
2. A Regionális Fejlesztési Támogató Központ kialakítása és működtetése 562 480 euró
3. Mokrá Lúka és Revúcka Lehota között kerékpárút kialakítása - 120 ezer euró
4. Mokrá Lúkán infrastrukturális fejlesztés - 20 ezer euró

5. Jolsván bekötőút építése és szigetelés a helyi nyugdíjas otthonban – 78 ezer euró
6. Nagyrőcén műjégpálya építés 200 000 eurós beruházással
7. Sajógomörön a község által működtetett szociális üzem kialakítása tésztagyártásra 65 ezer euró támogatással
8. Nagyrőcén a Szakközépiskola szaktantermeinek a felújítása és felszerelése 79 878 euró értékben
9. Jolsván szociális karbantartó vállalat kialakítása 111 420 euró
10. Jolsván a helyi alapiskola és óvoda étkezdéjének és szaktantermeinek a felújítása 250 ezer euró beruházással
11. Lubényban, az ADAM Szlovákia kft. varrőrzem technikai fejlesztése 63 153 euró
12. Tornalján a faiskola manipulációs csarnokának kiépítése 15 000 euró támogatással
13. Mokrá Lúkán a Transtav kft. által

vásárcsarnok építése – 68 ezer euró
14. Murányban a Zlatý anjel kft. szociális otthonának a kiépítése 119 ezer euró támogatással

2019-ben a következő további aktuális pályázatok vannak érvényben és szerződéskötési fázisban:

- Nagyrőcén medence felújítása a helyi strandfürdő területén – 100 ezer euró
- Tornalján a MOD Invest kft. gépparkjának modernizációja a fafeldolgozó üzemben 154 ezer euró
- Tornalján a Szakközépiskola műhelyének a tanári szobának a felújítása 50 510 euró
- A Magnezitovce regionális továbbképző központ gyakorlóközpontjára 128 ezer euró
- A tornaljai KM-Trade EU kft. gépparkjának modernizációja 40 ezer euró

- Nagyrőcén a turizmusfejlesztési központ propagációjára és marketingre 87 077 euró
- Tornalján a Belton kft. által a királyi kúria felújítása 117 000 euró
- Nagyrőcén a megyei fenntartású Könyvek Háza projektdokumentációjának kidolgozása 10 000 euró
- Nagyrőcén a RA Investment kft. által könnyített karbon elemek gyártása 70 ezer euró
- Tornalján az Autobaka kft.-nek rakodógép vásárlásra 20 ezer euró
- Deresken a közösségi ház épületfelújítására 10 ezer euró
- Murányban kilátótorony építésére 200 ezer euró

A felsorolásból vegyük észre, hogy azért a legtöbb befektetés Nagyrőcén és a szlovák vidéken található. A beruházások eredményességét egyfelől a munkahelyteremtésben mérik. A statisztikai adatok erre vonatkozóan viszont nem mutatnak pontos számokat, hiszen a közmunkaprogramban részt vevők is kikerülnek az álláskeresők közül, és aki végképp nem akar dolgozni, azokat is törlik a nyilvántartásból, így ezzel is csökken a munkanélküliség. Ez viszont egy következő téma és cikk témája lehetne. Kis lépésekben haladnak tehát a fejlesztés útján, s a 3,8 milliós regionális hozzájárulás mellett további uniós források is lehívhatók az

akcióterv keretén belül. A tervek szerint a Nagyrőcei járásban 1100 állást hoznak létre, s a tervezet összköltsége 61 000 000 euró. Összehasonlításképpen a Rimaszombati járásban 2300 állást terveznek, az összköltségvetés 157 000 000 euró, a Rozsnyói járásban 1345 állást terveznek, a beruházások összköltsége 108 914 000 euró. Tehát nagy összegekről van szó, de láthatjuk, hogy a kisebb tételek lehívására sincs minden szervezet, vállalkozó vagy önkormányzat felkészülve.

A tervek szerint a Nagyrőcei járásban 1100 állást hoznak létre, s a tervezet összköltsége 61 000 000 euró. Összehasonlításképpen a Rimaszombati járásban 2300 állást terveznek, az összköltségvetés 157 000 000 euró, a Rozsnyói járásban 1345 állást terveznek, a beruházások összköltsége 108 914 000 euró.

„Reméljük, hogy továbbra is lehetőségünk lesz folytatni munkánkat és segíteni ennek a régióknak a fejlesztését. Már a

2020-as projektjeinket is elindítottuk, körülbelül 15 kérvény van beadva. Bízom benne, hogy ezek is sikeresek lesznek. A Nagyrőcei járás hatalmas kiaknázatlan lehetőségekkel rendelkezik. Központunk létrehozása egy fontos lépés afelé, hogy jobb irányba változzon régióink helyzete. Bízom abban is, hogy megmarad ez az aktivitás, az emberek elkötelezettsége és segítőkészsége, hogy jobb helyé tegyünk régióinkat” – nyilatkozta Nagy Réka. Ezen témákkal kapcsolatban Nagy Réka, a Régiófejlesztési Központ munkatársa és Nagy László, a tornaljai Városi Hivatal előljárója a Európa fejlesztéspolitika közelebről címmel a Csemadok Nagyrőcei Területi Választmánya által megszervezett találkozón tartott előadást. A fórum az Európai Unió által finanszírozott „Európa a polgárokért” program keretében a magyarországi Republikon beszélgetéssorozatának utolsó szlovákiai helyszíne volt ebben az évadban Tornalján, augusztus 28-án. A beszélgetéseket Hann Péter moderálta, aki elárulta, hogy a napokban nyújtják be a következő pályázatot is hasonló találkozók létrehozására.

Balajti Lajos, a Csemadok Nagyrőcei Területi Választmányának elnöke, mint a felvidéki partner képviselője bizakodik abban, hogy a jövőben is sikeres lesz a pályázatuk. A projekt által 2012 óta van kapcsolatuk az Ezer Gyerek Egyesülettel, amely a Republikon Intézet egyik alapítványa. Az évek folyamán az erdélyi, délvidéki és felvidéki csoportok kölcsönösen látogatták egymást. A tornaljai gyerekek a programnak köszönhetően eljutottak Nyírbátonyba, Soltra, Medgyesegyházára, Nagykárolyba.

A tornaljai Kazinczy Ferenc Alapiskolában (melyet még a korábbi években szintén EU-s forrásból sikerült felújítani) rendezett találkozón áttekintették az Európai Unió eddigi és az európai parlamenti választásokat követő fejlesztéspolitikáját, a fontosabb régiós és helyi fejlesztéseket, illetve azt, hogy a helyi polgárok hogyan vonhatók be a döntéshozatalba.

Pósa Homoly Erzsó

TORNAL'A
Oficiálne stránky mesta

Az életem a falum

Lévárt kis település, nagy eredményekkel

Régi Magyarországon Gömör megyéjében, a Túróc – patak mentén terül el Lévárt. Tiszta, ragyogó napon a Király – hegy és a Vöröskő tárul elénk. Jobbról is, balról is hegyek ölelik át. Jobbról a murányi hegyek emelkednek, egyik ormán a híres várral, a Nyíres tetejéről déli irányban pedig felsejlik a Bükk és a Mátra.

A falun átvezető út észak felé Dereskebe visz, a Túróc – völgy utolsó magyar falujába. Azon túl már szlovák falvak következnek. Lévárt település kezdettől fogva nyelvhatáron terül el, ez azonban a történelem során nem befolyásolta a falu összetételét. A faluról fellelhető adatok szerint lakossága majd kilencven százalékban magyar, így beszél, így álmodik, és ezt vallja.

A lakosság számát tekintve, sajnos 1869 óta folyamatosan fogyatkozóban van, és a legutóbbi népszámláláskor mindössze 100 személyből állt. Még az 1800-as

évek elején (1828) 491, a végén majd 350 lakossal büszkélkedhetett, a száz év elteltével negyedére csökkent. A népszámlálási adatok szerint 1910-ben 277-en, három kivételével magyarok lakják, még 2001-ben 104 lakosából 88 magyar és 10 szlovák. A lakosság száma és összetétele 2011-re alig változik, 100 lakosából 86 magyarnak, és 13 szlováknak vallotta magát.

Ha akarsz, találsz megoldást, ha nem akkor találsz kifogást

Lévárt a Nagyrőcei járás egyik legkisebb magyarlakta települése. 1989-ig a község a harkácsi önkormányzathoz tartozott, majd 1990-től lett különálló jogi személy. Ekkor ketten mérköztek meg a polgármesteri székért, és választották meg Halász Mártát először a falu első emberévé. Azóta következő nyolc alkalommal nyerte el a széket.

Évi költségvetésük 28 ezer euróra rúg. Adósságuk, kölcsönük nincs. Sajnos munkalehetőség sincs a községben. Az ügyintézés fél alkalmazottal történik. Nagyon szép és csendes kis falu Lévárt, amelyet dolgozó és becsületes emberek laknak, akik igyekeznek megtartani kultúrájukat, hagyományait és magyarságukat. Halász Márta tehát immár 29 éve Lévárt község polgármestere. Saját bevallása szerint szereti faluját és szereti munkáját, ez az élete.

„Az életem a falum. Szeretem a falumat, szeretek alkotni, és mindig új dolgokat tervezni és megvalósítani. A megvalósított dolgokból, a sikerélményekből merítek mindig erőt, és folytatom. Mindig azon agyalok, hogy mit lehetne még csinálni. Mert ha elmondom, hogy bevezettük a faluba a vízvezetékot a lévárti fürdőből, megvásároltuk a Jednota épületét és kultúrházzá alakítottuk át, a környéken elsőként alakítottunk ki tájházat gémeskúttal és kemencével, a falu közepén ingatlant vásároltunk, ahol Községi Hivatalt alakítottunk ki udvarral, színpaddal, székelykapuval és filagóriával, a falu területén található sáncokat kibetonoztuk, megoldottuk a gyors internetszolgáltatást, mindemel-

lett hagyományainkat őrizzük, történelmünket nem feledjük. 2018-ban emléket állítottunk az első és második világháborúban elesett hősöknek, azzal a céllal, hogy emlékezzünk a múltra és erőt merítsünk a jövőbe. Megemlékeztünk a Beneš – dekrétumok áldozatairól, és ez alkalomból Gömör egyik legszebb, vasból kovácsolt, László Ottó turulmádár szobrát adtuk át, kis játszóterünket tettünk rendbe, van címerünk és pecsétünk, szolgálati autónk, és még sorolhatnám az elvégzett munkákat. Munkámat szeretettel végzem. Amit csak lehet, igyekszem a falumért megtenni, de ezt a ciklust Isten segédelmével tiszteségesen lezárva nyugdíjba készülök” – fejtette ki Halász Márta.

A község védőszentje és oltalmazója Nepomuki Szent János

A község vallásában egyöntetűen római katolikus. Van saját temploma, amelyet

egy régi, 1732-ben épült fatemplom helyén építettek, és 1863-ban Sarlós Boldogasszony tiszteletére szenteltek fel. Egyházilag Deresk leányegyháza, és a XVII. század közepétől ismét katolikus hitű. A katolikus hitre térés Szécsy Mária alatt történt.

„A falu lakosságának túlnyomórésze római katolikus hitű, akik vasárnaponként részt vesznek a katolikus szentmisén. Az I. világháborúban kilenc lakosunk halt hősi halált, és két harangunkat vittek el a községből hadi célokra, amelyeket 1927-ben tudtak pótolni a lakosok. Hasonlóképpen történt ez a II. világháborúban is, amelyben egyébként három lakosunk halt hősi halált. 1981-ben a II. világháborúban elvitt két harang helyébe Mics Imre plébános közreműködésével közadakozásból sikerült egy nagy harangot vásárolni. Ugyanebben az évben a templom ablakai is ki lettek cserélve. A község temploma dombra épült, s egy kőből kirakott lépcső vezet hozzá, amelyet 1970-ben szintén közadakozásból

tettek rendbe. 2008-ban kicsi templomunk új tetőszerkezetet kapott, valamint csatornázást és kinti festést. A templom mellett kőből készült el a Mária kápolna. Községünk Védőszentje és oltalmazója Nepomuki Szent János” – ismerteti az elmúlt évek alatt történt fejlesztéseket az egyház területén a falu első embere.

A szent téglafülkében álló szobra elé tették a falu helységnevtábláját, amely napjainkban is két nyelven üdvözlö a látogatót.

„A falunévtábla is jelzi magyarságunkat. 1948-tól a község neve Strelnice volt. 1992-ben a község önkormányzata megkérvenyezte a község eredeti nevének a visszaállítását, a Lévértot, de a belügyminisztérium nem egyezett bele. Javasolta a Leváre elnevezést, így lett falunk neve tehát Leváre, amely valahol közelebb áll az eredetihez, mint a Strelnice. A hivatalba érkezők is elsősorban magyarul igénylik az ügyintézését, ugyanis településünk 92%-ban magyarok által lakott, valamint két roma család él a falu

Sosem volt könnyű az élet Lévárton

A községet a Bebek-család alapította a 13. században. Zömében mindig fazekasok, földmunkások, erdőmunkások lakták a falut. A Túróc patak völgyében már az 1300-as évektől két falu lakói – Deresk és Lévárt - foglalkoztak cserépedény és cserépszindely készítésével, és a legmesszebbre is elszállították termékeiket. Az első írásos feljegyzések 1427-ből valók, amelyek szintén arról tanúskodnak, hogy a lakosság fazekassággal és mezőgazdasággal foglalkozott, amelynek alapja a község határában feltehető jó minőségű agyag volt.

A megélhetés itt mindig kemény munkát követelt. Fuvaroztak, erdőt irtottak, cserhántottak, állatokat tenyésztettek a lakosok. Az asszonyok a tejtermékekkel messze eljártak a kendertermelő falvakba, ahol orsót, fejfát cseréltek szöszre, amit otthon megfontak, majd megszőttek. Nagy változást hozott a faluban az, amikor Szentiványi József földbirtokos a szántóföldjét felkínálta a birtokán dolgozó zselléreknek és cselédeknek, gazdáinak, fazekasainak.

„Kezdtünk szépen gyarapodni. Az idegen uralom alól 1938-ban felszabadultunk. De jött az átkos háború. És megint elvesztünk. Elvesztettük ismét az anyaországot és most az is elhagyott bennünket” – írja Ujváry Zoltán, „Szülőföldön hontalanul” című könyvében, amelyben a deportált magyarok kálváriáját családja sorsán keresztül egy lévárti földműves

mondja el. 2004-ben Dr. Ujváry Zoltánt a debreceni egyetem néprajkutató professzorát a Gömörben kifejtett néprajkutatói munkájáért és a „Szülőföldön hontalanul” című könyv megírásáért Lévárt község díszpolgárjává avatta.

Az első világháborúig szinte a legfőbb megélhetést a fazekasság nyújtotta. A háború után a községet elszakították Magyarországtól, bár a fazekas készítményekkel átjárhattak a magyar vásárookra, ennek ellenére a második világháború után teljesen megszűnt és elsorvadt a fazekasság is.

A község másik díszpolgára a lévárti származású Miklós László, ökológus, egyetemi tanár, politikus, volt környezetvédelmi miniszter, aki rendszeres résztvevője a falu jelesebb ünnepeinek. Így volt ez 2002-ben is, a község zászló és címerének szentelésekor, amikor a falu egykori szülöttjét, Miklós László akkori környezetvédelmi minisztert a község díszpolgárává avatták.

A harmadik díszpolgárunk 2008-tól Galo Gábor, katolikus pap, aki Lévárt első katolikus papja, akinek gyökerei Lévártról származnak.

Akár fürdőjük is lehetne...

A kis község a Besztercebányai kerületben, a Nagyrőcei járásban, a Szlovák Érchegeység gömöri részének déli csücskében, 14 kilométerre a környék központjától, Tornaljától terül el. A községet

területén, akik teljesen beilleszkedtek a közösségbe. Így jelenleg összesen 83 lakosunk van, ebből 12 gyermek, amit jó aránynak tartok. Azonban kisközség lévén a legközelebbi faluba kényeszerülnek napi szinten eljárni gyermekeink óvodába és iskolába, tudniillik 1969-ben az alapiskolák átszervezése után a községben működő alapiskolát megszüntették, s a gyerekek a harkácsi alapiskolába tudták folytatni tanulmányaikat. Azt tudom mondani, hogy magányos nyugdíjasaink nincsenek, hiszen mindenkinek van hozzátartozója, aki törődik vele. Az a kevés fiatal, aki ide születik nem is vágyik elmenni. Nem volt ez így az 1900-as évek elején, amikor sokan kimentek Amerikába, és az 1960-as években, amikor legalább tíz család ment el munka után a községből. Ezekután már nagyon megfogyatkozott a falu lakossága. Volt még egy hullám, amikor a lányok mind egy szálig elmentek menyecskének. Amióta polgármester vagyok, mindössze két család költözött el a községből” – konstatálja a polgármester.

egy alacsonyabb rendű országot s zeli át. Az országúttal párhuzamosan folyik a Túroc patak keleti ága. A község tengerszintfeletti magassága 210 m. A legkisebbek közé tartozik a környéken. Határ – szomszédjai északon a dereski, délen a sankfalvi, keleten a liccei és nyugaton a szkárosi és alsófalusi határ.

A község déli részében fekszik az egykor oly híres lévárti fürdő, amely hajdan nagyon látogatott hely volt. A forrást Csernyus Pál fedezte fel, ő volt a fürdő alapítója. Állítólag a török dűlás idején a Csernyus család hazafias viselkedése folytán kapta a lévárti uradalmat.

Csernyus után Thuránszky lett az urasági földterületek birtokosa, majd fia Hartl Sándornak adta el a birtokot. 1903-ban új gazdája lett, a Bejében lakó Szentiványi József, majd az addigi gazdaságot irányító Molnár Barna vásárolta meg a fürdőt Hevessi Bertalannétól. Tőle Plachy Tamás, majd Blaskó János vásárolta meg 1935-ben. Napjainkban is magánkézben van az egykor szebb éveket megélt fürdő területe.

A fürdő fénykorát Plachy idejében élte, aki jó marketing érzékkel bírva kiadta „(A magyar Gastein) Lévártfürdő radióaktivitását és gyógyhatását vizeinek ismertetőjét”, amelyben többek közt azt is megtudhatjuk, hogy a langyos források vizét a fürdőházban értékesítették, amelyben fürdésre 31 kád állt a vendégek rendelkezésére. A források közül pedig a Szent Antal – forrás volt a „leggazdagabb”. Ezt 1911-ben Dr. Fabinyi Rezső állapította meg, akinek véleménye szerint a százados orvosi tapasztalata igazolja, hogy a lévárti Szent Antal – forrás vizének tökéletesen ugyanaz az orvosi hatása, mint ami a gasteini típusú

tiszta hévvizeket jellemzi. Ezek az észlelt hatások az idegesség, hűdések, zsugorodások, reumatikus bántalmak, bőrbetegségek, a csont és csonthártya bajai, úgyszintén bujakór és a görvélyesség ellenszerei. A gyulladások után visszamaradó izzadmányok elosztása céljából is gyakran vették igénybe a lévárti víz segítségét. Lévárt nem luxusfürdő volt, gyógyító tényezőit – tiszta, portól mentes levegő – a maga vonzó egyszerűségében kínálta a szenvedőknek.

„A falu területén helyezkedik el az a gyógyfürdő, ahol reumában és köszvényben szenvedők találtak enyhülést a 19. század második felében, de sajnos mai állapotában teljességgel használhatatlan. Lakóházak, fürdőházak, vendéglők, amelyek már tönkrementek. Valamikor nagyon szép parkja és sétányai voltak a fürdőnek. A lévárti fürdő gyógyforrásának összetételét a kolozsvári tudományegyetem vegytani intézetével kapcsolatos állami vegykísérleti állomá-

son alapították meg. A víz hőmérséklete nyáron állandóan 25 °C, és a leghidegebb téli időben sem fagy be, vízgőz száll fel belőle. Állítás szerint a forrást nagyobb mélységből feltörő hévvízek táplálják. Az előző rendszerben nagy tervek voltak a fürdővel, még pionírtábor és halastavat is akartak hozzá építeni, de a restitúciót követően magánkézre került. Sajnos, mivel nincs a község tulajdonába, hiába is zajlottak tárgyalások akár kormányhivatali szinten is sorsáról, előre lépni nem tudtunk” – fejezte ki sajnálatát a falu polgármestere.

Idegenforgalmi szempontból egy működő fürdő fellendíthetné nem csak a kis községet, de a környékét is. Napjainkban azonban csak lepusztult állapotában látható a lévárti fürdő. Ezen kívül a látogatóknak érdemes megnéznie a faluban a tájházat és a templomot, amelyek a kis település atmoszféráját varázslatossá teszik, mint ahogy a turulmadárszobrot, a székelykaput és elődjaink által felépített eredeti kis házakat.

Üzenem: Ne tagadd meg gyökereidet, s édesanyád nyelvét ápd!

A népművelés a községben 1925-ben vette kezdetét. Az első színdarabot, amelynek a címe a „Varázssíp” Duczma András, a Magyar Nemzeti Párt és a tűzoltó szervezet alapítója, lévárti lakos tanította be, és 1925. február 22-én mutatták be. 1963-ban alakult meg 27 taggal a CSEMADOK, amelynek Balog Barna lett az elnöke, majd egy év múlva Galo Árpádné vette át 22 évre a szervezet vezetését. A községnek nem volt művelődési háza, így 1967-ben egy pásztorházat sikerült átalakítaniuk erre a célra.

Napjainkban a falu kulturális élete nem ilyen gazdag, bár működik a Csemadok alapszervezete is. „1995-ben eladó lett a Jednota épülete, amelyet akkor az önkormányzat úgy döntött, hogy megvásárol. A helyiségeket 1999-ben alakítottuk át kultúr helyiségekké. Községünk nagyon kicsi, kevés rendezvényünk van, mert nincsen iskolánk, sem óvodánk. Azonban évente rendezünk falunapot, amikor művészek, énekkórusok, tánccsoportok lépnek fel. A programokat az önkormányzat a Csemadokkal és a Magyar Közösség Pártjával karöltve szervezi. A községben jelenleg 22 taggal működik a Magyar Közösség Pártja, amire büszke vagyok, hiszen a környékünkön

aránylag a legtöbb taggal rendelkező alapszervezet. Továbbá 1960-tól aktívan működik a Vöröskereszt alapszervezete, amelynek 1975 óta vezetője vagyok. A kulturális élet a faluban jónak mondható, hiszen minden évben vannak rendezvényeink. Fontosnak tartom identitásunk, hovatartozásunk és kultúránk megőrzését – magyarázza Halász Márta.

1930-ban alakult meg a községben a futballcsapat, és 1931. február 13-án az Önkéntes Tűzoltó Szervezet, jelenleg 11 taggal. A község rendelkezik tűzoltószertárral, amelynek felújítását tervezik.

„Ebben az évben szeretnénk a helyi temetőben kiépíteni egy ravatalozót, hogy méltóképpen el tudjuk kísérsi utolsó útjukra halottjainkat. Tervben van a tűzoltószertár felújítása állami támogatásból, amelyhez álmodom egy régi tűzoltó szekér, továbbá a közvilágítás és hangosbemondó modernizálása, és szükségünk lenne járdák kiépítésére, valamint az utak karbantartására, persze ezeket a dolgokat állami támogatás nélkül nem tudjuk kivitelezni – zárja beszélgetésünket Halász Márta.

Beke Beáta

Kiskövesd:

kistelepülés nagy emberekkel

A település lakosainak száma lassan, de növekvő tendenciát mutat

Kevés település polgármestere dicsekedhet azzal, hogy a településen élők többsége 29 éve elégedett a munkájával, és folyamatosan elnyeri a falu lakosainak bizalmát. Az alig 468 lakost számláló bodrogközi Kiskövesd ezen települések közé tartozik.

Máté Ágnes polgármester örömmel fogadta megkeresésünket annak ellenére, hogy nem egyeztettünk több héttel előtte időpontot a találkozást illetően. A falu központjában lévő hivatalában tette a dolgát, és kötelességének érezte, hogy ha a település mindennapjairól bárki és bármikor érdeklődik, arról tájékoztatást adjon. Naprakész felkészültsége, nyitott, őszinte személyisége és optimizmusa bontakozott ki a település életéről, az elért sikerekről, és a jövőbeni tervekről szóló beszélgetés során. Nem véletlenül látogattunk el Kiskövesdre, hanem azért, mert egy jóideje szemmel látható, hogy valamit nagyon jól csinálnak, haladnak, fejlődnek, szépül a falu, védett műhelyt alakítottak ki, és ez példa lehet mások számára is.

A több mint 90%-ban magyarok lakta település rendezett utcái, közterei és

portái arról tanúskodnak, hogy szorgos emberek lakják a falut. Munkánélküli nem sok akad a településen, mert szinte már hagyományként minden család gazdálkodik valamilyen szinten. A mezőgazdasági termeléshez szükséges adottságokkal, földterületekkel rendelkező lakosok kertészkedéssel, állattenyésztéssel, de arra is akad példa, hogy

méhészkedéssel foglalkoznak. Termékeiket a közeli vagy távolabbi piacokon értékesítik, ami fő- vagy mellékjövedelmet biztosít számukra.

A település lakosainak száma kicsiny mértékben ugyan, de növekvő tendenciát mutat. A fiatalok is szívesen maradnak a faluban, családot alapítanak, így

a helyi magyar tanítási nyelvű óvoda is teltházzal működik. Ennek köszönhetően az elöregedés sem fenyegeti a falut, ami biztató jel a jövőt illetően.

A közelmúltban az 5 fős önkormányzat is „megfiatalodott” kissé, és elmondható, hogy a lakosság nagyobb hányada aktív, érdeklődik a közösségi rendezvények iránt, és a munkából is kivieszi a részét. Persze itt is akadnak csoportok, akiket nehéz megmozgatni, de ennek ellenére elmondható, hogy összetartó közösségként élük mindennapjaikat a településen. A közösségépítésben nagy része van a református egyháznak, és a községben működő civil szervezeteknek is.

A magyar nemzeti identitás erősítését segítik az aktív testvértelepülési kapcsolatok Mezőkövesddel, Karcsa településsel, valamint a Felsőzsolcával sok éve ápoltt kiváló baráti kapcsolat. A testvértelepülések sorát a szomszédos Nagykövesd bővíti. Ezek a kapcsolatok lehetőséget adnak közös (határon átvívelő) pályázatok benyújtására, közös rendezvények szervezésére, egymás rendezvényeinek, szokásainak, hagyományainak megismerésére, és kapcsolattépítésre egyaránt.

A polgármesterasszonyt a település gazdálkodásáról, az elért eredményekről és a jövőbeni tervekről kérdezve nem panasszal élt, hogy mi az, ami nincs, hanem büszkén sorolta a fejlesztéseket, a sikeres rendezvények sorát, a sikeres pályázatokat és a jövőbeni terveket.

Kiskövesd éves szinten jelenleg közel 180 ezer euróból gazdálkodik, amely

tartalmazza az állami és a saját forrásokat is. Ebből az összegből is igyekeznek fejlesztésekre is juttatni, de a fejlesztések, beruházások nagyobb részét sikeres pályázataiknak köszönhetik.

A község útjai, a közvilágítás, víz- és gázvezeték, a közterek zöme a korábbi évek felújítási munkálatainak köszönhetően jó állapotban vannak. A bodrogközi településeken ritkaságnak számító szennyvízelvezető rendszerrel és tisztítóállomással is rendelkeznek, amely sok éves kitaró erőfeszítés eredménye úgy a kérelmezést, mint az állami finanszírozást és kivitelezést illetően.

Ha csak az elmúlt öt év fejlesztéseit nézzük a faluban, igazán büszkék lehetnek a helyiek az elért eredményekre. A falu központjában álló kultúrház

udvarán játszóteret alakítottak ki, valamint egy fedett, kültéri közösségi teret. Folyamatosan zajlik a Tájház felújítása, bővítése és berendezése, amely elsősorban a magyar állam támogatásának köszönhető. Felújították a helyi ravatalozót, turista pihenőhelyet alakítottak ki, emlékhelyeket hoztak létre, és folyamatosan szépítik a köztereket. Mindezek a fejlesztések a magyar állam támogatásának, a szlovák Falufejlesztési Alapból elnyert támogatásoknak, kis részben megyei és saját forrásból származó anyagiaknak köszönhető. Röviden és sablonosan így írható le az elért sikerek sora, de aki tesz egy sétát a faluban, az látja, hogy sokkal többről van szó, mint a leírt néhány sorról.

Bodrogszerdahely irányából Kiskövesdre érkezve a falu határában nap-

elem telepet látunk. Az ugyan nem a község tulajdona, de évente 1800 euró bevétele származik belőle a falunak, és négy helyi lakosnak ad munkát folyamatosan. Alig pár métert haladva az egykori kőbánya tövében alakították ki a falu egyik büszkeségét, a helyi pincsort. Szőlőtermeléssel is foglalkoznak a helyiek, így saját boraikat kóstoltatják és a borkóstolásra és helyi termékekre építve szervezik meg évente a nagyszerű nyitott pincenapokat. A terület az önkormányzat tulajdona, igyekeznek azt szépíteni, rendben tartani, és segíteni a gazdákat a rendezvény megszervezésében. Mindennek a mozgatórugója a 2015 óta működő Aranybánya polgári társulás. A faluba érve Isten hozta! feliratú tábla várja a látogatókat. A falu Fő utcáján tovább haladva a szépen gondozott emlékparkhoz érünk, ahol faragott kopjafák és emlékmű áll, tisztelegve a hősök emléke előtt. Itt tartják a nemzeti ünnepeket, megemlékezéseket koszorúzással egybekötve. A megemlékezések szervezését az önkormányzat, a Csevadok helyi szervezete, a református egyház, és a helyi óvoda közössége mondhatja magáénak elsősorban. Rendezett porták előtt elhaladva érünk a falu központjába, ahol a helyi kultúrház és a községi hivatal áll. Utunk a Tájház felé vezet, amely méltán a település büszkesége. A Tájház már most is üzemel, de a felújítás befejezését és a hivatalos átadást novemberre tervezik. A jelenlegi Tájház épületét, egy hagyományos falusi portával 2014-ben vásárolta meg a település, azóta két ütemben folyik a felújítás, amelyre több forrásból kaptak támogatást. A felújítási munkálatokat többek között Csáky Pál támogatásának köszönhetően a Kisebbségi Alapból, a

Magyar Állam nagyvonalú 20 millió Ft-os támogatásából, valamint egyéb kisebb összegű támogatásokból és saját forrásból tudták elvégezni. A külső és belső felújításon kívül bővítették is az épületet egy fából készült közösségi térrel, amely berendezése és befejezése még némi anyagi támogatásra szorul, de ha elkészül kézműves táborok és foglalkozások szervezését tervezik a helyiség-

ben. Az udvaron szabadtéri színpadot építettek, amely már most a közösségi rendezvények színtere. A tájházban korabeli szobát alakítottak ki a helyiek adományából származó berendezési tárgyakkal, és ami egyedülálló a Bodrogközben - védett műhelyt alakítottak ki. Varroda és géplakatos műhely szolgálja jelenleg a község és a helyiek igényeit, később pedig más megrendelők igényeit is. A védett műhely kialakításával két munkahelyet tudtak teremteni csökkentett munkaképességűek számára. A Tájház udvara ugyan még nincs befejezve, de már teret adott az idén harmadik alkalommal megrendezett „Paszulyfesztiválnak“, amelyet Rastislav Trnka Kassa megyei önkormányzat elnöke, és Furik Csaba megyei képviselő is megtisztelt jelenlétével. A megye anyagi támogatást is nyújtott a rendezvény megszervezéséhez. A polgármesterasszony nem titkolt vágya, hogy a rendezvény olyan színvonalassá és népszerűvé nője ki magát, hogy az bekerüljön a megye kiemelt rendezvényei közé, és így rendszeres anyagi támogatását élvezze.

A Tájház épületét elhagyva a falu központjához közel, szépen rendezett és fel-

szerelt játszótérrel és udvarral rendelkező egyházi épületben székel a helyi magyar óvoda, ahol szinte minden évben telházal működnek. Jelenleg 23 gyerek jár az óvodába, ahol igényes oktató-nevelő tevékenység zajlik. Erről tanúskodnak azok a szereplések, amelyeket az óvodás gyerekek az oktatók és szülők közreműködésével bemutatnak. Nincs nemzeti ünnep és helyi rendezvény nélkülük. Az óvoda udvaráról közelíthető meg az 1903-ban épült, szépen karbantartott református templom, amely láthatóan „jó gazdák” kezében van. A helyi református közösség, a presbitérium, az egyházi énekhar Langschadl István lelkipásztorral az élen, a település közösségi életének fontos mozgatórugói. Rendszeresen szerveznek a gyülekezet tagjai számára kirándulásokat, közösségépítő foglalkozásokat, családi napot, a gyerekeknek szintén vasárnapi foglalkozásokat, nyári tábort, és számos más rendezvényt.

A falu utcáján tovább haladva a falu végén lévő temetőhöz érünk, amely rendezett, szépen gondozott. Faragott kapuja figyelemre méltó szép munka. Csakúgy, mint a faragott harangláb a haranggal, és a faragott pihenőlócák.

Felmerül a nézelődőben a kérdés, hogy hogyan alakult ki ez a szép egységes arculat, a sok faragott műnek köszönhetően? Máté Ágnes örömmel mondta, hogy ez is összefogás eredménye, hiszen a korábban működő Faluház tevékenységéhez kötve 5 éven keresztül Fafaragó tábort szerveztek magyarságtudatot erősítő konferenciával egybekötve. A Fafaragó táborokban készültek a falu faragott emlékei, köztéri alkalmatosságai. Ezt a tevékenységet öt éven keresztül 2014-2018 között a Magyar Állam évente 5 millió forinttal támogatta.

Az eddig elért eredmények ellenére tenivaló azonban mindig akad. A járdák felújításra szorulnak, a kultúrházat is szeretnék kívül-belül megújítani, a Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Programnak köszönhetően magyarországi támogatásból az óvoda is megújulhat, és egy turisztikai információs központot is szeretnének létrehozni jelenleg elbírálás alatt lévő pályázati forrásból.

A polgármesterasszony kiemelte, hogy minden igyekezetével azon van, hogy a szokásos falufejlesztések mellett a turizmus, és a turisztikai szolgáltatások bővítése irányába tudjon elmozdulni a falu. Úgy látja, hogy amennyiben a fiatalok nem maradnak meg a mezőgazdasági termelés mellett szakértelem vagy akár a fizikai munka nehézsége miatt, akkor a turizmus az, ami többek számára megélhetést adhat majd a településen. Változatlanul azt vallja, hogy minden siker mögött összefogás van, és egyedül az önkormányzat továbbra sem képes mindent megszervezni és lebonyolítani. Nagyra értékeli a közösségben működő szervezetek munkáját úgy az oktatás, a hitélet, a sport vagy a hagyományörzés terén. Az eddig említettek mellett említésre méltó továbbá az Üzen a Múlt polgári társulás, akik hagyományörzéssel, régi mesterségek bemutatásával, továbbörökítésével foglalkoznak. Az idén augusztus 20-a, az Új kenyér ünnepének tiszteletére

hagyományos kenyérsütést szerveztek. Aktív tevékenységet folytat a faluban a Bodrogekői Baráti Társulás, akik minden rendezvény aktív résztvevői, társzervezői és segítői a faluban. Fontos számukra, hogy számos sikeres ember indult el Kiskövesdről, akik időnként egy-egy rendezvény keretében vagy éppen megpihenni visszatérnek a településre, de tevékenységükkel határon innen és túl öregbítik a község jó hírnevét. A teljesség igénye nélkül néhány nevet felsorolva akik Kiskövesden születtek: Kövesdi Szabó Mária a Thália Színház művésznője, a közel két éve tragikus hirtelenséggel elhunyt Benkő Géza színművész, Kassai Csongor színművész, Erdélyi Claudia, a Duna TV és a Dankó Rádió szerkesztő műsorvezetője, Lévai Attila, a Selye János Egyetem Teológiai Karának dékánja, és az említettekén kívül számos más személyiség, akik az oktatás, a média, a hitélet vagy a közélet más területén alkotnak nagyot, vagy alkotnak folyamatosan.

A felsorolt tevékenységek azt jelzik, hogy az itt élők büszkék a múltjukra, jelenükre, és reménytelve néznek a jövőbe is.

Máté Ágnes minden ötletet, segítő kezettel szívesen fogad, hiszen közös érdekük, hogy a település fejlődjön. Az állami támogatások mellett bízik a jövőben is a pályázatok sikerességében, és az anyaország támogatásában is. Az anyagiak megléte mellett fontosnak tartja, hogy mindenki jól érezze magát a településen, legyen összetartás, és közös tenni akarás. Meggyőződése, hogy hitében, nemzeti identitásában erős, összetartó közösség lehet csak a megmaradás záloga.

Az eddigi eredményeket látva elmondható, hogy minden téren tartalmas munka folyik a településen, amely példa lehet más települések számára is.

Tököllyi Angéla

